

Bosna i Hercegovina

LEKTIRA ZA OSNOVNU ŠKOLU

zajedničke osnove

Irfan Horozović

VAUVAN

Nidžari i Taidi

- *Bi li htjela da budeš lijepa princeza iz bajke?*
- *Željela bih da budem vještica.*
- *Zašto?*
- *Da letim na metli.*

(Jedna djevojčica)

Najprije bih želio da vam predstavim svog Djeda. Svi koji su ga poznavali zvali su ga tako. A on je ustvari bio ujak moje bake koju smo zvali Majka. Zašto ga predstavljam? Zato što bez njega ne bi bilo ni ove priče. A vrlo je važno ko nam priča priču. Dakle, njegovo ime je Badem Aziz Tamović.

Badem Aziz Tamović davno je otišao iz našeg malog mjesta. Sve što smo saznawali o njemu bilo je iz glasina, rijetkih pisama, a ponekad i iz šturih novinskih vijesti. U našoj vitrini sa knjigama bile su jedne požutjele novine sa viješću o nekom istraživanju i fotografijom. "To je Djed!", ponosno je rekla Majka i kažiprstom pokazala mršavog čovjeka na fotografiji. Prošle su godine a Djedovo ime i vijesti o njemu nailazile su povremeno, kao godišnja doba. U mjestu je sada živio samo jedan njegov prijatelj, stari travar, koji je više boravio u planini nego u svojoj maloj kući u predgrađu.

Mnogo se stvari dogodilo prije nego se Djed ponovno vratio. Saznao sam o tome, kasnije, više iz njegove bilježnice nego od njega samog. O sebi nije baš mnogo pričao. "To je gubljenje vremena", govorio je. "Ima toliko stvari koje su važne i tebi i meni. I njoj i njemu i njima i nama i onome i onima i tome i tima..." To je bio njegov način razgovora. "A o onome što je važno samo nama treba šutjeti."

Počeo je bilježiti u tu svoju teku crnih korica nakon odlaska sa čuvenog instituta u Ženevi. Taj odlazak mu je teško pao. Rugali su mu se kako se više ne bavi čistom naukom, kako je ostario i podjetinjio. I ko je to sve izmislio. Djedovi bivši učenici. Bivši učenici Badema Aziza Tamovića. Očigledno nisu bili dobri učenici, nisu bili oni pravi. Otkrio im je jednu od najvećih tajni, tajnu o unutrašnjem životu ljubičice, ali oni nisu ništa razumijevali. Samo su ga čudno gledali i slijegali ramenima. Zaista tu više nije mogao ostati.

Tajna koju im je htio pokloniti postala je razlog za smijeh.

Zato ne otkrivajte svakom svoje tajne.

Djed Badem Aziz Tamović je tad pomislio da na svijetu postoji još toliko stvari koje je zaboravio ili nije stigao učiniti. Odlučio je da se oženi. I sjetio se jedne djevojke koju je mnogo volio. Poslije nekoliko mjeseci traganja pronašao ju je u Sarajevu. Kad se pojavio, presretan što je napokon vidi, ona je sjedila u malom dvorištu ispred svoje kuće, a oko nje su se igrali unuci. Imala je pet divnih unuka. Tri od sina i dva od kćeri. I bilo joj je drago što ga vidi, iako se malo začudila. Poklonio joj je jednu lutku i udaljio se, jer nije želio da bilo šta pokvari u toj velikoj, sretnoj porodici. Samo mu je bilo žao što nije imao više lutaka. Tako je govorio. A to da se ona zarumenjela nije spominjao. O tom je šutio. I bivao čudno zamišljen.

U bilježnicu je zapisivao "neke važne stvari". Priznao mi je kasnije da je želio napisati knjigu. Već je ispisao posvetu. "Ali sad nakon što smo sve ovo doživjeli, nema više nikakvog razloga da pišem knjigu. Knjiga je u tebi", govorio mi je.

Želio bih još nešto da vam kažem. Da li vam se ikad učinilo kako ste neku priču, koju čitate ili slušate, već jednom i sami doživjeli? Meni se to vrlo često učini. Još dok sam bio mali, mali, stalno sam imao neku takvu priču. Ona se malo mijenjala, preobražavala, dolazila u drugim bojama, ali ja sam uvijek znao da je to ta moja priča. I nekako mi se uvijek činilo da s tom pričom nisam sam. Da ima još mnogo takvih kao ja. Negdje tu. Negdje u njoj. Negdje u njedrima te velike priče. I da se svi dobro razumijemo. I bez riječi, ako razumijete šta hoću da kažem. Kasnije, u nekim trenucima, hoćete da nekom ispričate tu svoju priču, da nađete nekog s kim ste zajedno bili u toj šumi priče. Čitav život. Ali to nije baš uvijek jednostavno. Vrlo se često u tome pogriješi.

I sad, ispisujući ovu priču u svoju omiljenu bilježnicu, nalik na Djedovu, ne bih nikako želio da pogriješim. Zato ova knjiga nije za one koji nemaju i koji nikad nisu htjeli da imaju svoju vlastitu malu priču, onu samo za sebe, a i ta mala, najmaleckija, sasvim je dovoljna da se uplovi u veliku zemlju priča, koja je tek pedalj iza našeg ramena, tek jedno šareno, šareno staklence iza našeg oka.

Zato prepisujem riječi iz Djedove bilježnice i ovu knjigu posvećujem samo onima
KOJI SU PREPOZNALI I SAČUVALI SVOJU PRIČU.

**DJED BADEM
AZIZ TAMOVIĆ
A ZATIM I VAUVAN**

I

Kad se sir Edmund Hillary (Edmond Hileri) sa čuvenim šerpom Tensingom, Tigrom Snjegova, popeo na sam krov svijeta, na Mount Everest na Himalaji, primijetio je jednog čudnog čovjeka sa dugom, sijedom bradom, koji se sav skvrčen držao za led ispod vrha, šiban ledenim vjetrom. Sir Hillary je bio zaprepašten i ponudio je neznancu čaj. Neznanac se

zahvalio na čaju, ali je odbio Hillaryjevu ponudu da se s njim i Tensingom popne na sam vrh. "Upravo se vraćam odande", odgovorio je. Hillary je ostao u čudu, a neznanac se otisnuo sa zaleđenog krova planete na malim sankama zvanim ligure. Naravno da o ovom događaju nema ni riječi u izvještajima ekspedicije. No to mom Djedu Bademu Azizu Tamoviću, jer to je bio on, nije ni bilo važno. On se zaista žurio. Išao je, najvećom mogućom brzinom, ka vulkanu Popocatepetl da zgrije svoje tijelo, već ozbiljno namučeno reumom.

To je bilo neposredno nakon neuspješne Djedove ženidbe, a koji mjesec prije nego što će nam se javiti, nakon toliko vremena. Bilo je to vrlo čudno pismo ispisano na peru iz krila neke šarene ptice, naprosto uništenom od silnih poštanskih štambilja i maraka koji su pratili njegov put. Činilo se da je pismo putovalo godine i godine, a ipak je stiglo u našu kuću baš onog trenutka kad sam se ja rodio. Tako su mi bar pričali ukućani. Možda su zvijezde pomogle Djedu. Možda su malo nakrenule planetu.

Još je čudniji bio pozdrav rođenju sestrice Nine.

Bila je to figurica male Crnkinje, sa suknjicom od vječnozelenog lišća. Poštar je ostavio kutiju pred samim vratima, a zatim su je ukućani unijeli. Tata je otvorio kutiju i izvadio iz nje malu Crnkinju, a zatim je stavio uz dječije uzglavlje. Na čudo svih prisutnih, Crnkinja je otvorila oči, popravila svoju suknjicu, nagnula se nad bebu i nešto joj šapnula u uho. Djevojčica se samo osmijehnula u snu. Majka se poslije klela da je čula neki glas kako kaže: "Dobar dan, mala bebo. Dobar dan, mala Nina. Donosim ti pozdrav od tvog Djeda."

Bebi su dali ime Nisveta. Ali svi su je zvali Nina. Poslije smo saznali od Djeda da je to zaista bila njegova želja.

Tad su se u našem mjestu počele pojavljivati prve televizijske antene. Najprije smo primijetili jednu na najvećoj i najglavnijoj zgradi u gradu. Išli smo iz škole, a nekakva crna, metalna ptica se kočila na krovu te zgrade i drhturila na vjetru svojim čudnim krilima bez perja. Stajali smo i gledali. Niko nije mogao da se dosjeti što je to. Vladimir, koji je išao sa mnom u razred, tvrdio je da je to svemirska roda. Takve su inače sve rode tamo, u svemiru. Onda je pokraj ove svemirske rode sletila iznenada obična roda, naša, koju smo svi poznavali. Svi mi iz prvog razreda. Zakrenula je malo glavu prema neznanki koju dotad nikad nije vidjela na ovom mjestu, malo se nakostriješila, ali se ipak zadovoljila svojim starim mjestom. Kao da se uplašila nepoznate ptice čije su noge bile zakovane sasvim blizu njenog gnijezda. Nasmijali smo se. Nešto kasnije je roda, ona naša, kao da nas je čula, zaklepetala, zamlatarala krilima, uzdigla se malo uvis, a zatim spustila tik na nos svemirskoj rodi. Kakav je to samo bio trijumf.

Iza zgrade se čuo žamor. Vidjeli smo puno ljudi kako se gurkaju i nastoje da vide nešto u izlogu. Popeli smo se jedan drugom na ruke, na hajdučke stepenice, pa na ramena, da vidimo. Prvi koji se popeo povikao je:

- Mali ljudi hodaju u kutiji.

Još nisam dobro ni razumio šta je rekao, a već sam i sam bio na ramenima svojih drugova i zaista vidio kutiju koja se sva prelijevala u vlastitoj svjetlosti, a u njoj su se događala čuda. Najprije je provirila glava jednog čovjeka koji je nešto govorio, a zatim se

vidio taj isti čovjek kako trči, ali sad sasvim mali. Kao da su crnobijele fotografije oživljavale i pretapale se jedna u drugu.

Davno je to bilo, ali nisam to zaboravio. Kako bih i mogao. Otkako se ta čudna kutija pojavila u našem gradu, sve se u njemu promijenilo. Ljudi su se neprestano iskupljali pred onim izlogom, a kad je postalo hladno, u najvećoj kafani u gradu pojavila se još jedna takva kutija, zatim još jedna, dok magične kutije nisu opčarale skoro čitav grad. Starci u kafani nisu više mogli da igraju svoje igre kad su željeli, nego samo onda kad je kutija bila zatamnjena. I svi su se ravnali prema kutiji. To bi se vrijeme možda moglo označiti kao razdoblje vladavine kutija, ali nije moje da to kažem. To bi mnogo ljepše i jasnije objasnio Djed Badem Aziz Tamović.

Uostalom, zar je to moglo proći bez njega. Tad smo ponovo dobili vijest.

Bilo je to ovako: sjedili smo svi u najvećoj sobi u kući, u kojoj je, naravno, počasno mjesto zauzimala kutija. Tu su bili i susjedi. Gledali smo šta se događa u svijetu. Čas smo vidjeli afričke lavove i žirafe kako se šetaju, čas Eskime dok grade svoje kuće od leda. Skakali smo po svim gradovima svijeta, kao što je možda moguće samo u snu, kada su nam oči sklopljene ili kada je magična kutija otvorila ono svoje jedino, veliko, svjetlošću obliveno oko.

Najednom je mama vrisnula.

- To je bio on! - govorila je. - Prepoznala sam ga!

Nisam znao o kome govore.

- Jesi li sasvim sigurna? - žestio se otac.

- Nema nikakve sumnje! - odgovorila je majka. - Mahnuo mi je. To je siguran znak da će uskoro doći. Godinama ga nije bilo. Posljednji put... ja sam bila tako mala...

Sad sam već znao da govore o mom izgubljenom djedu,

O Bademu Azizu Tamoviću i bio sam neobično, neobično ispunjen ushićenjem. Nisam ga doduše prepoznao u čovjeku koji je mahnuo iz kutije, odjeven kao kopač zlata, ali svojoj mami sam vjerovao. Te noći jednostavno nisam mogao zaspati. Sklopio bih oči i odmah vidio sebe kako sa Djedom koračam po dalekim pustinjama ili se penjem uz blistave planine od kristala. Otvorio bih oči i vidio da se nalazim u svojoj sobi, zamračenoj, u kojoj se nije čulo ništa do vjetra koji je lagano šumio uz prozor. Otvorio bih i prozor i gledao niz ulicu koja me je iznevjeravala, jer se i sama gubila iza nekih sivih kuća, nedaleko odatle, u škiljavoj svjetlosti ulične svjetiljke, a ja sam poželio da je dugačka i ravna, beskrajno duga i da na njenom kraju, negdje u bijelom svijetu, vidim svog Djeda sa zavežljajem kako spokojno, korak po korak, ide prema nama. Ali naša ulica je bila takva kakva je bila. Malena i zakrivljena

I trebalo je dugo i dugo čekati da dođe Djed.

Taj dan je došao i ličio je na osmijeh Majke, na njene oči dok mi je nekad pričala, prije sna.

Kao iz maminih, kao iz Majkinih priča, pojavio se Djed Badem, Badem Aziz Tamović. Onaj koga smo svi zvali Djedom: i Majka, dok je bila s nama, i mama, i Nina, i mnogi rođaci, bliski i daleki, i ja.

- Kud baš sad - uzvrpoljio se moj otac i iza leđa Djedu govorio mami. - Znaš da moram u Afriku. Kad ću opet dobiti takav posao. A i novac nam je potreban.

Mama je bila zamišljena. Znao sam šta će reći čim progovori. Ona je uvijek čekala nešto čitav život i onda, kad se to nešto dogodi, obično joj pokvarimo ili Nina ili ja. Ovaj put je izgleda odgovornost prijetila da se svali na leđa Djeda Badema. Ili je u pitanju bilo još nešto.

- Najbolje da mu kažemo - rekla je grizući usne. - Možda bih tako mogla i ja ići...

- Kako da mu kažemo, nema smisla, tolike godine se nismo vidjeli, a sad ispada da bježimo.

- A šta to imate da mi kažete, djeco? - gromkim glasom je rekao Djed Badem, koji je u tom trenutku ušao u sobu. - Putujete negdje, što li?

Otac je onda počeo nešto brzo da objašnjava, preklinjućim glasom, kako je to veliki građevinski poduhvat i kako je pobijedio njegov projekt i kako on neizostavno mora ići, a i mama se radovala jer bi mogla da krene s njim, a sad eto nema smisla.

- Ne razumijem - rekao je Djed Badem Aziz. - Putovanja su tako čudesna stvar. Ja na primjer ništa drugo i ne radim, nego stalno putujem. Ne razumijem zašto da ne ideš graditi tu svoju Keopsovu piramidu.

- Kakve piramide, u pitanju je nešto mnogo značajnije - mahao je otac rukama. - Tri građevinska preduzeća iz naše zemlje su se udružila... To je čitav kompleks, a ima čak i jedna zgrada koja je samo moja. Moj projekt, djelo mojih ruku...

- Pa idi, mladiću, pravi tu svoju kuću. Dokle ljudi da čekaju da se sklone pod taj tvoj krov.

- Ti se stvarno ne bi naljutio, mislim, ako bismo mi otišli? - rekla je mama drhtavim glasom.

- Glupost. Zašto da se naljutim. I ja bih s vama... Na ove riječi su se primjetno lecnuli i tata i mama.

- ... da se nisam toliko poželio ovog voćnjaka i ove dječice - podigao je Ninu i mene u naručje i poljubio nas.

- I pripazio bi djecu? Da ne ostanu sami? - brzo je dodala mama.

- Naravno, jesam li ja njihov Veliki Djed ili nisam. Otac i mama su sad mogli biti sami, kao što su uvijek govorili da žele. Možda da se na miru svađaju. Tako su otputovali, a mi smo ostali u našoj kući s voćnjakom, samo nas troje: Nina, Djed Badem Aziz Tamović i ja.

Nisam se mogao nagledati Djeda.

A on, tako star i sijed, osjećao se čudno, čudno, izgubljen u velikom voćnjaku. Možda ćete se nasmijati kad vam kažem (a to sam pročitao kasnije u njegovoj bilježnici), da mu se činilo da je dječak, sasvim mali, onaj nekadašnji.

Išao je od voćke do voćke, obuhvatao ih rukama, gledao. Najduže se zadržao kod stare

kruške u dnu voćnjaka. Kao da je razgovarao s njom. Ipak, izgledalo je da se i ona raduje što se Djed vratio. Često sam se verao u njenu krošnju, jeo slasne plodove i čitao. Djed mi je pričao da je i on to radio. Samo, tada nije bila tako oronula i pocrnjela. I nije ga tako tužno gledala kroz pokoji teško rastvoreni cvijet. I ostale voćke su se radovale. Tu je bio veliki orah ispod kog je Djed, nekad davno, zakopao svog malog psa kojeg su otrovali zli susjedi. Džanarika. Jabuke. Kajsija. Dunja. Ribizli i ogrozdi. Grožđe. Višnja. A tek šljive! Ne rekoh li već da je bilo proljeće. Šljive su uvijek voljele ples. Bar u ovom voćnjaku. Združile bi se po dvije, a nekad i više i povijale se u čudnovatom ritmu. Bijele na jednu stranu, plave njima u susret.

Jedan bumbar mu prozvrnda iza potiljka, tako da se Djed Badem trgnuo. Taj neotesani bumbar se vrati i pošto je nos Badema Aziza Tamovića bio izgleda tačno na njegovom putu, umalo ne dođe do sudara. Djed Badem je tek tad primijetio i mnoštvo pčela u cvatovima, skakavce, mušice, mrave, vrapce na krovu stare šupe i u krošnjama, dvije zamišljene lastavice na žici. Očigledno, stanovnici voćnjaka su imali pune ruke posla. Odlučio je zato da se skloni. Osim toga, nikad se ne zna kojim će putem krenuti bumbar. Sjeo je pod orah, ali je osjetio da će ga glava zaboljeti i premjestio se u hlad stare kruške. Leđima se naslonio na njenu toplu, hrapavu koru. Izvadio je zatim iz džepa knjigu o velikom mravljem takmičenju, koje je održano prije dosta godina u Belgiji, u vrtnom mravinjaku njegovog prijatelja Mauricea (Čitaj: Morisa). Zaista je bio zabavljen pravim malim čudima što su se zbivala na toj svetkovini, kad se iznenada osjetio dosta neobično.

Trava ispod njega počela se pomjerati i rogušiti kao da joj je teško.

- Što si uznemirena, travo? - upitao je Badem Aziz Tamović.

Začuo je čudno stenjanje i učinilo mu se da neki glasić mrmlja kako on nije trava.

- Ja sam ustvari pas - rekao je taj busen, kojeg je Djed Badem sada ozbiljnije pogledao. - Samo sam zelen kao trava.

- Ali, ti ne laješ - začudio se Djed Badem.

Ispravio se, stavio monokl da bolje vidi i, zaista, opazio kako se kroz korov komeša malo, zeleno tijelo, busen li, posve nalik na pravog psa i nemirno vrti jednim širokim listom poput repa.

- Zaspao sam, inače se to ne bi dogodilo - reče mu zeleni pas kao da se izvinjava.

Badem Aziz Tamović nije više ništa rekao.

Od tada ga je zeleni pas slijedio kao sjenka.

Iz kuće je prvo istrčala Nina, a zatim i ja.

Nina je ljubila zelenog psa u nosić koji je ličio na pupoljak i htjela je da ga nosi u naručju. Psu to očigledno nije bilo mnogo prijatno, ali trpio je, ne želeći da povrijedi Ninu. Nije bio navikao na nježnosti, to se jasno vidjelo, ali teško je to objasniti nekom ko ima četiri godine.

Ja sam samo stajao i ozbiljno češkao nos. Išao sam tada već u drugi razred, što mi se činilo sasvim dovoljnim da ovaj problem odmah razjasnim.

Kasnije su došla sva djeca iz susjedstva. Došla su da se upoznaju sa zelenim psom.

Vjetar je zanjihao grane bogate trešnje i tijelo našeg psa je postalo prekriveno cvjetovima. Bio je kao mlinar, sav prekriven brašnom.

Bio je to najčudniji zeleni pas kog smo ikad vidjeli.

Spustilo se več.

Pošli smo na obalu rijeke. Na obalu naše drevne rijeke čiju su vodu s obje strane doticale kose žalosnih vrba. Ja sam nosio malog psa i da već nisam poznavao njegov blaženi osmijeh dok spava, mislio bih stvarno da je trava.

Neki seljaci su prolazili obalom i za njima je trčkaralo nekoliko koza koje su besmisleno uporno brstile komadiće zelenog lišća.

Bilo je več, rekao sam već.

Pas je odjednom kriknuo i oteo mi se iz ruku. Zaprepastio sam se kad sam vidio o čemu se radi. Jedna tvrdoglava osoba kozjeg roda prikrala se i sad ga je vukla za rep. Drsko i uporno. Htjela je da ga pojede. Mogu misliti koliko ga je to boljelo. Kozu smo odmah otjerali, a mislim da je to i zbog toga što se ona užasno preplašila Djeda Badema, bježala je od njega čim ga je ugledala, ponašala se kao da ga je prepoznala.

Djed Badem je poslije previo psiću ranu. Na tom mjestu nije bilo krvi, nego kap nekog mirisavog soka. Umjesto kraste, kasnije je tu nikao cvijet kakvog nikad prije nismo vidjeli.

Trajavao je samo jednu noć. A ujutro rep našeg psića bio je kao nekad.

Te noći nam je rekao svoje ime.

III

- Ja sam se ovdje rodio slučajno. Stara kruška je bila očajna i nisam mogao da joj odolim.

- Samo tako. Samo Vauvan. Samo tako se zoveš? - nekako razočarano je pitao Djed Badem Aziz Tamović.

- Samo tako - odgovorio je Vauvan. - To mi je doduše ime. Postoji i drugo ime, moje lično, ali ono je dosta dugačko, pa ne bih želio da vas nerviram.

- Reci, reci! - povikao je Djed, sretan što takvo biće kao što mu se činio Vauvan ima i ime i prezime.

- Kad ste baš navalili, reći ću vam, - pokušao je Vauvan da mu što jednostavnije isporuči svoje ime. - Ja se zovem Vauvan Trideset I Tri Hiljade Tri Stotine Trideset I Treći. Vidite da je dugačko. Mnogo je jednostavnije kad je napisano.

Da, pomisli Djed Badem. Mnogo jednostavnije je napisano. Vauvan XXXIIIMCCCXXXIII ili Vauvan 33.333. Sjajno. Pa to zapravo izgleda čarobno. I rimskim i arapskim brojkama.

- A zašto se tako zoveš? - Djed Badem ipak nije mogao shvatiti ovo jako dugo ime.

- Zato što je prije mene bilo 33.332 Vauvana. Prema tome, ja sam 33.333.

- Naravno, kako mi to odmah nije palo na pamet - sav je ushićen bio Djed. - Znači, svake godine se rađa po jedan. Jedan psić jedne godine, drugi druge, treći treće i tako dalje.

- Ne, javlja nas se mnogo više. Ja recimo imam tri brata i tri sestre.
- I svi se oni zovu Vauvani? Divno!
- Ne zovu se svi tako. Samo ja. Braća su mi Zenit, Nadir i Tirkiz, a sestre Gea, Tea i Flora - izgovarajući posljednje ime, Vauvan se zagrcnu i štucnu.
- Šta ti se dogodilo? - zabrinuo se Djed Badem.
- Flora ne voli da je spominjem posljednju. Malo se ljuti. To je sve.

IV

Kruška je bila stara, toliko stara da se ni otac moga oca, a ni njegov otac nije mogao sjetiti kad su je posadili, kad je došla u našu bašću. I sam Djed Badem Aziz Tamović, kad je bio mali dječak jeo je njene plodove i učio u njenoj krošnji. I čudnovata je bila. Niko nikad nije vidio takvu krušku. Rađala je divne, medene plodove. Pčele su plesale u zraku svoj čudesni ples kad bi ona cvjetala. I bivala je sve starija i starija. Kora joj je popucala, grane su joj se sušile. Kad je u noći svratio lopov da se najede njenih medenih darova, uhvatio je za granu i ona je pukla, kao ruka. Otad su je i lopovi ostavili na miru.

Počela je i da zaboravlja. Nije se mogla više sjetiti zašto je na svijetu. Jedne godine nije procvjetala, nije donijela rod. Pčele su je prekorijevale. Iduće godine je procvala tri puta. Opet nesretno. Na njene bijele, drhtave cvjetove navalio se snijeg. Osjećala je kako joj studen ulazi u kosti. Pokušala je da povuče svoje mlade izdanke i cvjetove, ali to je bio preveliki napor za nju. Skoro da se onesvijestila. Nije osjećala ništa. Ni da drski dječak pokušava nožem da ureže svoje ime u njeno tijelo, koje se osušeno komada. Nije čula dječaka kako psuje i odlazi, nije vidjela mog oca kako pokušava da je zaštiti bijelom skramom kreča, kao da joj navlači toplu odjeću. Nije vidjela pčele, nije čula njihov zuj. Spavala je, izmorena i bolesna, ne misleći više na to šta treba da učini. Čudna je to kruška bila. Moj otac nije htio da je posiječe.

I onda je opet procvala. U nevrijeme naravno. Samo što se digao snijeg. Njen je pupoljak bio čudan, čudan, a onda je, iz velikog bijelog behara na kraju grane, počeo da se pojavljuje plod. Plod je bio živ! Mrdao se! U početku je ličio na krušku kakve je ona obično davala svake godine. Već sazreli! Kažem u početku, jer ta kruška nije bila ništa drugo do njuškica ovog malenog psića, ovog Vauvana, s kojim sam se sprijateljio. Eto, to je to. Tako se Vauvan neočekivano rodio u našem svijetu. Stara kruška ga je spustila sa svoje dvije grane u zelenu travu i klonula.

Sjetila se nečeg čudnog ta stara kruška i mislim da je bila mnogo sretna zbog toga. Kruška se sjetila. Najednom se sjetila svega. I onog dalekog, dalekog dana kad je prvi put nikla. I možda je pomislila kako bi mogla i sama nešto napraviti. Ili je to nekad negdje i radila. Bilo kako bilo, nije učinila kao sve druge kruške. Ona je učinila nešto. Učinila i sretna usnula.

V

Nismo izlazili iz kuće. Vauvan je izgledao teško bolestan. Ponekad bismo ga iznosili da udahne svježeg zraka, ali kao da to nije pomagalo. Nešto se nije slagalo u svemu. Jednog poslijepodneva, dok smo tako sumorno šutjeli i radili nepotrebne stvari (u zamračenim odajama da travnatom psiću ne bi pozlilo), najedanput se začulo lupanje na vratima. Bili smo začuđeni, ali to je trajalo samo trenutak. Niko nije imao volje da otvori vrata. Napokon sam se odlučio ja, jer je to nekako bila moja dužnost. Mislio sam da je mljekadžija ili poštari. Nije bio nijedan ni drugi. U otvorenim vratima je stajao šašavi činovnik iz instituta za biologiju Feferon Biber, a pokraj njega njegova žena Feferonika koja je također radila u istom institutu. Tražili su svog nekadašnjeg, starog profesora Badema Aziza Tamovića, za kojeg su čuli da se vratio. Nisam se ni snašao, a oni su već bili unutra i srdačno udarali po ramenu iznenađenog Djeda Badema. Zatim su izvadili svoje poklone u tankim i dugačkim bocama. Nisam im mogao reći da u kući imamo čudnog, zelenog psa koji je usto i teško bolestan. U bocama je naravno bilo vino, koje je Badem Aziz Tamović volio, kao što je široko poznato, ali sada je izgledao tako tužno kao da mu nije do vina, niti do Feferona i Feferonike Biber. Najradije bi da sve to nekako nestane i da se mir povрати u kuću, bar dok mali Vauvan ne ozdravi. Ipak, nekako se suzdržao i sjedio je tako s njima, odsutno pijuckajući vino i nastojeći da što manje govori, što mu i nije bilo tako teško jer Feferonika Biber jedva da je zatvarala usta, a i kad bi to učinila, već bi uskočio Feferon, njen nježni suprug, koji je govorio možda samo za djelić sporije i manje glasno.

A onda je, na svu nesreću, profesor Feferon Biber primijetio Vauvana koji je bio sklupčan na podu i počeo da se oprezno približava rukom u kojoj se najedanput našla nekakva sprava za rezanje biljaka i vivisekciju.

- Gdje si samo našao ovako prekrasan buket, profesore Tamoviću? - pitao je dok mu je glas podrhtavao od uzbuđenja.

Šta je mogao užasnuti Djed Badem Aziz Tamović. Šta? Nina i ja smo pokušali da spasimo stvar, ali zadrigli i zarumenjeli gost je bio vrlo uporan i htio je da pregleda ono što je nazivao buketom. S druge strane, njegova nježnija polovina tj. Feferonika (ovo nježnija polovina zaista je otrcan izraz, u ovom slučaju potpuno netačan i neprimjenljiv, i ono nježnija, i ono polovina - precizno bi ustvari bilo "grublja dvotrećina", ali zamislite i sami taj izraz u ušima ljudi naviknutih na jednom zavisijek date iskaze, bolje da se ne petljamo u to, inače od naše priče teško da će šta biti), Feferonika se, dakle, opasno približavala Vauvanovom repiću. Feferon Biber je naglo zgrabio našeg psa za uho, buljio i vikao razdragano dok sam ja pokušavao da ga otmem jedva se suzdržavajući da ne vrisnem. A on je samo ponavljao:

- Kakav neuobičajen *plantaginis folium*!

I skoro da je iščupao taj dio Vauvanova uha nalik na bokvicu. Tu je već i Badema Aziza Tamovića spopala prava muka i vidio sam da se jedva odhrvava napadima Feferonike Biber, koja je očigledno bacila oko na zadnje šapice Vauvanove.

Onda su se za trenutak, oboje, i Feferon i Feferonika, kao po dogovoru, smirili, da bi

zatim Feferonika, teško dišući i plačnim glasom (ovdje valja reći da se nije lako hrvati sa Djedom Bademom bez obzira na njegovu mršavost i starost) počela objašnjavati svom suprugu, dok je usput naravno i nama probijala uši, kako bi ona željela imati ovakav primjerak u svojoj kući, jer ona nema ništa atraktivno, baš je tako rekla: atraktivno. Molila je zatim Badema Aziza Tamovića da joj ustupi bar jednu šapicu, koju je ona nazivala apsolutnim raritetom, jer zaboga profesor Tamović ih ima čak četiri. Pa onda ta *rosa pendulina* i ta divna *securinega suffruticosa*.

- Kakav ste samo nevjerovatan buket napravili, profesore Tamoviću - uskliknula je Feferonika, padajući u zanos. - Izgleda kao mali pas.

Onda je trućala nešto o njegovom repu koji bi joj mogao poslužiti i koješta još.

- Imate pravo - povikao je Djed Badem Aziz Tamović, pokušavajući sve samo da spasi Vauvana od ovog neprijatnog nasrtaja. - Imate pravo. Radujem se što vam ta hrpa trave izgleda kao pravi mali pas. Koliko sam se samo namučio dok ga nisam napravio.

Djed Badem je u tom trenutku sigurno mislio da će ga Vauvan prezirati, ali nije znao šta bi drugo. Dok se okreneš ovo dvoje mogu uništiti sve čega se dotaknu. I zaista, uspio je nekako da ih zaustavi.

- Stvarno bi bilo ružno da ti kvarim ovo što si načinio. Zaista je prekrasno kako si uspio da *castanea dentata* izgleda kao oči. Mogu li samo malo da je prorežem, to se kasnije neće vidjeti - govorio je Feferon Biber i oprezno se počeo približavati onim svojim ostrim sječivom.

- O, ne! - vrisnuo je i istovremeno zakevtao bolesni pas. Mislim da je ugrizao Feferona i ogrebao ga tmastom šapicom. Nina je skočila i počela opasnu Feferoniku udarati svojom lutkom po glavi. Bivši prijatelji tj. učenik i učitelj tj. Feferon Biber i Badem Aziz Tamović imali su pravi bokserski okršaj, jednom riječju nastao je urnebes.

Završilo se tako da su Feferon i Feferonika napustili našu kuću raščupani i užasno psujući, dok smo mi, kao pravi pobjednici, milovali svog psa i tepali mu kao nikad ranije.

VI

Neprijatnosti koje je doživljavao Vauvan, a s njim i mi, u našem malom gradu, neprestano su se uvećavale. Bilo je to već nalik na zavjeru. Poslije posjete Biberovih i događaja kojeg ću vam ispričati, živjeli smo skoro u opsadnom stanju.

Sve je bilo mirno na prvi pogled, tog prijepodneva. Djed Badem je klečao na koljenima i stenjući zapisivao nešto u svoju bilježnicu. Izgledao je vrlo nezadovoljan. Kao da se mučio. Neprestano je vlažio tintoplavu olovku jezikom, križao nešto i sabirao, množio, ko zna šta je radio, ali račun mu se nikako nije slagao. Jedino je to bilo očigledno. Ja sam čitao strip o pustolovinama tri ugursuza i povremeno pogledavao na ono što radi Djed Badem, a što mi je izmamljivalo smijeh, ali sam se krio da on to ne primijeti.

Sa ulice se začula graja, strka i čitava zbrka neraspoznatljivih zvukova. Pogledao sam u drugu sobu, gdje su trebali biti Nina i Vauvan, ali njih tamo nije bilo. Potrčao sam na ulicu, a

Djed Badem za mnom. Imali smo šta i vidjeti. Nina i još jedna djevojčica su stajale pokraj šinterskih kola, uplakane, a jedan stariji čovjek je grubo pod miškom držao Vauvana i nabijao mu brnjicu na nos, spremajući se da ga ubaci iza rešetaka, gdje je bespomoćno zavijalo nekoliko pasa.

Djed Badem Aziz je bio brži od mene i već se prepirao s tim čovjekom, pokušavajući da spasi Vauvana. Ali to nije bilo tako jednostavno. Šinter je galamio da pas nema propisane oznake i da se vucara tamo amo po ulici, kao prava džukela. Tvrdio je i da ga je ugrizao u što se nije moglo sumnjati, jer se Vauvan i u ovako neugodnom položaju do kraja hrabro borio za svoju slobodu. Djed Badem Aziz Tamović prestao je da se svađa s tim tipom i pokušao je da mu razložno, tihim glasom, objasni da je taj pas njegov, odnosno naš, i da ga šinter ne može odvesti tek tako na neko mjesto gdje će ga ubiti i praviti od njega ko zna šta.

I onda sam najednom vidio da su se obojica prestali svađati.

Prepoznali su se.

Stari šinter je zabacio kapu na zatiljak i zagledao se u mog Djeda Badema, a onda se nasmijao i ispustio Vauvana.

- Zar je moguće da ste to vi, profesore? - krupnim, ali ovaj put srdačnim glasom je zagalamio taj šinter.

- Čekaj, čekaj - sad se ušiljio i profesor Badem Aziz Tamović - ti si onaj mali što je sjedio u posljednjoj klupi, do prozora?

- Baš taj, profesore - odvratio je šinter. - Toliko mi je drago što vas vidim, pomislio sam da vi već dugo niste među...

- Pst - stavio mu je Djed Badem prst na usta. - Ne pretjeruj u svojoj radosti.

Vauvan je u čudu gledao kako se Badem Aziz Tamović rukuje s njegovim smrtnim neprijateljem. Povukao se oprezno iz vidokruga i popeo do zatvorenih pasa koji su ga režeći gledali, iskeženih zuba.

- Otkud sad da se baviš ovako ružnim poslom?

Šinter je oborio nos.

- Nemojte tako, profesore. Od nečega se mora živjeti. Vidite šta se danas događa. Nikome ne cvjetaju ruže.

- Nikad nisu ni cvjetale! - odsiječe ljutito Badem Aziz Tamović. - Ali, zar nevaljalaca nema dosta? I ti si se upetljao među njih. Sjećaš se kad sam te odgovarao još dok si lovio štiglice, sa svim onim jajašikama i konjogrizima, sa imelama i kafezima....

- To nije isto. Štiglići lijepo pjevaju. Želio sam da i ja imam jednog...

- Tačno. Štiglići lijepo pjevaju. I, da si ulovio samo jednog, i da ti je taj pjevao u kući, ne bih imao ništa protiv. Ali ti si ih, Mrgane... zvaše li se ti ono Mrgan?

- Mrgan, profesore - nespokojno, baš kao đače, odgovori šinter čije smo sad dječaćko ime znali.

- Ali, ti si ih, Mrgane, lovio na desetke, na stotine, do iznemoglosti.

- Da i drugima pjevaju. Mnogi ljudi vole pjesmu štiglića...

- Da i drugima pjevaju - oponašao ga je Djed Badem, podrugujući se. - Sve si to činio

zbog novaca. Priznaj.

- Priznajem - oborio je glavu šinter Mrgan.

U tom se začu lom, skika, vrata šinterovog kamioneta se otvoriše i svi zarobljeni psi pokuljaše napolje. Predvodio ih je Vauvan, veselo lajući. On ih je i oslobodio. To je bilo očito.

Šinter je čupao kose od muke, od tog neugodnog iznenađenja koje ga je, izgleda, ponižavalo do kraja.

- Glavu gore - udari ga profesor Badem Aziz Tamović profesorski po ramenu. - Šta se zapravo dogodilo? Psi su se vratili tamo odakle su i došli. Novac ćeš zaraditi i drugačije.

- Nije mi za njih. Ovaj mali, zeleni donio bi mi najviše novaca... - počeo šinter Mrgan i ugrize se za jezik.

- Tako znači - strašnim glasom reče Badem Aziz Tamović i prostrijeli ga očima (i ja sam se uplašio u tom trenutku). - Tako dakle, ti si u ovu ulicu došao namjerno, zbog Vauvana. Ko ti je obećao pare, ko?

Šinter je širio ruke i nije znao šta bi odgovorio. Vauvan je naglo zalajao i, kad smo pogledali u smjeru kamo je skakutao njegov gnjevni lavež, vidjeli smo Feferoniku Biber, sakrivenu ružnim suncobranom, kako pokušava da se što prije skloni ispred naših očiju. Radoznanost i pusta želja su je bili doveli ovdje, a sad je bila svjedok svog poraza. Svi smo potrčali za njom, a Djed Badem Aziz Tamović je zatopkao nogama kao što to neki čine za psićima. Kad smo se pobjedonosno vratili sa Vauvanom, zbunjenog šintera više nije bilo.

- I bolje da je pobjegao. Dao bih mu jednu klepku, jednu čvrgu, jednu zvrčku, premda to nije baš pedagoški - rekao je profesor Badem Aziz Tamović vesela lica.

Otad smo se igrali u sobi. Ponekad sam malom zelenom psu čitao pjesme iz knjiga koje sam imao za lektiru ili koje sam dobijao na poklon. Na moje najveće čuđenje, on je sve te pjesme prepoznavao. Kao da ih je već negdje, nekad čuo. Onda je najedanput on meni, na uho, izgovorio riječi jedne pjesme. Kako sam se samo obradovao. Tu pjesmu nisam znao, a zapravo sam je znao. Pozvao sam i Ninu, i Vauvan nam je opet kazivao svoju pjesmu. Kazivao je pogrešnu riječ, jer je on istovremeno i plesao, mrštio njuškicu, otvarao i zatvarao oči, pretvarao se da je veći i drugačiji, jednom riječju bila je to prava predstava. A zašto sam rekao da je i znam i ne znam, prosudite sami:

Vidjet će to glupo štene
Kad ga spetljam u štrene

I pokazat ću ja tom keru
Kako se moje gaće deru

I čije će brke da suce
Razmislit će žuto kuće

Umiljava se damski psić
Al poznat mi je taj repić

Niko stići neće kujicu
Bičem joj opletenu zadnjicu

Dosta mi je tih džukela
Gonim ih preko sedam sela

Užasava me taj riđi pas
I grozni mu, operski glas

I ona plišana štrudlica
Takozvana pudlica

Džigerica mi se trucka
Kad pomislim na tog cucka

Valjda me neko u glavu tuko
Dok mi se priviđa ćuko

Šinter petnom žilom psuje
Na pasja preskakala
Dok mu prazna kola bruje
I mreža se iscijepala
Jer i posljednji se kusorež
Odmetnu žustro u prašni bjež
I svijet se podlo sav
Prometnuo u av av
Av av av Av av

I tu se Vauvan skoro zakočenu u veselom lajanju. Jasno vam je, zar ne. To je bila BALADA O ŠINTERU! Iako je šinter pobjegao čvrgi Badema Aziza Tamovića, nije mogao pobjeći i pjesmi, pjesmi koju je pjevao, mucao, zapijevao, glumio, govorio, plesao najveseliji pas kojeg sam ikad vidio.

VII

- Zamorni su svi ti ljudi - sad se već nervirao Djed Badem Aziz Tamović i mlatarao svojim dugačkim, koščatim rukama. - Oni ne mogu da shvate ni najjednostavnije stvari.

Pitam se da li bi uspio da im objasni i moj najbolji prijatelj.

- A ko je tvoj najbolji prijatelj? - upitala je Nina, ljupko napućivši usne i milujući Vauvana u svom naručju kao da je bila sigurna da je to njen, a to valjda znači i Djedov najbolji prijatelj.

Djed Badem se nasmiješio i poljubio Ninu. Izgledalo je da je shvatio šta je Nina pomislila i da se na neki način složio.

- Mog najboljeg prijatelja poznaje i Vauvan. Zar ne, Vauvane? Ti poznaješ Mađioničara iz Prijestolnice predaka?

Vauvan je poskočio, zakevtao, a onda se umirio i zaklimao njuškicom.

- Eto, vidite, djeco. Sve ono najbolje što znam naučio sam od njega.

- Zar je on toliko pametan? - nisam mogao da ne upitam.

- On sam nije zadovoljan svojim znanjem - odgovorio je Ninin i moj Veliki Djed. - On misli da čovjek mora stalno da uči. I on uči. A usput uči druge. Pa, eto, i mene. Kakav je to samo mađioničar!

- A Prijestolnica predaka, gdje je to? - nisam odustajao.

- Jednom ću vas voditi tamo. Iznenadit ćete se kad je budete vidjeli. I Prijestolnicu potomaka. I posljednji dio Trojne prijestolnice. Shvatit ćete da je dobro poznajete. Ali u nju nije lako doći. Potrebno je odabrati pravi put, a onda se sve odvija samo od sebe. Naravno, ako mi to zaista želimo.

Dok je to govorio, Djed Badem Aziz Tamović je imao onaj zagonetni izraz na licu koji je natjerao bronzanog guščara iz fontane u Nurnbergu da ispusti svoje dvije bronzane guske iz čijih je kljunova šikljala voda i da krene s Djedom na put. Jedva su ga vratili u fontanu. Slična stvar se dogodila sa Michelangelovim (Mikelandelovim) kipom Davida i još mnogo toga po raznim gradovima i državama, pa nije čudo da smo Nina, Vauvan i ja, bili potpuno pripremljeni da odmah krenemo na put.

No, prije priče o našem velikom putovanju, moram još jednom spomenuti Feferona i Feferoniku Biber. Zamislite ih kako sjede u svojoj kući i kuju ratne planove. Djed Badem je to osjećao kao da je bio tamo, u njihovoj sobi. I to ga je strašno uznemiravalo.

Dakle, Feferon Biber žmiga pakosnim očicama i govori svojoj Feferoniki, zavaljenoj u fotelji:

- Pitam se da li više išta znam o biljkama i životinjama. Ako postoje životinje mesožderi i biljožderi, ili samo -jedi, a ne i -žderi, dakle biljojedi, ako postoje biljke mesojedi, odnosno mesožderi (brrr!), zašto onda ne bi postojale i biljke koje su ustvari životinje ili životinje koje su ustvari biljke. Da, čini mi se to sasvim logično.

Feferonika se potpuno složila sa ovim genijalnim zaključcima svog supruga.

Onda su malo šutjeli, malo se gledali, pa su opet malo šutjeli i opet se malo gledali, ali sad već tajanstveno i, treba li objašnjavati: ideja o novoj krađi Vauvana već je bila tu.

Veliki planovi su se rojili u njihovim glavama, blažili su rane na grabljivoj ruci Feferonovoj i smirivali teško disanje Feferonike Biber, a teško bi počela disati čim bi se sjetila koščatog zagrljaja Badema Aziza Tamovića.

Taj gnusni prizor, koji mu se nedvosmisleno ukazivao pred očima, do kraja je iznervirao Djeda Badema. I on je naglo odlučio. Čelo mu se ozarilo. I mi smo shvatili, kao i bronzani gušćar, kao i mramorni mladić, da ćemo na put. Na naše veliko putovanje.

Djed Badem Aziz Tamović je, naravno, bio u pravu. Te noći su se uvukli u našu kuću, kao pravi lopovi, sa crnim ženskim čarapama na glavi, Feferon i Feferonika Biber, ali, šta da vam o tome govorim, taj dio priče je posve nevažan, jer mi smo već bili otputovali. Prema tome, ostavimo ucvijeljene naučne kradljivce i pričajmo o putovanju. Eh, putovanja, putovanja...

VELIKO PUTOVANJE

I

Nina i ja smo ušli u autobus, a za nama Djed Badem Aziz Tamović, koji je nosio Vauvana zamotanog u poseban papir, kao što se to čini sa cvjetovima.

Vožnja je počela vrlo veselo. Nina i ja smo neprestano izmjenjivali tajanstvene osmijehe i šaputali sa zelenim psom. Nina je ljubila njegovu kruškastu njuškicu. Onda su počele nezgode. Autobus se zaustavio i ušlo je mnogo putnika. Djed Badem Aziz je jednoj starijoj ženi ustupio svoje mjesto. Samo što se smjestila i raširila, osmotrila je lijevo i desno, a onda dreknula:

- Šta kanite s tom travom? Vrlo je nepristojno nositi samo korov nekom na poklon!
- To nije korov, to je pas, samo je zelen kao trava - blago je rekao Djed Badem.

Čudno ga je pogledala i brzo se premjestila na prvo slobodno mjesto koje se ukazalo. Mislim da nije povjerovala. Nešto je tamo žustro ćućorila, nastalo je komešanje i nakon nekoliko časaka pristupio nam je kondukter.

- Pokaži nam, starino, šta imaš u tom buketu! - rekao je Djedu Bademu neprirodno ljubazno.

Putnici su se sašaptavali i gledali Djeda kao kriminalca.

- Imam samo jednog zelenog psa.

Predstavnik saobraćajnih vlasti se na to čudovišno razgoropadio, zgrabio papirni smotuljak iz kog je virila Vauvanova njuškica i počeo ga pretraživati. Pokušavali smo da ga opomenemo, ali bilo je uzalud. Vjerovatno je mislio da su unutra ko zna kakve nedopuštene stvari, jer je razvlačio našeg psa kao harmoniku da je Nina zaplakala, a i meni su gotovo suze potekle na oči. Iznenada se začulo tiho režanje i kondukter je odskočio preneražen, sa tragovima psećih zuba na podlaktici. Kakva je to radost bila za nas. Napokon smo ih sve uvjerali. Ali već nam je bilo i previše tog autobusa i sumnjičavih ljudi u njemu. Djed Badem Aziz Tamović je rekao da zaustave i izašli smo.

- Kakva blesavoća - tiho je promrmljao pas, tako tiho da sam pomislio kako se to vjetar

igra s njegovim repom.

- Sad smo bar mirni - rekao sam ja radosno i spustio ga dolje. Tek tad sam vidio da je s obje strane puta šuma.

- Šta ćemo sad? - razvlačila je Nina slovo po slovo i podbočila se.

Djed Badem Aziz Tamović je izgledao zbunjeno zamišljen.

Zaista, kuda da krenemo? Grad je bio daleko, a mjesto u koje smo se zaputili još dalje.

- Ustvari, mislim da smo svakako sjeli u krivi autobus - objašnjavao je neuvjerljivo Djed Badem.

Nina je zaplakala.

- Šta je? - upitao sam je. - Gdje je psić?

- Ne znam. Izgubio se - cmizdrila je.

Još i to. Ostali smo sami usred šume kojom se rijetko prolazi, a sad nam se izgubio i prijatelj.

Nina je plakala, a ja sam zaprepašteno gledao Djeda Badema Aziza Tamovića, koji se okretao raširenih ruku kao vrtuljak i pokušavao da odredi strane svijeta. Nažalost, uskoro je odustao. Kao da je u ovoj šumi dobio zaboravnu prehladu i više se nije mogao sjetiti ničega. Ni onog što je učio u školi, kao dječak.

II

Prenulo nas je radosno lajanje.

Potrčali smo za Vauvanovim glasom i izbili na čistinu pokraj rijeke. Nismo vidjeli Vauvana. Onda se još jedanput začuo njegov lavež, negdje odozdo, tako da smo se morali sagnuti.

Dolje je bio mlin koji je veselo mljeo, kao da nas doziva. Zato je Vauvanov glas bio tako prigušen. Na samim vratima mlina vrtio se Vauvan i mahao repom.

- Mlin čika Nere - iznenađeno je povikao Djed Badem - čini mi se da sam počeo zaboravljati - dodao je ljutito, za sebe.

Spustili smo se do mlina.

Djed Badem Aziz Tamović je išao prvi. Otkako je vidio mlin svog prijatelja Nere, kao da mu se povratilo pamćenje.

Kad smo prošli kroz vrata iznenadili smo se koliko je unutra prostrano. I koliko je stvari tu bilo. Tu je živio čika Nero i tu je pravio svoje lutke. Jer, Nero je bio poznati lutkar. O tome nam je Djed kasnije mnogo pričao. A i sami smo se uvjerali. Nerine lutke su bile sve prije samo ne obične.

Točak koji se veselo okretao nije mljeo brašno kao što smo mislili. Njegov bruj je zvonio više nas, na nekoj vrsti tavana. Popeli smo se i vidjeli da je to čitava soba, pravi mali grad igračaka. I sve su te igračke izgledale kao da su bile žive. Možda je onaj točak igrao ulogu u njihovom oživljavanju. Svega je zaista bilo u tom mlinu, svega osim čika Nere kojeg smo tražili. Djed Badem Aziz Tamović ga je dozivao. Njemu se uskoro pridružio i Vauvan,

potom smo zvali svi, u jedan glas, ali čika Nero se nije odazivao. Bio je nepovratno negdje otišao.

Veliki Djed Badem Aziz Tamović je bio zabrinut. Ponovno se popeo na tavan, a mi za njim. Šutjeli smo i virili sa stepenica šta on tamo radi. Čučnuo je i zavirivao od jedne male kuće do druge, gdje su lutke stajale kao da ih je neko prekinuo u hodu. Onda je kažiprstom oprezno dodirnuo malu bravu glavne gradske kapije, nešto je zabrujalo, lutke su se iznenada ustrčale, a onda je opet sve stalo. Kapija se srušila i Djed Badem ju je tužno držao na svom dlanu.

- Baš sam pomislio da me je Mađioničar doveo na pravo mjesto, kad ono... Ko zna šta se dogodilo - mrmljao je za sebe. - Neko je provalio. Neko je uništio kapiju. Kao da su bili nepoznati osvajači. Možda su zarobili Neru, mog starog prijatelja. Neko juriša na sva vrata Trojne prijestolnice.

Ništa od svega što je govorio nismo razumjeli. Bile su nam to neobične riječi, bar meni, premda, kao da sam ih nekad davno čuo.

A Djed je i dalje nešto nabrajao i govorio za sebe, dodirujući kažiprstom desne ruke prste lijeve:

- Mlinska kapija, Morska kapija, Ciklamina kapija... Kad je ustao i teško rekao da moramo ići dalje, na novu kapiju, pomislili smo da je previše umoran i da ovakav put više nije za njegove godine. Možda bi najbolje bilo da se svi zajedno vratimo kući, makar morali braniti Vauvana svaki dan od uobraženih Feferona, Feferonike i sličnih.

Ipak, odlučili smo da prenoćimo u mlinu čika Nere, pošto se noć već prikradala.

U jednom trenutku sam se probudio i vidio da je Djed još budan. Nešto je provjeravao u svojoj raskupusanoj bilježnici, ponavljao neke riječi, bezuspješno tražio neka imena i mjesta, ali očigledno nije bio zadovoljan. Tintoplavom olovkom, koju je vlažio jezikom, dopisivao je nešto na raznim stranama svoje bilježnice.

- Smijem li dalje ići s djecom? - izgovorio je naglas.

- Gdje ti ideš, idemo i mi - rekao sam odlučno i skočio. On me gledao začuđeno. Očito je mislio da spavam. A onda mi je pripremio prstom i nasmiješio se. Zatim se opet povukao u svoje misli.

- Izgubio sam kapiju, izgubio sam vrata - neprestano je poluglasno ponavljao. - A Nero mi nije ostavio poruku. Kako sad da dođem u zemlju predaka, kako u zemlju potomaka, kako da dovedem svoje saputnike u Trojnu prijestolnicu? Nema druge, moramo putovati. To je jedino rješenje. Ovdje se više ništa ne može učiniti. Pomoći će nam neko od mojih prijatelja. To je jedini način! - posljednje riječi je već izgovarao samouvjereno, gledajući u mene, kao da sam mogao razumjeti ono što on govori. Jedino mi je bilo jasno to da ćemo putovati. Njegove priče o prijestolnicama nisam uzimao ozbiljno. Uostalom, za tim pričama me i nije bilo briga.

- Idemo na more - rekao sam mu.

- Na more, na more, naravno - ozarilo se njegovo lice. - More je čvorište svih puteva. Tamo ćemo pronaći i onaj koji sam izgubio.

Stvarno, čim je svanulo, izašli smo na put i zaputili se na more.

Pošli smo sa Bajkom, Velikom i Malom Dugom i njihovim medvjedom Pandžom.

Vi ne poznajete Bajku, Veliku i Malu Dugu i njihovog medvjeda Pandžu?

Čim smo izašli na put, naišla su njihova velika kola sa natpisom ŠAR-CIRKUS. U kola su bila upregnuta dva konja: bijeli i crni.

Bajko je sjedio naprijed, s korbačem, u kratkom kožnom prsluku ispod kog su se dobro vidjele njegove snažne mišice. Kraj njega je sjedila Mala Duga i tužno klimala glavom. Možda je bila pospana. Ali, kad je vidjela Vauvana, lice joj se ozarilo. Tako je bilo i sa Velikom Dugom koja je sjedila pozadi i plela.

Jedino je medvjed Pandža bio mrzovoljan.

S njim smo se upoznali kasnije. Smatrao je da je on u ŠAR-CIRKUSU zapostavljen i htio je da se vrati u svoje šume. Na kraju krajeva, među ljudima je tako dosadno. A i hrana koju je dobijao nije mu se činila ukusnom. Iako ih je sve volio, a posebno Malu Dugu, nikad nije zaboravio kako su ga učili da igra: na usijanoj zemlji uz pratnju kobnog doboša.

Učio ga je doduše Bajkin otac, ali zar se tim surovim naukom sada Bajko ne služi.

Ne, ne i ne. Stvari se ne odvijaju onako kako treba. Znao je to Pandža i odlučio da ode.

Ipak smo zajednički priredili jednu predstavu.

Bilo je to u nekom gradu kojem sam zaboravio ime. Ušli smo u njega poput čuda.

Ja sam išao prvi u neobičnom odijelu (izvađenom iz velikog starog sanduka) i nosio plakat s programom.

Iza mene su išle Velika i Mala Duga i plesale čudne istočnjačke igre, prevrtale se preko glave, hodale na rukama.

Pandža je također plesao dok je Bajko udarao u bubanj a onda bi se malo pohrvali i opet nastavili igru.

Predzadnja je išla Nina i samo se ljupko klanjala u bijeloj, baletnoj suknjici.

Sasvim na kraju dostojanstveno je koračao Djed Badem Aziz Tamović i nosio veliku saksiju u kojoj se vrpeljio Vauvan na veliko čuđenje ljudi.

Onda je počela predstava i mi smo pokazivali tim ljudima iz grada kojem sam zaboravio ime sve što smo znali, a oni su nam pljeskali i smijali se i molili nas da još nešto izvedemo. Htjeli su da pokažu da i oni nešto znaju i čitav se grad pretvorio u veliki cirkus. Bilo je lijepo, ali nas je čekao put, nas je čekalo more.

Sakupili smo se kriomice i zaputili dalje. Tu se negdje izgubio Pandža.

Bajko je bio uznemiren.

- On se poželio svoje šume - rekla je Mala Duga.

- Vratit će se - dodala je Velika Duga. - Sve se promijenilo. Ništa više nije kao nekad.

I ŠAR-CIRKUS je krenuo ka moru.

III

- Odsada sam na godišnjem odmoru - rekao je Bajko i skočio u vodu. Bilo je to čim smo

došli u taj grad gdje su se ljudi kupali i jeli ribu, a u predvečerje pili vino i pjevali pjesme.

Badem Aziz Tamović se sunčao i povremeno sakrivao pod veliki žuti palmin suncobran i tamo listao knjige o moru, kao što to rade svi profesori. Ja sam vadio školjke i tražio one u kojima se skrivaju biseri, ali to je bilo čudno godišnje doba i biseri su bili na ljetovanju, kao i mi, tako da smo susret s njima morali odložiti za kasnije. Nina je čistila našeg psa koji se nešto durio i činilo se da je pomalo nervozan, jer je sve vrijeme bacao nedvosmislene poglede prema jednom koketnom naselju algi, koje su se vrlo primamljivo lelujale u vodi kraj mola. Na kraju je skočio u vodu sa skakaonice, možda je htio da se napravi važan, i zagnjurio se među svilenkaste kose nevidljivog stvorenja koje se predstavljalo kao kraljica algi. Poslije nam je pričao kako je ona vrlo nježna i stidljiva i samo zato je mi nećemo vidjeti, iako nas ona poznaje i kaže da smo prijatni ljudi.

- Ime joj je Alga Marina - rekao je pomalo čežnjivo Vauvan - i mi imamo mnogo zajedničkih crta. Kaže da izgledam kao mladoženja, jer kod njih se budući muž i žena presvlače u naročitu zelenu odoru, tako da postaju nevidljivi i oni su nevidljivi sve vrijeme dok se vole. Kasnije opet postaju obični, ako ne umru sami, i onda traže nekog drugog s kim će se sakriti.

- Zašto si tužan? - rekla je Nina našem Vauvanu. - Vauvane, zašto si tužan?

- Ja još uvijek ne smijem postati nevidljiv. Sad sam s vama, a poslije ću se vratiti u svoju zemlju, jer su oni koje volim izloženi neprijatnim pogledima.

- Zar je u tvojoj zemlji isto kao i u zemlji algi? - upitala je Nina.

- To je svugdje tako - šapnuo je razočarano pas i zaputio se teško prema šumici iznad žala. Htio je da bude sam i mi smo to razumjeli. Primijetili smo na njegovom uhu jedan zeleni prsten kao iz kose Alge Marine, ali nismo ništa rekli.

Kasnije smo svi bili tužni i pošli smo gore, visoko gore, među čemprese, gdje su bile grobne ploče. Zaboravio sam vam reći jednu važnu stvar, koju tad doduše nisam znao, ali sam je poslije pročitao u bilježnici Djeda Badema Aziza Tamovića, među profesorskim opaskama. Zaboravio sam vam reći da su alge vrlo osjetljiva bića i ako se ne nađe neko ko će ih zavaljeti, one umiru. Algi Marini je prepuklo nevidljivo srce od tuge i njeno nevidljivo tijelo je odlebdjelo u morske dubine. Tako je mi zapravo nikad nismo ni vidjeli. Osim Vauvana, naravno. Kraljica algi je uvijek najosjetljivija među svim algama. A kraljica se postaje tako da sve ostale alge budu sretna što je ona sretna. Alga Marina je načinila samo jednu grešku. Zavaljela je nekog koga nije dobro ni poznavala. Možda je to pogrešno, ali mi smo tako mislili.

Pošli smo da sakupimo svoje sjećanje.

Sjedili smo gore među čempresima kroz koje se vidjelo more. Ne znam više koliko smo sjedili tu i šutke se gledali. Kasnije smo se vratili na obalu i Badem Aziz Tamović je na jednom nasukanom čamcu napisao svojim čudnim rukopisom zelenom bojom ALGA MARINA! Vauvan je ležao sklupčan pred tim malim čamcem i gledao u nj kao začaran. Tako je prošla noć i došlo jutro koje je bilo tužno kao i mi. Djed Badem Aziz Tamović i Bajko su krišom (ali ja sam ih vidio) otvorili pletenku vina i pili, a vino je bilo zbunjeno i

ono je tugovalo s njima. Nini se učinilo da Vauvan, onako skrupčan, izgleda kao vijenac i položila ga je na dno čamca. Djed Badem i Bajko su, kao i svi odrasli kad su tužni, pili i pili, i na kraju su se strašno napili i zaspali.

- Ali ona je ipak umrla nevidljiva, a to nije obična stvar - rekao sam sasvim tiho Maloj Dugi.

- Tako umiru kraljice algi - dodao je Vauvan, kao da me čuo i ispravio se na pramcu čamca, dobivši svoj stari izgled.

Čamac je počeo uranjati u more kao da će zaploviti.

- Kapija! - povikao je Djed Badem Aziz Tamović, trljajući oči. - Kapija! To je kapija koju sam tražio!

Svi smo se potrпали u mali čamac a onda se veliko more raširilo oko nas.

IV

Ne želim da govorim mnogo o ovom putovanju, koje je trajalo toliko dugo koliko je potrebno da se sklopi i otvori oko. Ne želim da vam pričam ni o tome kako smo se svi nadali da ćemo u tom kratkom trenu ipak vidjeti Algu Marinu negdje u toj dubokoj, plavoj odaji. Ne želim i ne želim, jer bi se Djed Badem zbog svega toga ražalostio. O Vauvanu da i ne govorim. Osim toga, kad smo se iz čamca iskricali na kopno i kad se mali čamac, s natpisom ALGA MARINA, pred našim očima, vratio na pučinu i tu potonuo kao da to čini svojevoljno, kad smo se našli pred džunglom koja je počinjala nekoliko koraka od obale, Djed Badem Aziz Tamović se lupio po čelu i rekao uplašeno:

- Zaista, nešto se čudno događa. Sve je pobrkano. Ni Morska kapija nije više sigurna...

Govorio je uzalud. Jedini koji ga je možda mogao razumjeti opet se izgubio. Tako smo i mi pošli u džunglu da tražimo Vauvana.

Tumarali smo i tumarali. Oko nas su se splitale lijanke i jako smo se plašili. Malo smo se odmarali, jeli plodove koji su se obilato nudili na sve strane, a onda nastavljali s traženjem. Vauvana nigdje nije bilo.

Šuma je tutnjala od čudne muzike kao da smo bili u disko-klubu.

Tako je prošao dan i noć, i još jedan dan, i još jedna noć.

Iznenada mi se učini da čujem gromoglasan smijeh, koji je podsjećao na smijeh Vauvanov.

- Gdje si? - povikao sam s nadom.

- Gdje si! - povikala je Nina, za njom Djed Badem, pa Velika i Mala Duga, i na kraju Bajko čiji je glas bio poput roga.

Zažagorili smo, razletjeli se na sve strane. Bajko se vješto popeo na neko ogromno drvo i, stavivši ruke iznad čela, okretao se na sve strane.

- Ovdje sam! - začuli smo gromoglasan smijeh. Okretali smo se, ali i dalje ništa nismo vidjeli.

- Stojite pored moje šape - čuo se neuobičajeno glasni glas Vauvanov.

Glas je grmio uz Ninino i moje uho, ali mi ništa nismo shvaćali. Kao ni Djed čije je lice bilo napregnuto kao da će mu se sad upaliti sijalica u glavi. Tek kad se veliki, zeleni žbun, u kom smo stajali do grudi, počeo podizati, podigosmo i mi glave uvis i ugledasmo ogromnu krošnju iznad sebe koja nam se čudno smiješila. Zar se baš smiješila? Ustvari, u toj su krošnji bila dva neobično velika ploda, kao kokosovi orasi i ti su kokosovi orasi blistali kao oči. I ličili su na oči. I to upravo na Vauvanove oči. Ali, bile su tako ogromne.

- Ja sam se možda smanjio - jako se uplašio Bajko.

- Ja sam malena, malena - radovala se Nina.

Maloj Dugi je to bilo strašno smiješno, a Djed Badem je i dalje bio zamišljen. Onda se Bajko razljutio. Njegova snaga je bila sve što je imao.

- Šta si uradio s nama!? - zavikao je prijeteći u šumu lišća gdje je otprilike trebalo biti Vauvanovo uho.

- Ništa - naslućivalo se u grmljavini koja je slutila na tropski pljusak.

- Kako ništa? Smanjio si nas.

- Niste se smanjili. Ja sam se povećao.

Na te Vauvanove riječi ozarilo se lice Badema Aziza Tamovića. Pucnuo se kažiprstom po čelu a zatim pokazao Vauvanu da ga podigne šapom.

Onda je skoro ušao u Vauvanovo uho i nešto mu govorio, a Vauvan je klimao kao da razumije.

- Moramo naći ciklamu. Jedino kroz Ciklaminu kapiju možemo se izvući odavde. Ovo je zemlja u kojoj živi veliki vrač Klo Ro Filko. On te je tako i povećao. Jedino nam on može pomoći.

Šta nam je drugo preostalo. Svi smo se popeli na ogromna Vauvanova leđa, a on je zamlatarao ušima i poletio. Dok smo tako letjeli, vidjeli smo selo sa kolibama od slame. U sredini je bila velika, okrugla koliba. Tamo se usmjerio Vauvan. Ali, tad se opet počelo događati nešto neobično. Dok smo slijetali, Vauvan se smanjivao, sve brže. Jedva smo se držali za njegove šape, rep... a onda smo svi zajedno pali pred okruglu kolibu, pred noge nekog tamnopuslog čovjeka koji se glasno smijao.

- Zar se tako slijeće, poglavico Bademe? - pitao je taj Djeda Badema Aziza Tamovića.

- Važno je posjetiti starog prijatelja, makar i ovako, moj dobri Klo Ro Filko - odgovorio je Djed Badem.

Veliki vrač Klo Ro Filko nas je srdačno dočekao. Poslije smo se igrali sa djecom iz sela, a on i Djed Badem su nešto tajno razgovarali. Lica su im obojici bila zabrinuta. Kao da je svima nama prijetilo nešto o čemu nismo ništa znali. Oni su bili tu da nas zaštite.

- Slučajno imam baš nešto što će ti možda pomoći - rekao je vrač Klo Ro Filko i donio vaz u kojoj su bile ciklame.

- Možda su malo svehle, ali ipak pokušaj. Nešto moramo učiniti. Možda je posljednji čas.

- Ciklamina kapija nikad me dosad nije izdala - uvjeren je rekao Djed Badem.

- Dosad su bile dvije greške - rekao sam ja i začudio se kako sam to izgovorio naglas.

- Greške su potrebne. One su putokazi na putovanju - povukao me Djed Badem za čuperak kose na čelu. - Idi sad i reci svima da se sprema. Putujemo.
- A ja sam saznao nešto novo o sebi - ponosno je rekao mali Vauvan.

V

Bio je to obični cvijet ciklame.

Zar su to bila vrata?

Čak je malo i svehnuo. Djed Badem se zamislio, a onda je izvadio svoj perorez. Odmah smo vidjeli da nije običan. Bio je debeljuškast i rožnat. Kao malena kornjača. Možda je od kornjače bio načinjen? Zatim je počeo iz njega izvlačiti sječivo. Šta tu sve nije bilo. Maleno sječivo, malena kašika, maleni otvarač za konzerve, ali i maleni vadičep, bile su tu i makazice, čak i metalna olovka za pisanje po kamenu ili bakarnoj ploči, sve to u jednom sasvim malom, malenom perorezu koji se otvarao na sve strane i iz kojeg se pomaljalo, činilo nam se, sve ono što nam je bilo potrebno. Badem Aziz je, dakle, otvorio svoj perorez, gledajući nas ponosno (znali smo po tom pogledu da će nam o njemu zasigurno još mnogo pričati), izvukao je jedan njegov dio, koji dotad nismo vidjeli, za koji nismo mogli ni naslutiti da postoji, nešto kao drhtava srebrna pčela na vrhu srebrne igle, stavio taj svoj tajanstveni ključ u još tajanstveniju ciklaminu bravu, osluhnuo malo, okrenuo kornjaču na leđa i - dogodilo se nešto čudno. To je bilo čudo.

Pomislio sam da u tom trenutku sve razumijem.

CIKLAMA NIJE MALA!

ONA JE SAMO DALEKO.

Survili smo se u neki orijaški lijevak, jedno za drugim i letjeli, letjeli. Sad smo već bili iza otvorenih vrata, u hodniku nepojamnog mirisa koji nas je vodio u nepoznat predio, gdje je također zarila svjetlost, ali neobična, kao da je neko oko sunca stavio mliječnu kuglu.

Trava je bila visoka, a cvjetovi su skoro bili moje veličine.

- Čas si velik, čas si mali - reče Vauvan dok nam se približavao iz trave - a uvijek je jednako prostrano.

- Stvari se neprestano mijenjaju - promrmљao je Djed Badem.

Jedino je Bajko opet bio nezadovoljan. Nikako nije uspijevaao da slomi stabljiku bijelog cvijeta koji se nadvijao nad njim.

Djed Badem Aziz Tamović je podigao svoj kažiprst i mi smo krenuli. Cvijeće i trave oko nas su se smanjivali. Okrenuo sam se i vidio jednu ciklamu, jednu jedinu, koja je bivala sve manja.

Poslije tek, mnogo kasnije (vrijeme se nekako čudno ponašalo, usporavalo je i ubrzavalo kao da je živo, živjelo je i ono kako mu se dopada, tako da sve što se događalo od našeg prolaska kroz Mlinsku, Morsku i Ciklaminu kapiju i daljeg putovanja, od našeg traganja za Prijestolnicom predaka, sve je to sasvim neobjašnjivo običnim sekundama, minutama, satima - ponekad su promicala stoljeća dok bih udisao miris nepoznatog cvijeta, a onda bismo u

sekundi prešli sedam mora i sedam gora, do mjesta gdje nas je vukla želja), dakle kad je Djed Badem Aziz bio već sasvim siguran da je naša radoznalost na vrhuncu, kad se njegov perorez kojeg ionako nismo zaboravili, ponovno pojavljivao i rješavao neki novi problem, povećavajući još više našu radoznalost, kad je shvatio da smo već pomalo ljuti na njega i taj njegov perorez, kojeg je neprestano skrivao u džepu i kojeg bismo vidjeli tek za trenutak, tek tad nam je Djed Badem Aziz Tamović postavio pitanje:

- Zate li zašto je Aleksandar Makedonski presjekao Gordijev čvor?

Mi smo šutjeli. Na licu Velike i Male Duge se vidjelo da ne znaju ni šta je to taj Gordijev čvor. Ja sam ga vidio u jednom stripu o Aleksandru iz svog zabavnika, ali se zaista nisam mogao sjetiti zašto ga je presjekao umjesto da ga razdriješi.

- Možda zato što nije bio dovoljno pametan - prozborio je Vauvan, a na njegovoj zelenoj njuškici je titrao zrak svjetla kao osmijeh, dok je pogledao u nas i čekao nas da damo pravi odgovor Bademu Azizu. Ali mi smo šutjeli, pa je on nastavio. - Ili zato što je bio previše pametan, pa mu se nije dalo da mnogo razmišlja o problemu koji je smatrao glupim, ali najprije će biti zato - i tu Vauvan progovori glasnije, a rečenica mu je bila isprekidana veselim lavežom - što nije imao taj čudesni perorez.

- Kako si ti samo pametan, Vauvane, kako si samo pogodio - pljesnu Badem Aziz rukama. - To je to. Ovaj perorez zamjenjuje i odlučnost i razum, naravno u ruci onog ko to razumije i ko ga je dobio iz pravih ruku. A prave ruke su, zna se, ruke prijatelja.

Svi smo se od srca nasmijali. Dijelili smo njegovu radost.

- Uostalom, to mi je i sam Aleksandar priznao kad sam ga jednom zapitao u Prijestolnici - dodao je Djed Badem, ustao, gurnuo ruku u svoj neizmjereno duboki džep i prebira nešto po njemu (taj džep se protezao niz bočni dio hlača i bio je dugačak gotovo kao i hlače same), a zatim pobjedonosno izvadio svoj perorez sa okruglom drškom od kornjačina oklopa. Držao ga je sad na dlanu i pružao tako da ga je svak mogao vidjeti. Nina je pružila ručicu i uzela ga s Djedovog dlana. On se ni najmanje nije bunio. Čak je izgledao kao da mu je drago.

I, onda, dok smo svi bili zagledani u perorez, on je počeo priču o njemu, o tome kako ga je kupio, ne kupio, ne (kakva nepristojna pogreška u priči), nego dobio na poklon najednom od svojih brojnih putovanja. A on je zauzvrat tom svom prijatelju poklonio magičnu pračku. I zamislite gdje je to bilo? Negdje na Istoku, toliko daleko da se Badem Aziz Tamović nije mogao prisjetiti tačnog imena grada, nešto kao Sang ili kao Kang, King Kong, Hing Hong ili tako nekako. Ali zato nije zaboravio ime svog prijatelja. Bio je to veliki učitelj Kung.

Dok smo pričali, nismo ni primijetili da se ispred nas pomalja neka kuća na kojoj je pisalo KOD PAHULJICE. Pomislili smo da to mora biti gostionica. Isto je sigurno pomislio i Bajko, koji je prvo iznenađeno pogledao u natpis, a zatim se obliznuo kao da pred sobom vidi pečenje i čašu vina.

Saslušavši priču o prijatelju Djedovom, o velikom učitelju Kungu, koji mu je poklonio perorez, zaputismo se, dakle, u gostionicu KOD PAHULJICE.

- Zeleni pas, ha ha! Zeleni pas, ha, kako zgodna stvar! - pljeskao je debeli gostioničar rukama i gladio se po trbuhu.

Mi smo se čudili njegovoj dobroj volji, ali smo bili isuviše gladni i zato smo samo složno kusali čorbu koju nam je dao.

- Na, na, evo vam i vina - donosio nam je glinene čupove pune vina.

- Ja ne pijem - stidljivo mu je odgovorio Vauvan. Bajko i Djed Badem nisu odbili po gutljaj. Nina je za to vrijeme pričala debelom gostioničaru šta sve zna i šta sve može Vauvan.

- Piše pjesme, a ne pije - čudio se taj krčmar. Vauvan se malo naprcio, ali ipak nije htio popiti ni kap.

Htio je da ispriča kako pije samo kišnicu i rosu pomiješanu sa mirisom travke rođendanke, ali ga je mrzilo da to objašnjava ovom neotesancu.

- A, reci mi - zavjerenički se krčmar prišunjao do Vauvanovog uha i lukavo prošaptao - šta se s tobom zbiva ujesen?

- Kako mislite? - srdito ga je upitao Vauvan.

- Pa tako. Mislim, lišće žuti, opada, truhne...

- Ja ne žutim i ne opadam, ako ste to mislili - uvrijeđeno je odgovorio Vauvan.

- Izvrsno - tapšao je od dragosti debeli gostioničar. - Znači, ti si zimzeleni pas! Izvini, molim te, što te još pitam, što sam može biti previše radoznao, ali jesi li oženjen? Mislim, imaš li djece? Ima li vas tamo još dosta takvih zimzelenih psića?

- Nisam oženjen. Još sam mlad. Ali imam dosta braće i sestara.

- Divno, divno! - lažno se oduševljavao podmukli gostioničar. - Bilo bi dobro da svi dođete kod mene. Dao bih vam izvrstan posao. Dobro bih vas hranio. Nikad ne biste bili gladni. Sve bih vas zaposlio. Evo i njih bi. Velika i Mala Duga mogle bi pjevati i svirati zajedno sa Bajkom, a i za profesora bi se nešto našlo. Eto, mogao bi, na primjer, biti konobar. Zараđивao bi sigurno više nego kao profesor.

- A šta bismo mi radili? - upita Vauvan.

- Vi biste bili moja ograda, moj šimšir. Moja divna živa ograda, zar ne, Pahuljice - doviknu on gojnoj krčmarici koja se za drugim stolom sladila pečenim ćurećim batakom i po kojoj je, očigledno, ova krčmetina dobila ime.

- Mh - promumla ona.

- Kako to mislite? - upita ga i Badem Aziz Tamović sumnjičavo.

- Lijepo - trljao je on ruke. - Vi biste se igrali ukrug oko moje kuće. Vaš krug je moje imanje. Vi čuvate moje imanje. Ono što je moje, razumijete. Pa, onda, tako, igrate se, igrate i proširite malo krug. I to je sve moje. Ovdje ima nekih koji bi se na to bunili, ali vi čuvate. Bilo bi vam lijepo. Moglo bi mnogo malih psića tu da živi. I krug bi se širio, širio i širio...

- Kako se usuđujete?! - zareža Vauvan i zelenom šapom prevrnu činiju sa čorbom koja pade gostioničaru pravo na glavu.

- Idemo odavde - viknu Djed Badem Aziz Tamović, izvadi posljednji novčić koji je imao i baci ga na stol.

- A i čorba mu nije ničemu - ljutile su se Velika i Mala Duga.

Krčmar htjede da skoči na nas, ali Vauvan zareža i on se povuče pa sjede pravo u krilo svojoj Pahuljici.

Bajko je ljutito bacio činiju, kad smo izašli, i ploča sa natpisom KOD PAHULJICE se nakrivila. Samo što nije pala. Ali, to je malo naudilo bijesnom krčmaru.

- Ako nećete vi, ima ko hoće! - vikao je on na vratima svoje gostionice i prijetio nam šakom.

Čitav taj dan smo išli i išli, samo da odemo što dalje od debelog krčmara i njegovog gostoprimitstva. Međutim, vrijeme je, kao što rekoh, čudna stvar i od nepravde se nikad ne može otići dovoljno daleko.

VII

Prvi čovjek kojeg smo sreli samo nas je uvjerio u našim mislima. Bio je to ispičutura Burko.

Iskreno da kažem, upoznali smo se u jarku. Mislim da je on ustvari spavao kad smo se preturili preko njega, prvo ja, a zatim i svi ostali. Pod nogama mi se motala neka prazna boca i kotrljao sam se na njoj sve dok nisam upao u drugi jarak, onaj s druge strane ceste. Onda je ta ista boca došla pod noge Badema Aziza Tamovića i on je zaplovio kao na rolšuama.

Jednom riječju, mi smo svi popadali, a taj Burko je ustao. Činilo se da je bunovan. Žalosno se sagnuo i uzeo bocu sa zemlje, pokraj preturenog Djeda Badema, a onda, kad je vidio da je prazna, odbacio ju je od sebe.

- Vi ste je prosuli - rekao je optužujući.

Djed Badem je ustao i onako ugruhan nije znao šta bi mu odgovorio. Nina i ja smo gledali u strahu, a Bajko je bio ljut, baš ljut i mislio sam da će ga mlatnuti. Vauvan je tiho režao i razmišljao da li da ovog bunovnog drznika malo preplaši, a Mala Duga je vukla za ruku Veliku Dugu, koja, izgleda, nije imala baš puno volje da ustane. Sve u svemu jedna vrlo neugodna situacija.

- Dobro, nabavit ćemo ti drugu bocu - rekao je Djed Badem Aziz Tamović pomirljivo.

- Hoćete li zaista? - ozarilo se njegovo lice. Skoro da je zaplakao.

Sad su ga svi gledali u čudu. Izgleda da mu je ta boca zaista mnogo značila, pa je zbog nje čak i lagao. Osjetili smo sažaljenje i prijateljstvo prema njemu.

- Ustvari, mi smo htjeli da dođemo do najbližeg grada. Možeš li nam reći gdje je to? - upitao ga je Djed Badem.

On se snuždio.

- Tamo ćemo ti kupiti bocu - dodao je Djed. On je samo neobično klimao glavom.

- Pokazat ću vam gdje je to, ali ja neću ići s vama - kao da se iznenada sjetio.

- A zašto nećeš s nama u grad? - pokušala je Velika Duga da ispita stvar.

- Tamo je opasna gospodarica. Čarobnica - povjerljivo joj je rekao Burko.

Burko nam je potom ispričao da je bio biciklista. Ali kakav! Svi su mu zavidjeli. Vozio

je bicikl kao od šale, jednom rukom i jednom nogom, bez ruku i bez nogu. Pravi akrobata. U svim trkama u gradu bio je najbrži i pripremao se čak za prvenstvo pokrajine, potom države, kad su se počele događati nemile stvari.

Burko je imao malu radnju za popravke bicikla i sličnih stvarčica i time se bavio kad nije bilo trka ili kad nije trenirao. I sve bi to bilo lijepo i drago da se Burko nije zaljubio u svoju prvu susjedu i poželio da je viđa, da je izvodi u šetnje, da zajedno idu na maskenbal i kod sladoledžije. Tad se sve poremetilo. Jer, u tom gradu ljudi nisu smjeli da rade ono što njima padne na pamet, nego što im odredi Velika Gospodarica. A Velika Gospodarica je živjela u kuli odakle je vidjela čitav grad. Ona je imala velike naočale, bar je tako Burko pričao, kroz koje je gledala šta se događa u gradu i tako je jednog jutra primijetila i Burka na biciklu dok je još bio sasvim, sasvim mali. Prišla je njegovoj majci i rekla joj da Burko mora biti biciklista. I tako je Burko postao biciklista. Gospodarica je sve planirala i Burko je otada morao stalno trenirati i pobjeđivati. U početku mu je to bilo drago, mnogo, a mislio je da se to sviđa i njegovoj maloj susjetki Palmi.

Ali kad je za to saznala Gospodarica, sve se promijenilo. Promijenila je čak i staze kojima su išli Burko i Palma. Podigla je između njih visok zid i Burko je išao na svom biciklu asfaltnom trakom, a iza zida Palma stazom od crvene zemlje, s čije je obje strane raslo voće i povrće koje je neprestano trebalo Gospodarici u velikim količinama i gdje je i Palma, kao i ostali iz tog kraja, morala neprestano raditi, okopavati i plijeviti, zajedno sa svojim ocem i majkom.

Burko je ipak jednom prekršio Gospodaričino naređenje i preskočio zid. Nije stigao da Palmi kaže skoro nijednu riječ a stražari Gospodarice su već bili tu, a zatim i ona sama, kao da je samo čekala na taj njegov potez i on je tada uvidio da je ne zovu bez razloga Velika Gospodarica.

- A kako joj je ime? - upitala je Mala Duga koju su najviše od svega zanimala imena. Bilo kakva. Imena ljudi, životinja, gradova, cvjetova...

- Gospodarica - začudio se Burko. - Ime joj je Gospodarica. Gospodarica Boa.

Sad smo nekako s većom pažnjom pratili njegovu priču.

Gotovo da smo je vidjeli kako je ispružila svoj dugački koščati prst u njega, a njemu se počelo mutiti u glavi i pričinilo se da se stazica smanjuje i udaljuje od njega. Nestajali su zajedno sa stazicom i Palma i njegov bicikl. Potom su se počeli vraćati iz daljine i to velikom brzinom. Burko je povjerovao da mu se vraća svijest. Taman kad se Palma približila, na biciklu, onako smanjena, malena, malena, Gospodarica je spustila ruku na zemlju i uhvatila je u bocu. Bocu je začepila i dala njemu. Onda su ga stražari izveli iz gradskih zidina, izudarali i ostavili.

Zagledao je u bocu, ali u njoj osim tekućine ništa nije vidio. Otvorio je čep i puštao tekućinu na dlan, ali ništa se nije zbivalo osim što se širio čudan miris koji ga je omamljivao. Zaspao je, zaspao i dugo nije znao za sebe. A poslije je stalno nosio tu bocu sa sobom i svi su ga zvali Burko ispičutura, pogotovo kad su ga vidjeli onako omamljenog. Onda je počeo stvarno piti, a od ove boce se nikako nije odvajao. Držao ju je stalno u njedrima, kraj srca,

kao da je očekivao da će kucanje njegovog srca razmekšati staklo i povratiti iz tekućine i Palmu i njegov bicikl.

- Eto, sad znate zašto ne smijem u grad - završio je svoju priču Burko.

Čitavo društvo je bilo pokunjeno.

- Hoćeš li mi dati malo tu bocu? - zamolio je zamišljeno Vauvan.

Burko mu je bojažljivo pruži i ostade uz Vauvana.

A Vauvan je dugo zagledao, mirisao, mućkao, uz veliku bojazan Burkinu, a onda se najednom osmijehnuo, kao da ga je ozarila svjetlost proljetnog sunca i rekao:

- Idemo mi u taj grad da se upoznamo s Gospodaricom.

- U Prijestolnicu? - uplašio se Burko.

- Zar se tako zove grad? - upitao sam.

Burko je klimnuo glavom, a Djed Badem Aziz Tamović, podižući ruke, zakoračio je snažno naprijed. Svi smo pošli za njim. Čak i Burko.

Pred našim nogama odmotavao se put koji nas je vodio upravo tamo gdje smo željeli, na mjesto gdje nas je Djed želio odvesti.

- Sve mi je ovo čudno - češao se po glavi Badem Aziz Tamović - čas mi se učini da poznajem put, čas opet ništa više ne prepoznajem. Je li moguće da je ta, ta...

- Boa - sa strahom mu pomože Burko.

- Je li moguće da je ta Boa ovdje sve promijenila?

- Ona stalno nešto mijenja. Ni mi više ne znamo gdje je šta i kako se šta zove. Nekad je to bio samo dio grada, a onda je ona iselila jednu četvrt, za njom drugu, i tu više niko nije ušao. To je nazvala Prijestolnicom....

Burko nije završio svoju priču, jer ih je iznenada okružilo dvanaest ljudi obučenih u crna, kožna odijela sa srebrenim kacigama i opasačima. U rukama su držali palice.

Kad ih je vidio, Burko se počeo povoditi kao da gubi svijest.

- Tu su. Gospodarica će biti zadovoljna - reče prvi čovjek u crnom.

- Društvo je malo poveće. Gospodarica će biti posve zadovoljna - dodade drugi, naglašavajući ono "posve zadovoljna".

Badem Aziz Tamović i Vauvan nisu tako mislili, a nisam ni ja. Bajko je jedva čekao da se ovako nešto dogodi. Pojurili smo na njih. Bajko je odmah prevrnuo dvojicu uniformiranih, a čak je u tome uspio i Djed Badem. Ali, iz njihovih srebrenih štapova pojurio je mlaz svjetlosti i mi smo svi pali na zemlju. Mala Duga koja je htjela da udari metlom jednog od vojnika, zaplela se i skoro poletjela dok je padala. Vojnici su se smijali našem neuspješnom pokušaju. Jedino je jedan od njih još uvijek imao problema s Vauvanom koji se nikako nije dao uhvatiti, nego mu je skakao po glavi i ramenima, vješto izmicao, dok ga drugi nije žestoko odalamio palicom po glavi. Burko je za sve to vrijeme, kao obamro, stajao sa strane i tužno klimao glavom. On je odavno bio uvjeren da se ne vrijedi opirati. Bilo mu je samo žao što nije imao vremena da i nas upozori.

Bajko je bio zaprepašten. Njegova snaga ništa nije pomogla. Vauvan, a i Djed Badem Aziz jedva su se držali na nogama. Nina se privila uz mene kao da je htjela da me izliječi. A

ja sam osjećao čudnu omamljenost i nisam smio dotaknuti mjesto na grudima gdje me pogodio mlaz svjetlosti. To mi se mjesto činilo razmekšano i bojao sam se da ne iscuri.

Onda su nas vojnici grubo potrpali u neko vozilo nalik na ježa. Kraj vozila je stajao debeli gostioničar i pakosno nas gledao. Prvi vojnik u crnom kožnom odijelu ga je potapšao po ramenu, izručio sa svog dlana nekoliko srebrenjaka u crni novčanik i dao ga gostioničaru. Vozilo je krenulo prema Gradu Gospodarice Boe.

- Nikad nećemo vidjeti tvoju Prijestolnicu predaka - plačno je rekla Nina i nježno vukla Djeda Badema za bradu.

- Hahaha - smijali su se vojnici koji su nas gledali kroz rešetkasti prozor.

- Otkud vi znate za Prijestolnicu predaka? - rekao je jedan od njih. - Pa mi idemo tamo. To je samo jedan dio Njene Prijestolnice. Bit će tu i Prijestolnica potomaka, a na kraju i Treća, Prijestolnica trenutka. Kad se sve tri sastave, moći će oživjeti Tajna prijestolnica, ona koja povezuje i prožima sve. Biti će to njen grad. I ništa više neće postojati osim njega, Grada Gospodarice Boe.

GRAD GOSPODARICE BOE

I

Čim smo došli do prvog zavijutka na putu, ugledali smo zidine Grada. Činilo nam se da sanjamo. Ogromni, bijeli zidovi, nalik na skamenjene oblake vijugali su u dolini i potpuno sakrivali sve osim svojih kapija i kula. Iza njih su se jedino mogli naslutiti visoki dimnjaci iz kojih je kuljao čudan, sivo-crvenkasti dim.

Što smo se više primicali, zidine su nas više okruživale i obujmljivale, kao da nas stežu rukama. Magla se razrijedila. Naš zatvor na točovima zaustavio se na trenutak pred velikom kapijom koja je bila posve nalik na onu, razvaljenu, iz grada lutaka u mlinu čika Nere. Dva ukočena stražara otvorila su kapiju i mi smo kliznuli u Grad.

Nismo se mogli načuditi ulicama i trgovima kojima smo prolazili. Čas nam se činilo da smo u Kini, čas bismo opet izbili na trg nekog grada u Francuskoj (činilo mi se da ga se sjećam sa razglednica). Prošli smo pokraj Kipa slobode, zaokrenuli na Crveni trg, a onda, oko Akropolja, Aja Sofije, Dioklecijanove palače, Zabranjenog grada, Tadž-Mahala i Diznilenda, dok nismo zastali na prostranom trgu velikom kao stadion. Iznad trga se uzdizao toranj, najveća zgrada u Gradu, za koji smo iz daljine mislili da je najviša kula na zidinama. Tu je valjda živjela Gospodarica Boa. Na sred trga, dok smo se približavali Tornju, vidjeli smo spomenik. Bronzana Gospodarica Boa, desetak puta veća od ljudske visine, darivala je narod simbolima blagostanja. Na njenoj je glavi bio vijenac od metalnih cvjetova.

Jedino se Djed Badem Aziz Tamović i mali Vauvan ničemu nisu čudili. Možda zato što su već slutili. Što su znali. Bili su ozbiljni i tužni, kao da se dogodila velika nesreća.

Zaustavili smo se tačno ispred Tornja. Tu gotovo da i nije bilo ljudi. Iz ulaznih vrata

pružile su se prema nama pokretne stepenice, uvijajući se kao široka, pljosnata zmija. Vojnici su nas grubo izvukli iz vozila i gurnuli na te stepenice. I stepenice su se najednom uvukle u Toranj, zajedno s nama. Izgledalo je kao da je neki gvozdeni dinosaurus samo palacnuo jezikom.

Tako smo sada bili u samom središtu Gospodaričine vlasti. Jedanaest vojnika je negdje nestalo. Pratio nas je samo onaj koji je dao gostioničaru srebrenjake. On je ustvari išao ispred nas, brzo, kao da ne obraća pažnju, a mi smo ga slijedili, ne znajući u tom trenutku šta drugo da učinimo. Iz Tornja Gospodarice Boe izgleda da nije bilo moguće pobjeći. Vojnik je ušao u jedan od brojnih liftova, koji su zujali i otvarali se na najneočekivanijim mjestima. Lift je brzo krenuo, nismo ni primijetili, i već je stao, bešumno otvarajući svoja vrata i izručujući nas u predvorje ogromne dvorane koja se naslućivala iza nekoliko otvorenih vrata. Unutra su se čuli glasovi. Vojnik je krenuo ispred nas i ušao u dvoranu.

Gospodarica Boa je izgleda voljela šah. To nam je svima postalo jasno, čim smo ušli u veliku dvoranu. Središnji dio te dvorane hio je zapravo ogromna šah-ploča sa svoja 64 polja od crnog i bijelog mramora. Na rubovima ploče skupljali su se posmatračići, sluge, vojnici. Na mramornim poljima, u čudnovatom rasporedu, ukočeno su stajali ljudi u crnim i bijelim odorama, sa različitim maskama na glavi. Bila su tu i dva prijestolja: bijelo i crno. Upravo se zbivalo nešto neobično. Neko ko je sjedio u crnom prijestolju izguravao je čovjeka tužnog lika sa bijelom krunom na glavi do samog ruba ploče. Na kraju se podigla noga iz crnog prijestolja, sa crnom čarapom i crnom ženskom čizmom i udarila bijelog kralja u bijelu stražnjicu, tako da je ispao izvan ploče.

- Mat! - pobjedonosno je povikala vlasnica crne čizme.

Okrenula je svoje prijestolje prema nama. Vojnik koji nas je doveo duboko se naklonio. Znali smo odmah da je osoba koja radoznalo pilji u nas Gospodarica Boa.

Iza njenih leđa su onom bijelom nesretniku skinuli krunu i svečanu odeždu, a zatim su ga odveli kroz nevidljiva vrata u zidu.

- Zna li šta znači ta riječ? - upitala je upirući svoj dugi kažiprst u profesora Badema Aziza Tamovića.

- Smrt. Smrt kralju - odgovorio je on smrknuto.

- Ti si pametan. Gle, gle - skoro da je od zadovoljstva zapljeskala. - Imaš zanimljiv izgled. Možda bi u jednoj od narednih partija mogao da igraš kralja. Samo da vidim koja bi ti boja više odgovarala. Bijela ili crna?

- Ne volim šah. I ne znam da ga igram.

- To nije važno. Ovdje ionako samo ja igram.

- Čini mi se da mi se ne dopada vaš način igre - čvrsto je odgovorio Djed, profesor Badem Aziz Tamović.

- U tom slučaju, igrat ćeš crnog kralja. Lijepo će ti stajati, tako smrknutom. A ja ću u toj partiji biti bijela kraljica. Možda čak i pješak. Jednom sam i to igrala. Oh, što je to bilo zanimljivo. Na kraju sam se u toj partiji trijumfalno presvukla. U kraljicu, naravno. Zar ne? - okrenula se i odnekud izvukla crnu lepezu koja joj je zaklonila lice.

- Bilo je veličanstveno, Vaše Veličanstveno Veličanstvo - oglasio se za zakašnjenjem mrmor oko šahovske ploče, u kom se jedva nazirao njen sitan smijeh, skriven crnom lepezom.

Mahnula je svojom lepezom i dvorana je časom ostala prazna. Ostali smo samo mi pred njenim prijestoljem i dva čovjeka u crnim odijelima sa konjskim glavama koji su nam donijeli stolice.

Gledao sam zbunjeno u njenu crnu odjeću od svile, baršuna i brokata. Iznad crne lepeze vidio se samo dio blijedog čela i oči Gospodarice Boe, sa njenim tamnoljubičastim očnim kopcima.

- Sjedite! Sjedite! Vi ste moji gosti! - procvrkutale su najednom njene kao krv rumene usne, dok je lepezom pokazivala na nas, od jednog do drugog. Okretali smo se oko sebe i sjedali. Djed Badem Aziz Tamović je uzeo Vauvana u krilo. Boa ga je gledala, a zatim je svoj pogled uperila u mene.

- Ti! - povikala je. - Dođi ovamo.

Stajao sam neodlučan, a onda su me ona dva njena crna konja munula u rebra i već sam stajao ispred njenog prijestolja. Ona me uhvatila za ruku i posadila u krilo.

- Ljut si ti, dečko - šaputala mi je u uho i poljubila ga, ustvari dotakla jezikom da sam se sav stresao. - Takav mi baš i treba - govorila je dalje.

Nina je zaplakala, a Djed Badem ju je tješio, zajedno sa Vauvanom. Mala i Velika Duga širom su otvorile svoje male zelene i krupne tamnozelene oči.

Ljutito sam ustao sa krila Gospodarice Boe, a ona me povukla za ruku i dala mi čušku. Svi su prijatelji skočili, a Boa se samo nasmijala.

- To je zasad sve - rekla je.

Dala je znak svojim konjima i oni su izgurali njeno prijestolje iz velike dvorane kroz neka vrata u zidu. Ostali smo sami. Onda su se pojavila četiri stražara, ukočeni kao da su od drveta i jedan koji im je izdavao naređenja. Odveli su nas u sobu koja je imala samo jedan prozor, a taj prozor je gledao na Boin spomenik ispod Tornja.

II

Pred vratima naše sobe i dan i noć je stajao onaj što je izdavao naređenja četvorici sprovednika. Stajao je ukočen kao drveni stub. Vrata, doduše, nisu bila zaključana, ali pored njega nismo mogli proći. Ipak, i pored sve ukočenosti, na njegovom licu je bilo nešto čudno. Nismo mogli to sebi objasniti, ali kao da je nešto želio da priča s nama.

Vauvan je jedanput pokušao da prođe, ne obraćajući nikakvu pažnju na njega. Stražar ga je zaustavio svojim kopljem. Vauvan je pokušao s druge strane, ali opet se koplje isprijekilo. Vauvan se doduše nije previše trudio, samo je htio da provjeri šta je odlučila Boa s nama i zato se vratio natrag, u sobu.

- Čekajte. Nismo se ni upoznali. Ja sam, znate, Balvan - zaustavio ga je čuvar gotovo plačnim glasom. Izgleda kako je činjenica da Vauvan govori bila već svima poznata, a za

Balvana to mora da je bila stvar od najdubljeg poštovanja.

- Ja se zovem Vauvan, Balvane jedan - odvrati mu Vauvan.

Balvan zaplaka.

- Svi mi kažu "Balvane jedan".

- Pa ti i jesi Balvan. Sam si mi rekao. I to jedan. Ti nisi dva balvana, nego jedan balvan - prosto se zbuni Vauvan.

- Ali, to me strašno uznemirava, uzbuđuje. Ne znam šta da radim. Kad Gospodarica Boa vrisne, osjećam se kao da me cijepaju - zavapi Balvan.

Vauvan se u nedoumici počea po glavi.

- Pa, mogao bi da promijeniš ime...

- Divno! - poče skakati Balvan. - Mogao bih se zvati... ali... ja onda više neću biti ja? Ko ću biti kad više ne budem ja? - snuždio se naglo.

- Budi ko god hoćeš - ohrabri ga Vauvan.

- Ali ja ne mogu biti niko drugi nego ja. Tako sam se naučio.

- Eto, vidiš - ukori ga Vauvan. - A ti si mislio da je to jednostavno. Ja se zovem Vauvan i trudim se da to i budem. Balvane jedan balvanski.

- Zašto se trudiš? - upita ponovno Balvan.

- Zato što to jesam ja.

Balvan je klimao glavom, ali nije baš razumijevao. Vauvanu tu dojadi ovaj razgovor i on se vrati u sobu, do male Nine.

- S kim si to pričao? Ko je to bio? - upita ga ona.

- Ma niko. Neka cjepanica izgleda - malo ljutito odgovori Vauvan.

III

Prolazilo je vrijeme u toj sobi. Jeli smo neki tvrdi kruh koji je bio na stolu i pokoju slasticu ili voćku, koja je zaostala u Bajkinoj torbi ili u velikim džepovima Badema Aziza Tamovića. U izobilju smo pili vodu iz slavine iznad slivnika. Voda je imala čudan ukus, ali smo šutjeli i pili je. Jedino se Burko žalio, ali mi mu zaista nismo mogli pomoći. Jedanput je čak istrčao napolje tako silovito da je prevrnuo Balvana koji ga je jedva uhvatio. Otad su pred vratima stajala dva Balvana. Ustvari, mi nismo znali kako se ovaj drugi zvao, ali bio je toliko nalik Balvanu da smo ga prozvali Balvan II. Što je najsmješnije, kasnije se pokazalo da smo bili u pravu.

Jedne večeri dođe po nas djevojka u baletskom kostimu i reče nam da nas Gospodarica poziva. Ušli smo sa njom u onu istu veliku dvoranu gdje je bila partija šaha. Iznenadili smo se, kad smo ušli unutra. Jedva smo mogli da vjerujemo da je to ono isto mjesto.

Dobar dio dvorane sada je zauzimao golemi kameni stol na kom su bila postavljena raznovrsna jela i pića. Izgledalo je kao da je taj stol izronio iz zemlje. Ostatak dvorane također je bio posve drukčiji.

Ni traga od crnobijelih šahovskih ploča. Sada je tu bio veliki krug sa ornamentima u

boji. I zidovi su bili nekako drukčiji, kao da su obojeni ili su na njih navučene tanke, jedva vidljive zavjese.

U vrhu stola sjedila je Gospodarica Boa, na stolici koja je bila viša od ostalih. Dala nam je znak da sjednemo uz nju.

- Tako - reče Gospodarica kad smo se smjestili. - Vi izbjegavate moje društvo. Moje gostoprimstvo vam ne odgovara. Nećete da posjetite svoju prijateljicu. A ja zaista želim da vam budem prijateljica.

Nismo znali šta da odgovorimo na ovu drskost.

- Iako nemam baš mnogo vremena, čitavo ovo večer sam posvetila vama. Želim da se dobro zabavljate i da se dobro upoznamo - nastavila je Boa i pljesnula rukama.

Na njen znak istovremeno su ušli poslužitelji i tri muzičara. Poslužitelji su nam točili u čaše i birali komade jela koje smo željeli, pa ih stavljali na naše tanjire. Muzičari su nježno svirali. Razmišljao sam da ni zalogaja ne uzmem od te mrske žene, ali bio sam isuviše gladan. I ostali izgleda. Jedino je Burko neprestano prazio svoju čašu. Uhvatio sam prezrivi Boin pogled kojim ga je odmjerila. Činilo se da ga trpi samo zbog nas.

- Ti ne jedeš! - naglo se obratila Vauvanu.

- Mislim da mi je dovoljno - rekao je Vauvan spokojno, a meni se učinilo da naslućujem podrhtavanje u njegovom glasu. Dotad ništa nije okusio. Samo je jezikom pokupio nekoliko kapi iz svoje čaše. Pomislio sam da se boji. I tad mi se najednom učinilo da na licu Gospodarice Boe vidim prijetvorni osmijeh Feferonike Biber. Zar je moguće da je to bila ona?

To je bio samo sekund. Lice Gospodarice opet se sjajilo od ljubaznosti i njeni prsti su opet pucnuli, našto je nastala tišina. Tri muzičara su nestala. U šareni mramorni krug ušao je jedan čovjek i izvadio iz njedara sviralu. Odmah je počeo svirati i, kao da je zvuk njegove svirale imao privlačnu moć, u salu je ušao i drugi muzičar, sa drugim instrumentom, a zatim i treći i sve tako dok ih se nije iskupilo tačno trideset i tri. Kad je ušao trideset i treći muzičar, a taj je imao male udaraljke, Vauvan nije mogao odoljeti, skočio je, pljesnuo šapicama i počeo plesati. To je bilo zaista neobično. Šapice su mu se istezale i uspinjale uvis poput bršljana i svi su oko njega počeli plesati. Čak i Gospodarica Boa koja se i sama uvijala kao bršljan. To je bilo zaista zanimljivo. Jedino su poslužitelji stajali sa svojim poslužavnicima i uvijali se u mjestu.

- Prepoznaješ li ovu pjesmu? - šapnula je Boa Vauvanu.

- Naravno, to je pjesma iz mog zavičaja, moja pjesma - rekao je Vauvan, a onda je stao, iznenađen. Zaista, kako je sve to Boa mogla znati?

Svi su stali. Stala je i muzika. Boa se nehajno vratila na svoje mjesto, a Vauvan je zbunjeno tapkao za njom. Bajko i Velika Duga bili su razočarani. Tako rijetko imaju priliku da plešu uz pravu muziku i to se odmah završi. Ja sam plesao sa Malom Dugom, a Burko je, veselih očiju, skakutao oko nas, noseći Ninu oko vrata. I, eto, svi smo se vratili na svoje mjesto, a trideset i tri muzičara su iščezla kao da nikad nisu ni postojali.

- Čudiš se kako znam tvoju pjesmu - rekla je Boa ne gledajući u Vauvana. - Ja sve

znam. I sve pripada meni. I ta pjesma. I ti sam. Tvoja braća i sestre.

- Moja braća i sestre? - Vauvan je bio izbezumljen. - Gdje su oni? Šta je s njima?

- Jedino si još ti nedostajao, dragi moj. Sad je čitava porodica na okupu. Uskoro ćeš ih vidjeti. Ako budeš dobar... - kazala je i dvosmisleno se nasmiješila.

- Kažite mi odmah gdje su! - skočio je Vauvan na Bou i pokušao da je ogrebe malim kandžama nalik na trnje.

Stražar koji je stajao iza Gospodarice Boe spretno ga je zgrabio i stavio u vazu sa oleanderom, privezavši Vauvana uz oleander.

- To je nedopustivo - ustao je ljutito Badem Aziz Tamović. - Kažete da smo vaši gosti, a zatvarate nas i mučite. Smjesta oslobodite Vauvana.

- Smirite se, dragi profesore, sjedite - upiljila se Boa u Badema Aziza. - Zar Gospodarica može dopustiti da je neko vrijeđa i grebe? Zapalite cigaretu.

Po jedan stražar strogog izraza lica primakao se iza svakog od nas. Profesor Badem Aziz Tamović je sjeo. Gospodarica Boa je nervozno otvorila svoju tabakeru, prijekorno gledajući u Djeda Badema. U tabakeri su bile složene dugačke, tanke cigarete, optočene zlatnim prstenom i slovima. Ponudila je Djeda Badema, ali on je odbio.

- Ne pušim to. Volim jake cigarete.

- Zar to nije svejedno - prezirno je rekla Gospodarica Boa. - Uostalom, svak nek uzima ono što mu pripada.

Uzela je dugu, otmjenu cigaretu između kažiprsta i srednjeg prsta, a jedan čovječuljak, kojeg dotad niko od nas nije primijetio, stvorio se ispred nje, držeći u rukama bronzanog zmaja koji je ispunjao svo njegovo naručje. Vjerovatno je pritisnuo nešto, jer zmaj je najednom zaklepetao metalnim krilima, a potom mu je iz ždrijela suknuo plamen koji je čovječuljak usmjerio na vrh cigarete. Gospodarica Boa je povukla dim, a čovječuljak se izgubio isto onako nenadano kao što se i pojavio.

- Poslušajte ovu pjesmu, molim vas - rekla je Boa glasom kao da tone u san. - Napisao ju je jedan od, nekad, mojih najomiljeniji pjesnika. Bez obzira šta se kasnije dogodilo, ovu pjesmu volim. Dakle, slušajte... Pjesma se zove IGRA OKO PEPELJARE...

Ništa nam drugo i nije preostalo, jer su stražari već držali svoje ruke na našim ramenima. Onda je Boa progovorila drukčijim glasom i učinilo mi se zaista da to više nije Boa, nego neko drugi.

Iz kutije na stolu, lijepa kao vila
jedna je cigareta izvirila

Sa strane je vidjela ždrijelo pepeljare
i u njoj opušak očiju što žare

Taj drznik je u nju zaljubljeno zurio
čak joj je nešto nemoguće zborio

- Ovo je prevara, bježi mila
izgorjet će ti kosa što je kao svila!

Skupocjena cigareta kad ču drznika
tog prljavog, crnog bijednog čika

Smjesta se okrenu kao na rolšuama
i njuškicu u plamen zaburi sama

- Ja svijetlim, svijetlim - povikala je.
- I letim, letim - vriskala je

U društvu jednog zlatnog prstena
plesala je među prstima poput vretena

O kako je samo sretna bila
kako se samo zanosila

Poželjela je da vječno usne
kad joj se oko vrata sklopio ruž za usne

I tako je pjevala
tako je plesala

I sve je kraća, kraća bila
ta cigareta skupocjena

Mirisava poput cvijeta
radoznala za tajne svijeta

Dok nije pala: u šok, u mrak!
Gubeći sebe, loveći zrak

I kad je jadna progledala
sve je bilo pepeljara

Taj sivi dim, taj pepeo ružni
blažio je jedino opuškov pogled tužni

Uz njeg se stisla, crvena od srama
dok su pljuštali drugi opušci i spuštala se tama

Uz posljednje riječi naglo je zagasila cigaretu u širokoj pepeljari od crvene terakote i ustala. Obilazila je oko nas kao da nas prvi put vidi. Pucnula je prstima i ponovo se pojavila ona balerina koja nas je dovela na večeru. Sad je u rukama držala bijelu kanticu za zalijevanje.

Boa je išla s njom od vaze do vaze i pokazivala joj kako da zalijeva. Za sve to vrijeme mi se nismo smjeli ni pomaknuti. Tako su došli i do oleandera.

- Jesi li već zalijevala ovu vazu? - upitala je strogo Boa.

- Ovu ne treba - odgovorio je glas iz vaze.

- Ko? Što? - iznenadila se Boa.

- Mislim da ovu zaista ne treba zalijevati - sad je već glasnije i drskije kazao Vauvan. Gospodarica Boa je, zgranuta takvom drskošću i nipodaštavanjem njene omiljene biljke, uzela iz ruku balerine kanticu i bijesno je svu izručila za vrat Vauvanu. Potom je dokoračala do Djeda Badema i uhvatila ga za bradu.

- Ti? Kako ste ušli u moju zemlju? - unijela mu se u lice.

- Kroz cik... - pokušala je umjesto Djeda da odgovori Mala Duga, ali Djed Badem ju je oštro pogledao, a i ja sam je nagonski uštinuo.

- Kroz cik... no, no... - okrenula se Boa Maloj Dugi, ali Mala Duga je sad već shvatila da neće ništa pomoći Bademu Azizu ako prizna i zato je šutjela.

- No, no... sve će doći na red. Jedno po jedno. Skoro sve ulazne kapije su pod mojom kontrolom. Prepoznao si svoju Prijestolnicu predaka, profesore, zar ne? Uskoro ću staviti bravu i na tu vašu cik... cik... kao što sam ulovila i onog glupog mlinara, kao što preseljavam i Prijestolnicu potomaka, kao što sam već na tragu i Prijestolnici trenutka i Tajnoj prijestolnici... - podrugivala se Boa, a onda se opet primakla oleanderu i naredila da odvežu Vauvana i odnesu ga u njenu radnu sobu.

IV

Najednom je Visoko Uvažena I Ljubljena Gospođa Boa (zvali su je i tako) uzela Vauvana iz stražarevih ruku i ponijela ga sama u svoj kabinet. Skočili smo svi da ga spasimo, ali njeni stražari su nas zadržali. Šta se poslije dogodilo? Šta li se to samo poslije dogodilo? To dugo nismo mogli saznati. Nekoliko dugih, dugih dana, iza kojih su slijedile još duže noći. Za to vrijeme mi ostali smo bili lažno slobodni. Stalno pod nekom nevidljivom kontrolom, s nekom priglupom ali odlučnom pratnjom. Iznenadno, jednog jutra, kad smo već pomislili da je odvratna gospođa Boa možda dala Vauvana svom kuharu da od njega načini neko jelo i pokušala ga, kad smo se već, u mislima, zauvijek oprostili od svog malog prijatelja, a Nina je neprestano plakala, Djed bio zamišljen (ustvari gledao je samo u jednu tačku i nikako nismo mogli otkriti o čemu on stvarno misli), jednog jutra, kako je to samo

bilo lijepo i veselo jutro, začuli smo lavež Vauvanov. Njegov biserni, neobični lavež kako se nikad nigdje nije oglasilo nijedno pseto, osim možda psić u tijelu svoje majke, u trenutku kad se trzne šapicama.

I nismo bili daleko od istine. O svemu nam je kasnije pričao sam Vauvan. Gospodarica Boa je zaista željela da ga pojede. Nije mogla da spava od uzbuđenja. Prividalo joj se kako hrska pod zubima njegova rebra nalik na kelerabu, njegove nožice poput peršuna, sa slatkim šapicama koje su se njenoj pohotljivosti pričinjale kao da su načinjene od mješavine mrkve, rotkvice i ko zna kojeg drugog, nikad dotad kušanog egzotičnog povrća. Zapahnjivala ju je ta mješavina mirisa u kojoj su se naslućivale i šumske zamamne gljive: rujnice, mliječnice, vrganji, lisičarke, medvjede šape. Ali najveću slast je osjećala prema Vauvanovoj glavi. Nikako nije mogla da prepozna miris, ali osjećala je da sve poznato voće ne može imati slast kao što je njegova njuškica, njegov jezik koji ju je podsjećao na veliku, lisnatu jagodu, njegove oči kao tamne višnje, njegove uši slasne kao tropsko voće s kojeg vise rese okusa vanile. Šta je očekivala da će naći u njegovoj glavi, ne smijem ni reći. Gospođa Boa nije mogla da spava od uzbuđenja. I kad ga je napokon uzela u naručje, osjetila je kako sva podrhtava od sladostrasti. Primicala je njegovu glavicu svojim proždrljivim ustima i pohotnom nosu i bestidno ga cmakala, kao da ga mazi, a u stvari se skoro zanosila pri pomisli kakva će to gozba biti kad ga bude imala na stolu, dostojno pripremljenog, na velikom pladnju od najfinijeg venecijanskog stakla, ovako u komadu. Osjećala se toliko uzbuđenom kao da ga je već pojela.

Kad je zatvorila vrata kabineta iza sebe, jedan čovjek koji je bio unutra smjesta je skočio na noge i poklonio se do zemlje svojoj gospodarici. Nimalo nije ličio na kuhara. I zaista, to i nije bio kuhar. Vauvan, koji je od čitavog tog Boinog bezobraznog mirisanja i cmakanja počeo prvo da kašlje, zatim da reži i na kraju otvoreno da se buni i otima, nikako nije mogao shvatiti šta taj čovjek hoće od njega. Skoro je bio došao u iskušenje da ugrize gospođu Bou i pokuša pobjeći, ali ona ga je upravo u tom trenutku pustila i dala u ruke tom čovjeku koji je stajao u nekoj smiješnoj kapici.

- Pogledaj pažljivo! - rekla je Gospodarica Boa kao da mu predaje izuzetnu dragocjenost.

- Mh, mh, zanimljivo, vrlo zanimljivo... - mrmljao je čovjek vrteći glavom.

- Možeš li nešto učiniti? - pitala je Boa od uzbuđenja skoro van sebe.

- Ništa ne obećavam, Gospodarice. Stvar je zaista neobična. Svi moji dosadašnji eksperimenti govore da bi ta stvar mogla uspjeti. Ne znam samo koliko će mi vremena biti potrebno. Možda čitava godina. Ne znam, također, da li će samo jedan biti dovoljan...

- Ne dolazi u obzir! - izderala se gospođa Boa. - To je jedini takav psić kojeg imam. Jedini, razumiješ li, Glupa Čelo.

Vauvan nije znao da li je to zaista ime čovjeka u neobičnoj kapi ili ga Gospodarica Boa samo tako naziva. U svakom slučaju učinilo mu se da sad zna zašto ovaj nosi kapu.

A gospođa Boa je bila u teškoj neprilici. Ona je uvijek imala sve što je htjela, a sad se prvi put srela s nečim ovakvim. Sa jednom ovako čudesnom stvari koja je istovremeno bila i

biljka i životinja. To bi mogla biti najčudesnija gozba u njenom životu. Najveća i najzanimljivija gozba koju je ikada priredila. A gozbe Gospodarice Boe su bile čuvene. To je znao svaki građanin unutar zidina, a pričalo se o njima i daleko izvan zidina. Dolazili su gosti iz cijelog svijeta. Baš u tome je bila neprilika gospođe Boe. Ovakav mali psić bio bi izuzetna večera za nju, ali kakva je slast u tome da samo ona jede, da niko ne kuša bar malo od tog što ona večera kad god joj se prohtjedne. Zato je oklijevala da odmah naredi glavnom kuharu da joj pripremi Vauvana.

Kako će bilo kome ispričati kakav je to ukus? To se jednostavno ne može objasniti. Jedini način je da ih pozove sve skupa, da gleda njihova glupa lica dok konobari unose pladnjeve sa priređenim zelenim psićima, priređenim na razne načine. Da gleda njihova zabezegnuta lica i da uživa. Kakva bi to slika bila. Kakva bi to večera bila. Ostalo bi zabilježeno na televizijskim kasetama, ostale bi velike kutije filmske vrpce, ostali bi songovi koje bi pjevali najpoznatiji pjevači reklamirajući na televiziji njenu farmu basnoslovno skupih psić-šnicli, psić-krofni, psić-kifli, psić-sladoleda. Novinari bi u svim novinama svijeta donosili fotografije s gozbe, neki od njih bi objavili duge feljtone o porijeklu i prirodi Boa-psića (to bi im ime zaista pristajalo), najpoznatiji romansijer, koji je već završio treći tom njene romansirane biografije, mogao bi samo o fenomenu Boa-psića napisati čitav četvrti tom. U svim zemljama svijeta učenjaci bi pisali naučne rasprave, mnogi bi doktorirali na raznim aspektima porijekla i života Boa-psića (u enciklopedijama možda *Canus Bois Flores*). Snimali bi se crtani filmovi o avanturama Boa Boa (ovo bi mu ime najljepše pristajalo, zaključila je u sebi gospođa Boa), na konzervama bi bio njihov fotos ili crtež s natpisom: UNIVERZALNA HRANA. Ne dozvolite da vam život bude promašen - kušajte kulinarsko čudo milenija - kušajte Boa Boa - svega 1.000 novčića - jedna konzerva hiljadu novčića (a na svakom novčiću zamišljeni profil Gospodarice) - za jedno plaćanje hiljadu užitaka - za siromašnije Boa Boa začini da bar osjetite nepojamni miris ovog jela stoljeća koji će i od vaših običnih, svakodnevnih ručkova učiniti kraljevsku gozbu - BOA BOA - SA BOA BOA PROIZVODIMA U MIRNU I SRETNU BUDUĆNOST - BOA BOA - BOA BOA.

I Gospodarica Boa je vidjela ogromna, svijetleća slova kako se pale i gasu na najvećoj zgradi u gradu, a potom i u drugim gradovima. U svim svjetskim gradovima, na svim velikim trgovima svijeta, svjetlucati će čudo stoljeća: BOA BOA.

Blještale su (i u očima Boinim) džinovske neonske reklame, toliko da je na čitavoj planeti bilo svijetlo kao u podne, nije više bilo zatamnjenog i osvijetljenog dijela. Toliko je blještala ta svjetlost što je prosipala slast novog jela, nove hrane za radoznala usta koja imaju novaca da ga plate, toliko je blještala da je poništavala čak i dimove i isparenja iz velikih fabrika što rade danonoćno i neprestano proizvode. Preko geografske karte leti ogroman avion na čijem se sjajnom srebrenom truhu kočopere slova BOA BOA, a za sobom vuče transparent sa ogromnim, papirnatim Boa Boa psićem, čije oči radoznalo gledaju dolje na ljude što se skupljaju, na djecu koja trče za njim, a on plazi svoj medeni jezik, sladak poput jagode i pozdravlja ih nježnim kevtanjem.

Tad su se najednom ugasila sva svjetla. Kao da je nestalo struje. Čelo gospođe Boe bilo

je u mraku. Namrgođena, prepuna srdžbe, bijesno je gledala svog kalemara, jer Glupa Ćela u smiješnoj kapici nije bio niko drugi, nego upravo on - njen lični kalemara, preciznije rečeno Kalemara Gospodarice Boe. Prilijepila mu je jednu žestoku ćušku, a potom ponovila svoje riječi:

- Ne dolazi u obzir, Glupa Ćelo. To je jedini psić kojeg imam. Ne učiniš li ono što tražim od tebe, okrećit ću te blatom, kao što ti krečiš svoje voćke i zasaditi izvan zidina kao opomenu da glupim njuškama nije mjesto u mom gradu.

- Sve ću učiniti... - mucao je kalemara. - Ali, ali, to ne zavisi samo od mene. Ima tu nepredvidljivih procesa...

- Neću da čujem nikakvo ali! - zagrmila je na njega Gospodarica Boa, a onda mu se približila sa ispruženim kažiprstom tako da mu je bolno iskrivila nos, dok se on nije smio ni pomaknuti, i piskutavim, oštrim glasom nastavila da gađa njegovo uho koje joj se nesmotreno našlo na putu. - A posebno pazi da mi ne upropastiš i ovog jedinog kojeg imam. Ako se već ne može nakalemiti, pa da napravim čitavu plantažu ili farmu, čitav voćnjak ili zvjerinjak Boa Boa psića, onda hoću da bar ja kušam ovog jednog! Jasno!

Od posljednje riječi Glupa Ćela je gotovo potpuno oglušio i kapa mu je poletjela na zatiljak, tako da je zaista sijevnula njegova brižljivo čuvana ćela, a on se samo pokorno klanjao, čvrsto stišećući Vauvana, koji se pak, ne moram to posebno naglašavati, nije osjećao nimalo prijatno. Čim je počeo ovaj razgovor i čim je shvatio šta zapravo Gospodarica Boa hoće od njega, ni o čemu drugom nije razmišljao nego kako da se izmigolji. Ali, to nije bilo tako jednostavno. Zbunjeni kalemara ga je čvrsto stiskao, a kad bi se gospođa Boa malo jače izderala na nj, Vauvan je mislio da će mu ovaj od straha polomiti rebra, koliko je grčevito stezao.

Kad je kalemara izašao u veliki zagrađeni prostor Gospodarice Boe, gdje su se vršili raznovrsni pokusi, i Vauvanu je malo laknulo. Ovdje je i zrak bio sasvim drukčiji nego u Gradu. Bio je čist i mirisan. Smog, čađ i teški mirisi ovdje nikako nisu mogli prodrijeti. Čak je pirkao i lagani, osvježavajući povjetarac.

Kalemara je pažljivo spustio Vauvana u veliku staklenu kutiju, spustio mu nešto hrane, a onda je zatvorio, sjeo za stol i počeo da prelistava neke debele knjige malo-malo pogledajući na Vauvana, koji se smijao u sebi jer je znao šta kalemara traži. A kalemara je stenjao i razbijao glavu kako da nakalemi ovog psića na neko mlado drvo i da uskoro na tom drvetu procvjeta i pojavi se stotine istih takvih psića, jer to je bilo ono što je Gospodarica Boa zahtijevala od njega.

- Teži zadatak nisam imao u svojoj karijeri - mrmljao je poluglasno.

- Naravno da nisi! - doviknuo mu je Vauvan kroz mali otvor.

Kalemara je podigao naočale, zabuljio se u Vauvana i potom zaklimao glavom. Spustio je glavu na knjigu, ali se onda naglo trgnuo, kao da je prestrašen i zagledao se ponovno u Vauvana. Dok ih je bilo, tih psića, mislio je kalemara, nije mi ih ni pokazala, a sad, kad je ostao samo ovaj, posljednji, sad bi da on napravi čudo i otpočne serijsku proizvodnju. Uza sve još i taj čudni osjećaj da se nešto čuje iz staklenog zatvora. Ustao je i prišao Vauvanu.

- Naravno da nisi imao teži zadatak - jednostavno mu je ponovio Vauvan.

Kalemar se našao u čudu. Počeo se po glavi.

- Nisam znao da govoriš. To stvar čini mnogo složenijom. Ne. To bi zapravo moglo da olakša čitavu stvar, naravno, ako mi pomogneš? - i on se saučesnički nagnu prema Vauvanu.

Vauvan je slegnuo ušima. Ovako glupog kalemara još nije vidio. Da on pomogne onome koji hoće da ga nakalemi na neko drvo. I još ako je to drvo neprijateljsko. Vauvana je tad prožeo istinski strah. A šta ako toj Glupoj Čeli padne na pamet da ga nakalemi na neko drvo koje je neprijatelj čitavom njegovom rodu. To bi sve poremetilo. Nije toliko važno ako on nestane. Zeleni psići su uvijek nestajali i vraćali se, ali ako ga neprijateljsko drvo upije u sebe i zaista počne da pupa i izbacuje mnoge male zelene psiće koji više neće imati nikakvu vezu sa zavičajem toplih izvora, sa majkom svojom Obrnutom kruškom, onda... Vauvan je počeo da drhturi od straha. Ako ovoj budali samo padne na pamet da ga nakalemi na orah, onda je sve gotovo. Potrgat će se sve veze sa zavičajem. Neće se mnogo razlikovati od mrtvog drveća u Boinom gradu.

Misleći da ga Vauvan odbija, kalemar ga je grubo odalamio velikom olovkom po nosu i ljutito zalupio poklopac kutije. Pakosno je priprijetio Vauvanu prstom, što je Vauvan vidio kao kroz maglu, jer ga je nos užasno bolio. A onda se kalemar još žešće bacio na proučavanje svojih kalemarskih knjiga.

Kad se malo pribrao, Vauvan se okretao na sve strane, gledajući kroz zidine svoje staklene tamnice i tražeći pomoć, tražeći spas. Što je više gledao, sve ga je više bilo strah. Sve drveće u kalemarovom voćnjaku bilo je ili neprijateljsko ili ravnodušno. Vidio je to u njihovom ljubomornom pogledanju, osjećao je pakost s kojom su ga neka stabla gledala šušoreći svojim bezobraznim lišćem. Čak se i kesten preobratio u njegovog neprijatelja. U voćnjaku nije bilo nijedne kruške. Nijednog njegovog dobrog drveta. Nijednog od onih s kojima je bio u rodu ili prijateljstvu. Sad se već pomalo osjećao izgubljenim. Bilo mu je žao što se tako brzo rastaje sa svojim prijateljima s kojima Boa ko zna šta sad radi, ali nije bilo pomoći. Ova će ga Glupa Čela nakalemiti na prvo drvo koje mu padne na pamet i to će biti Vauvanov kraj. Neće se čak ni oprostiti sa svojim prijateljima.

Kalemar se ponovno približio. Otvorio je pažljivo poklopac staklene kutije i pružio ruku. Zgrabio je Vauvana za rep i cimnuo iz sve snage. Vauvan se prenerazio od bola. Skočio je i ugrizao ruku koja ga je mučila. Ali, pakosni kalemar je ipak uspio da izvuče ruku zajedno sa svojim plijenom, sa vrhom Vauvanova repa.

- Kako ovo bode. Kao trnje divlje ruže! - razbjesnio se kalemar i prijetio Vauvanu prstom.

Vauvanu nije bilo do odgovora. Samo je bolno ječao i lizao svoj skraćeni rep.

Kalemar je zasadio vrh Vauvanova repa u jednu veliku vazu, tik ispred Vauvana, prateći pažljivo njegovu reakciju. Plesao je oko vaze, pjevušio, zalijevao je i neprestano pogledao u Vauvana. Vauvan je samo sklopio oči i bolno ječao. Ječao je i razmišljao kako da se iščupa iz kandži Glupe Čele u kojima je već ostao njegov rep i polako vehnuo u vazi pred očima Vauvanovim, bez obzira što ga je kalemar neprestano zalijevao.

Vauvan se naslonio na zid staklenog kafeza i šapicom pozvao kalemara, koji se oprezno približio.

- Pomoći ću ti, ako i ti meni pomogneš - rekao mu je Vauvan.

- Znao sam da ćeš pristati - bio je vrlo zadovoljan kalemara. - Reci, reci samo kako da te nakalemim i gdje. U mojim knjigama ima vrlo malo o tome. Ne kažem da nema - on se lukavo osmjevovao - ali bi dugo trajalo dok bih našao, a to ne bi odgovaralo ni meni, ni Gospodarici Boi, a ni tebi, mali moj. Vidiš kako si već požutio. Zato, da te čujem?

- Koje sve mladice imaš ovdje? - odgovorio je pitanjem Vauvan.

Kalemara je počeo nabrajati, a Vauvan je odrečno klimao glavom. I što je kalemara više nabrajao, Vauvan je bivao sve tužniji. Nikako nije bilo izgleda da se u čitavoj stvari nešto učini.

- To je sve što imaš? - tužno je na kraju upitao Vauvan.

- Sve - bespomoćno je na kraju kalemara raširio ruke. - Imam još samo žalosnu vrbu i neki pustinjaški kaktus, ali od toga ne može biti koristi. To i nisu mladice...

- Odlično! - viknuo je Vauvan. - Tu bi se nešto moglo napraviti. - Jesu li blizu jedno drugome?

- Nisu, ali to nije problem. Kaktus je u saksiji. Uskoro je u voćnjaku Gospodarice Boe nastala velika živost. Stražari su prenosili džinovsku saksiju u blizinu žalosne vrbe, koja je samo klimala svojom kosom nastojeći da otrese kapi koje su se uhvatile za njene zelene pletenice. Došla je čak i sama gospođa Boa da to vidi. Bila je u velikom poslu, ali je ipak svratila. Nije stigla čak ni da skine svoje velike naočale sa šarenim okvirima. Vauvan je, kao stručnjak svom pomoćniku, govorio kalemara šta da učini i kako. Kalemara je prvo pažljivo zarezao vrh kaktusa, a onda je pitao Vauvana gdje treba njega da zareže.

- Da me zarežeš? Već si mi otkinuo rep, Glupa Čelo! - izderao se na njega Vauvan.

- Oštetio si mog Boa Boa - viknula je i gospođa Boa i odalamila kalemara žestoku pljusku.

Kalemara je stenjao i namještao rep Vauvanov u otvor na vrhu kaktusa. Potom je spleo kose žalosne vrbe oko njegovih resa na ušima, a Vauvan je naslonio svoje šape na korijenje vrbe.

- Koliko treba čekati? - pitao je kalemara.

- Koliko treba čekati? - pitala je uzbuđeno Gospodarica Boa.

- Budite strpljivi - govorio je Vauvan, smijući se u sebi i osjećajući kako voda iz potoka kroz vrbino tijelo dotiče njegove šape i navire u njega.

- Čeka me posao. Doći ću kasnije - rekla je gospođa Boa i otišla. Pritom je još jednom zaprijetila prstom kalemara da pazi na Vauvana.

I kalemara je zaista pazio. Pazili su i stražari koji su bili oko kalemara, oni isti koji su nosili veliku saksiju sa kaktusom. Tako su pazili čitav dan i veliki dio noći. Na kraju su ipak zaspali. Nisu ni slutili šta će vidjeti kad se probude. Nisu mogli ni pretpostaviti o čemu se Vauvan dogovorio sa svojim prijateljima žalosnom vrbom i kaktusom. Jednom riječju, kad su se probudili (a nisu se sami ni probudili, probudilo ih je neko bockanje), vidjeli su na svoje

zaprepaštenje ogromno Čudovište čija ih je šapa probudila. Ta šapa je bila puna bodlji, kao da je načinjena od kaktusa. Tijelo joj je bilo kao u lava.

Stražari su se bezglavo odmah razbježali, a kalemara je ostao skamenjen. Vauvan je (jer to je naravno bio on) udario bodljastom šapom kalemara po stražnjici tako da je ovaj zajaukao od bola i odjurio prevrćući i obarajući svoje tajne knjige i epruvete. Vauvan se pristojno zahvalio kaktusu i žalosnoj vrbi na pomoći, zamolio ih je da mu oprostite što su morali trpjeti oštri nož Glupe Čele, našto su oni odgovorili da nikakva žrtva nije dovoljno velika kad se pomaže prijatelju.

- Osim toga, rođen je novi Mađioničar iz Prijestolnice predaka - šapnula je žalosna vrba.

- On će stići i u Prijestolnicu potomaka, i u Prijestolnicu trenutka, a možda čak i u Tajnu prijestolnicu - brundao je kaktus.

Vauvan je veselo zakevtao, pozdravio ih i potrčao da potraži nas, nas o kojima dugo ništa nije čuo.

Taj njegov veseli lavež ćemo još čuti.

No, to je bilo kasnije.

V

Što je vrijeme više prolazio, više smo gubili. Umjesto da oslobodimo Palmu i čika Neru, sad smo izgubili i Vauvana. Čak nismo znali ni gdje su.

Bilo je to kao da ustvari sve više postajemo svjesni svog zatvora.

- Gdje li je zatvor? - pitao je Djed Badem Aziz Tamović.

- Zatvor je kad nisi slobodan - rekla je mala Nina.

A Gospodarica Boa kao da je znala svaki naš potez unaprijed. Svaki put kad bismo nešto mislili. Svaki put kad bismo glasno razmišljali. I svaki put bi nas preduhitrila. Zakoračili bismo u prazno ili zatekli zatvorena vrata.

- Šta da učinimo? - pitao se glasno Djed Badem.

- To je bar jednostavno - rekla je Boa, koja je upravo tog trenutka otvorila vrata pred nosom Badema Aziza Tamovića. - Kad množim, ako množim dva negativna broja, dobijem jedan pozitivan. Što znači, u vašem primjeru, ako sam uzela troje, nedostaje mi još jedno iz vaše družine, kako bih načinila dva cijela, pozitivna elementa.

- Ništa vas ne razumijem - više zbunjen nego uplašen, govorio je Badem Aziz Tamović.

- Čini mi se da razumijem, ali ipak mi nije posve jasno.

Ja sam se uplašio Boinih riječi i mislio sam ko će se od nas pridružiti Palmi, Neri i Vauvanu.

- Mate, objasni mu - viknula je Boa i maknula se.

Iza njenih leđa izišao je čudan čovjek u crnoj kecelji, sa lenjirom na glavi i šestarom u rukama. To je bio Mate, vjerovatno njen glavni matematičar.

- Samo naprijed! Objasniti ću šta nije jasno - predavačkim glasom je Djeda Badema ohrabrivao Gospodaričin matematičar Mate. - Dva negativna broja u množenju daju pozitivan

broj.

- Možeš li od dvije kukavice načiniti jednog heroja? - upitao je Djed Badem Aziz Tamović.

Matematičar Mate se počeo nositi po nosu.

- Ili od dvojice što nemaju jednog što ima? - nastavio je trijumfalno Djed Badem s pitanjima, a njegovo lijepo čelo se sve više uspravljalo. Tu se već može reći da su pitanja profesora Badema Aziza Tamovića postajala sve obilnija, a matematičara je hvatala groza i mračilo mu se pred očima.

- Kad bi mogao, onda bi od dva moja pitanja načinio bar jedan čestit odgovor - dovršio je profesor Badem Aziz Tamović, a matematičar se samo zbunjeno lupkao po čelu. Gospodarica Boa to više nije mogla gledati, nego ga je ugurala u neku sobu i zalupila za njim vrata. Onda se bijesno podbočila, ali od zbunjenosti zbog nepredviđenog matematičarevog poraza, nije uspjela da izgovori ni riječ, nego se samo okrenula i otišla; zaboravila je i šta je htjela s tom svojom igrom.

Čestitali smo velikom profesoru i djedu što je tako brzo, klasičnim nokautom (Bajkin izraz, izrečen sa izuzetnim poštovanjem), pobijedio nadmenog Boinog matematičara, kojeg je sigurno zato i izvela da nas ubije u pojam. Umjesto toga, samo je soptala od bijesa i otišla da potraži novi način da nas onespokoji.

- Uostalom, to i nije neki matematičar, taj Mate - rekao je Burko kojem se javilo štucanje.

- Nemojte da vas zavara njegov izgled - ozbiljno je rekao Djed Badem. - Nemojte da vas zavara ni ovo što se dogodilo. Taj čovjek je sjajan matematičar. On zna o brojevima daleko više od mene. On ih pamti na stotine i hiljade. Siguran sam da množi i dijeli napamet, vadi korijene i zida kvadrate kako mu se sviđa. Sve napamet. Ali, on ne zna dušu brojeva. Jedino to nije upoznao. On čak i ne vjeruje u to. A svaki broj ima dušu i to je najvažnije. Kad shvatiš da je broj tri broj tri samo zato što je broj tri i što jedino može biti tri i da je u njemu sadržana jedna od prirodnih tajni, onda si već blizu. Ili broj sedam, jedan od najmagičnijih brojeva...

Djed Badem se toliko unio u svoju priču o brojevima da sam ga morao prekinuti. Bajko je izgledao tužno. Gotovo se pokajao što je pohvalio Djeda Badema zbog njegovog sukoba sa matematičarom. Izgledao je kao dječak koji se krije u klupi za vrijeme časa kako ne bi dobio jedinicu iz... iz... naravno matematike.

Prekinuo sam dakle Djeda Badema, iako je Nini i Maloj Dugi bilo žao. Željele su mnogo da čuju o broju sedam.

VI

Pokušali smo da ispitamo granice svoje slobode.

Pošli smo hodnikom, a Balvan nas je samo ispratio pogledom. Više mu nismo bili važni. Izgledalo je da se možemo potpuno slobodno kretati.

Išli smo, išli i išli, kroz odaje i hodnike, ulazili u liftove, izlazili iz njih, dok se na kraju

nismo našli na velikom trgu. Niko nas nije zaustavljao. Jesu li nas zaboravili? Ili je gospođa Boa htjela da izgleda tako?

Kod toliko ljudi u ovom gradu, zar ona ima vremena da o svemu vodi brigu, zar ona baš sve zna i može da stigne svojom rukom čak do Burke, da stavi ruku na njegov život? I zar samo u Gradu? Kako je samo uspjela da zgrabi i zatvori čika Neru?

Na velikom trgu je bilo mnogo ljudi. Komešali su se i zamorili i sve je to bilo slično kao na bilo kom velikom trgu u bilo kom velikom gradu. Ipak, nije bilo isto. Ti ljudi su bili nekako drukčiji! Ne samo zato što su neki bili odjeveni u bogatu kinesku odoru, a drugi u egipatsku iz faraonskih vremena, treći kao srednjovjekovni vitezovi, ne, ne samo zato. Drukčije je bilo to što su se svi oni poznavali!

I Djed Badem Aziz Tamović se srdačno pozdravljao s mnogima od njih.

Kad je vidio jednog čovjeka u dugoj togi, riđe upletene kose, s tamburom u ruci, istinski se obradovao.

- O, Likajus! - oslovio ga je radosno Djed Badem Aziz Tamović.

- O, Bademe! - odgovorio mu je Likajus.

Njih dvojica su počeli razgovarati jednim nepoznatim jezikom, pa drugim, ali mi smo sve razumjeli. Bar ja.

Likajus Mezej je bio jedan od davnih Vauvanovih prijatelja. Poznavao je i skoro sve Vauvanove rođake. Jednom su čak zajedno nadmudrili rimskog imperatora. O tome zapravo nema sačuvanih pismenih svjedočanstava, jer je Likajus, kao i svi njegovi bio nepismen. Tako se bar govori. Ali to nije tačno. Likajus nije pisao slovima. To je tačno. On je, kao i čitav njegov narod, pisao muzikom.

Svi su znali za riđeg Likajusa, pjevača, koji uza se stalno vodi malog psa, nalik na busen trave. Doznao je za to i taj Caligula (Kaligula - tako se zvao imperator) i požurio je sa svojim vojnicima da uhvati i Likajusa i njegovog psa. Uzalud mu trud. Njih dvojica su se s njim i njegovim legijama igrali ćorabake, ali to je već druga priča. To je priča koju dobro zna Djed Badem Aziz Tamović. Jedna od hiljada priča koje on zna.

Nešto drugo je meni bilo zanimljivo u razgovoru Likajusa s Djedom. Pričali su o nekom stolaru. I o Velikom Mađioničaru iz Prijestolnice. Izgleda da nijedna priča nije mogla proći bez njega, bez tog Mađioničara. Govorili su kako je on bio prvi koji je ovladao četvrtom dimenzijom. Poslije je naučio stolara, a onda su došli ostali. A za Vauvana se Likajus nije uznemirio. Samo se nasmiješio i odmahnuo rukom. Kao da je rekao: Vauvan će se izvući, Vauvanu niko ništa ne može. On je možda već Mađioničar (opet taj Mađioničar), samo što mi to nismo shvatili.

Stolar nam može pomoći. On je izgradio sve što je u ovom gradu od drveta. On začas izmjeri svojim metrom sve dimenzije (sve četiri dimenzije, jer on jedino tako i radi): visinu, širinu, debljinu i vrijeme. I onda gradi. Gradi kao pravi majstor. Jedini takav. Načinio je i ljestvice vremena.

To je bio najveći uspjeh Gospodarice Boe kad je zarobila stolara. Kako joj je to uspjelo, nikom nije jasno. Sigurno je postojao neki izdajnik. To nije mogao biti običan izdajnik.

Običan izdajnik ne bi ni prepoznao stolara vremena. To je bio neko koga je stolar volio. Možda zato, tako rastužen, stolar i nije htio odmah pobjeći. Pravio je i pravio nacрте, a Boini stolari su ih umnožavali za čitav grad. Ali, tu je bila greška. Njegovi su nacрти bili za četiri dimenzije, a Boini stolari nisu mogli izvesti više od tri. Tako je to trajalo i trajalo dok stolaru nije dojadilo. Načinio je ljestvice, svoje ljestvice i otišao. Niko ne zna gdje. Kad bismo ga pronašli, izvukli bismo se iz okupirane Prijestolnice. Jer, makar i djelomično, Prijestolnica je ipak okupirana. Boa u njoj vlada. To je Likajus morao priznati, kao i to da je on nemoćan da joj se suprotstavi. I Bajko sa svojom snagom bio je tu smiješan. Tu je moglo pomoći samo nešto drugo.

Trg se naglo praznio. Ljudi su nestajali kao da bježe. Nestao je i Likajus.

Ispred nas se zaustavilo dvanaest crnih limuzina. Iz njih je izišlo dvanaest pratilaca Gospodarice Boe u svojim blještavim odijelima od crne kože, sa srebrenim kacigama, srebrenim opasačima i srebrenim palicama. Boa je naravno sjedila samo u jednoj limuzini, ali je uvijek vozilo svih dvanaest.

- Boini gosti - rekao je jedan prezrivo. Drugi se nasmijao.

Glavni od njih (glava mu je bila nešto veća nego kod drugih) podigao je pogled i zaustavio ga na visokom Tornju sa kitnjastim verandama. Ostali su, kao po dogovoru, pogledali za njim. Istovremeno, lica su im postajala ozbiljna. U Tornju je bila tajna. U Tornju se skrivala i moć Boina. Sad smo to znali i mi.

Glavni pratilac gospođe Boe počeo je drhtati, zagledan u blještavu kupolu Tornja. Udarao se svojom srebrenom palicom po bedru.

- Kao da nas je čula.

I ostali pratioci su se umirili, umrtvili, stajali su kao mrtva počasna straža.

Kupola Tornja se počela otvarati, poput latica su se razmicali metalni dijelovi, a onda je iz praznine tog džinovskog cvijeta zabrujao veliki, čelični insekt i uznio se u nebo. Zaokružio je dva-tri puta iznad Tornja, pa se stušio prema Gradu, opisujući veliki, brujni krug. Rijetki ljudi na ulicama su zastali, glava okrenutih ka nebu, a onda se brzo sklanjali. Veliki metalni insekt je kružio, a onda se zaustavio baš na malom, okruglom prostoru na kojem je stajalo dvanaest Boinih pratilaca u uniformama, a ispred njih Badem Aziz Tamović, držeći u svojim koščatim rukama malu Ninu. Velika i Mala Duga su drhtale od straha. Bajko je napregao mišice, a za njim i ja. Jedino je Burko rukama prekrio lice.

Iz letjelice je izišla Gospodarica Boa, blago se smiješeći.

- Zar se ti još ljutiš na mene? - rekla je Burki, a smijeh nikako nije silazio s njenog lica. - Kad postaneš dobar i ja ću biti dobra prema tebi. I ne kaže se "Boini gosti", nego "Gosti Gospodarice Boe" - okrenula se onom pratiocu koji je to rekao.

On je htio u zemlju da propadne od stida i straha.

- Sve je čula - pomislili smo zaprepašteni.

Ona to nije ni krila. Naklonila se podsmješljivo svom pratiocu na čijoj je kacigi pisalo broj 7 i izgubila se u jednoj od dvanaest limuzina, koje su ubrzo nestale poput vijugave crne zmije u ulicama Prijestolnice predaka.

- Šetajte, šetajte, uživajte u svojoj slobodi - čuli smo njen glas prije nego što je krenula, a potom smijeh koji je povukao i odvuкао sa sobom posljednju riječ.

VII

Krenuli smo prema velikoj gradskoj kapiji.

Tamo je stajao stražar kojeg smo odmah prepoznali. Bio je to Balvan. Da li Balvan I ili Balvan III, to već nismo znali.

Na naše naivno pitanje može li otvoriti kapiju i pustiti nas, odgovorio je naravno odrečno. Ipak, mi smo i dalje ćaskali s njim. Šta nam je drugo i preostalo.

- Koliko je meni poznato - reče Balvan glasom u kom se najednom osjetio autoritet čitavog Grada, čitave zemlje, sva snaga Gospodarice Boe ili Visoko Uvažene I Ljubljene Gospode Boe ili Lejdi Boe ili Madam Boe, kako su je već zvali - koliko je meni poznato, iz ovog grada se može izići samo na glavnu kapiju. Grad je zatvoren kao prsten, a ova kapija je njegov dijamant. - I tu Balvan utiša glas, zagrcnuo se. Ova rečenica koju očigledno nije on smislio, učinila mu se tako lijepa. Bio je skoro očajan od radosti, očajan naravno jer nije bio siguran kad će se opet moći prisjetiti tako nečeg.

- A zar je prsten na svakom mjestu jednako debeo? - sa svom lukavošću koju je imao priupita Djed Badem Aziz Tamović.

Kako se samo Balvan zamislio. To je trebalo vidjeti.

- Jednak je - promućao je. - Kod gospođe Boe sve mora biti tako, ravnomjerno, zapravo, ustvari, postoji i Toranj, ali tamo živi gospoda Boa. To su njene odaje. Njeni instrumenti. Možda, zapravo, možda je kod južne zidine nešto drukčije. Tamo je Kuća smetenjaka. Gospođa Boa kaže, kad se naljuti, da su oni jedina slaba tačka na njenom prstenu. Da li je tačno, zapravo, ne znam - Balvan je izgledao kao da će se zapaliti. Toliki je bio napor da odgovori na pitanje.

- Kuća smetenjaka? - začudila se mala Nina.

- Da, to je zatvor za smetenjake. Ima ih koliko voliš - obradovao se Balvan. - Svi su tamo. Čim se otkrije neki smetenjak, Gospodarica Boa oduzima njegove knjige, a njega spremi u zatvor, u Kuću smetenjaka. Nije gruba, nije. Ona kaže da je to za njih najveća kazna, kad im se oduzmu knjige.

- Zar smetenjaci pišu knjige? - sad su se već čudile Velika i Mala Duga.

- Pišu, pišu, ali sve su spaljene. Jedino je gospođa Boa zadržala za svoju tajnu biblioteku po jedan primjerak. To sve čuva Ezop. On je njen knjižničar. Doduše, gospođa Boa sumnja i na njega da je smetenjak, ali zasad ga ostavlja na miru. Neka misli da se skrio. Na njega pazi ministar, ministar Blablab.

VIII

Na južnim zidinama Grada, pred vratima kuće okrečene u bijelo, sjedio je stražar navlas

nalik onom stoje čuvao gradsku kapiju. Moglo bi se pomisliti da je to onaj isti da maločas nismo pristigli od njega i da ovaj nije imao na glavi drukčiju kapu.

- Vi se sigurno zovete Cjepanica? - nije otpio da ne upita Djed Badem Aziz Tamović, toliko je ta sličnost upadala uoči.

- Ne, ja se zovem Panj. Viši zatvorski čuvar Panj, na vašu službu. Ako tražite Cjepanicu, on radi u glavnoj kuhinji. On je viši nadzornik ložača. Poznajem ga, on je jako dobar zapovjednik.

Djed Badem je slegnuo ramenima, a Burko je izgledao kao da sve to zna, ali da se tu ništa ne može učiniti. Ovdje moram reći da me je takvo Burkino ponašanje ljutilo i uznemiravalo.

- Ovdje uz titulu ide i ime - promrmljala je za sebe Velika Duga.

- Ko li samo smišlja ta imena - oduševila se Mala Duga.

- Gospodarica Boa lično! - sav ponosan je rekao viši zatvorski čuvar Panj. - Na velikoj godišnjoj svečanosti dodjeljuju se priznanja za vjernu službu, unapređenja i tako to. Panj je jedno od najznačajnijih priznanja. Iznad njega je samo Korijen. Počinje se od početka i dolazi se do kraja. To jest od izdanka do korijena. Prvi čin u koji prelaze izdanci su klipci i klipani. Imamo čitavu organizaciju klipa i klipana. Vidite, to su oni mali što marširaju noseći svaki po konzervu na kojoj piše "Boalin".

- Kako bismo mogli ući unutra? - upita Djed Badem. Viši zatvorski čuvar ga pogleda zazorno.

- Ništa lakše od toga - izreče on oprezno.

- Šta čekamo. Idemo onda! - povika Badem Aziz Tamović.

- Čekaj! Čekaj! Stani malo! - uspravi se Panj sa svojom helebardom. - Mislite li se vraćati?

- To smo mislili, gospodine Panj - reče Velika Duga sa strahopoštovanjem.

- To sam i mislio - važno reče Panj. - Onda ne može.

- Kako ne može, pa sad ste rekli...

- Ništa lakše nego ući u Kuću smetenjaka, ali zato ništa teže nego izići iz nje! - izrecitira važno viši zatvorski čuvar Panj i pogleda nas svisoka.

Velika i Mala Duga su negdje otrčale. Nije ih bilo, a onda su se opet pojavile. Vidjele su iza zgrada nešto što mi nismo. Naprijed je išla Velika Duga sa obje ruke držeći svoju pregaču. I Mala Duga je sa obje ručice držala svoju malu pregaču. Pregače su bile pune.

- Kupile smo jabuke. Izvolite - rekla je Velika Duga.

- Kupile smo jabuke. Izvolite - zadihano je rekla Mala Duga.

Prvi je uzeo Bajko koji inače nije mnogo govorio, ali je mnogo jeo. Za njim smo uzeli svi. Čak i viši zatvorski čuvar Panj. Nije valjda mogao odbiti tako ljubaznu ponudu. Žvakali smo i šutjeli.

- Divna je - reče Nina. - Ali nije ni blizu tako slatka kao jabuka iz mog vrta.

Badem Aziz Tamović je smiješeći se klimnuo glavom.

- Slažem se s tom malom - mračno procijedi Panj. - Jabuka iz mog vrta je slađa.

- Znam - ozbiljno mu odobri Nina.
- Ali ja i nemam vrt. Slagao sam - raširi ruke i zacrvenje se viši zatvorski čuvar Panj.
- Nije važno - utješi ga Djed Badem Aziz. - Jednom ćeš ga imati i jabuka koja u njemu procvjeta bit će najslađa na svijetu.
- A tvoja voćka? Kako se zove tvoja voćka?
- Nije važno. Voćka. Zove se samo voćka. To joj je ime. A vrt? Vrt je nešto čudno. On ide uvijek s nama. Ako smo vrtlari - to reče Badem Aziz Tamović i provuče se pokraj zaprepaštenog Panja pravo u Kuću smetenjaka. I mi ostali promakosmo za njim.

IX

Prvi čovjek kojeg smo vidjeli u Kući smetenjaka bio je jedan mršavko u fraku, sa cilindrom i dugačkim, šiljatim cipelama. U ničije neprestano vrtio štap i smijao se, isturajući svoj dugi nos kao kažiprst.

- Dobro došli, dobro došli! - vikao je taj i grlio nas tako da sam u jednom trenutku pomislio kako je Gospodarica Boa sigurno bila u pravu kad je načinila ovaj svoj zatvor za smetenjake. Onda se mršavko naglo ukočio, kad je ugledao Djeda Badema mislim, i salutirao smiješno, kao mlad vojnik koji još nije naučio sve te vojničke stvari ili kao neko ko ih nikad i ne želi naučiti.

- Pozdravljam profesora Tamovića - rekao je smiješno vojnički.
- A ko ste vi? - upitala je Nina, smijući se i sama.
- Anders, mali Anders, na vašu službu! - salutirao je mršavko još jedanput, a onda se čvrsto rukovao sa Bademom Azizom Tamovićem.
- To je, dakle, ta Kuća Smetenjaka - sa čuđenjem je rekao Djed.
- Ne sudi kuću po nazivu - nasmijao se Anders i uhvatio Djeda za ruku. - Dođite, dođite da vas upoznam sa stanarima ove kuće u koju se Boa plaši zakoračiti.

I mi smo pošli kroz polutamu ka jedinom izvoru svjetla, koji je dolazio od jednog prozora probijenog u zidu. Nešto je krupno tamo bilo, nismo mogli razaznati šta. Tek kad smo se sasvim približili, vidjeli smo da je to ogromna stolica i u njoj ogromna tjelesina nekog čovjeka koji je izgledao kao da spava. Njegova glava obasjana svjetlom izgledala je kao lavlja. Sunčeve zrake su se igrale s njegovim kovrdžama, uvijenim poput grive i blažile mu spokojno sklopljene oči. Onda je, beskrajno polako, otvorio svoje krupne oči i mi smo shvatili da smo ga prekinuli u sanjarenju. Jednim pogledom je gledao u svakog od nas, sve nas je odjednom vidio. A zatim se usredsredio na Burku i činilo se da mu tuga ispunjava oči.

- Zamišljena šibica - bilo je sve što je promrmljao.
- Zamišljena šibica! - ponovili smo uglas. Zar može neko tako drsko da se ponaša. Jedva te pogleda, a onda izgovori nešto besmisleno i opet utone u svoj san. Pravi smetenjak. Htjeli smo da zatražimo od njega objašnjenje, Bajko naročito, ali izgledalo je da nas ne sluša.

Anders je držao prst na ustima i smijuljio se. Kao da nas je smirivao. Nije želio da poremetimo sanjarenje ogromnog čovjeka.

- To je pjesma jednog od braće - rekao je tiho.

A onda nam je pričao, dok smo odlazili skakućući kroz polutamni hodnik, da je Krilović danas bio mnogo govorljiviji nego inače.

- Ali, rekao je samo dvije riječi. I još je drsko gledao u mene - primijetio je Burko, kojem ništa nije bilo jasno osim da ga je opet strah.

- Rekao je mnogo više, ali vi ga niste mogli razumjeti. Zato ću vam kazati čitavu pjesmu. Ona se odnosi na tebe, Burko, to je sigurno. Krilović te razumije i žali zbog tebe. Rekao je on mnogo riječi. - I Anders nam, polako, riječ po riječ, kao da je svaku htio da utisne u naše pamćenje, izgovori pjesmu o zamišljenoj šibici:

Spavaju umorna palidrvca
uredno složena u kutiji šibica

Jedna od šibica ne može da spava
usijanih misli puna joj je glava

Tako slabe volje izišla je napolje
Glavom je trljala kao da sanja

O crni zid kutije
da misao paprena napusti je

I onda je shvatila
kad je glavom platila

Da su takve misli opasne
jer se brzo zgasne

I to je kraj priče o zamišljenoj šibici
i njenoj crnoj oprljenoj glavici

- Razumiješ li sad, Burko?

Burko je klimao glavom i rastužio se. Učinilo nam se čak da će zaplakati. Anders se nasmijao i lupio ga dlanom po ramenu.

- Nije to jedina pjesma na svijetu - kazao je. - Osim toga, na svaku pjesmu koju napiše Jako, Vili ima odgovor. I obrnuto. Oni skupljaju priče i isto se tako igraju. Utuk na utuk.

- Jako i Vili? - štucnu Burko.

- Upoznat ćete ih - ozbiljno će Anders. - Ustvari, oni se zovu Jakob i Vilhelm, ali niko ih ne zove tako. A iskreno da kažem, i ovo Jako i Vili je suvišno. Ja ih na primjer ne mogu razlikovati. Jedino što znam to je, ako jedan od njih ispriča priču o tužnom krojaču, drugi će

odmah o sretnom pekaru i tako to: hrabri kovač, kukavica kosač, srdit kolar, blagi stolar...

-A Krilović?

- Za to treba vremena...

Bili smo već ušli kroz nadsvođena vrata i Anders je najednom počeo govoriti radosno i odrešito, kao da je posve zaboravio što smo dotad pričali. Nisu mu bile jasne njegove posljednje riječi, ali za razmišljanje o tome više nije bilo vremena.

- Ovo je naša najveća prostorija - rekao nam je ponosno Anders - nazivamo je Prostorija pjesama.

I zaista, ta je prostorija bila velika. U njoj je bio golem zaobljen stol sa mnoštvom stolica okolo. Izvana je dopirala svjetlost i obasjavala stol, svjetlost od niza otvora u zidovima koji su podsjećali na vrata. To su bila vrata bez vrata. Ili vječnootvorena vrata, kako hoćete. Za stolom je sjedila samo jedna mlada žena u bijeloj haljini sa izvezenim prslukom i ukrašenim pojasom. Plela je.

- To je naša Iva - nasmiješio se Anders. - Ona voli da bude sama. Dode tu i plete.

Na zvuk njegova glasa Iva je podigla glavu. Iskreno se obradovala kad nas je vidjela. Ustvari, najviše se obradovala Maloj Dugi, Nini i meni. Bademu Azizu se nasmiješila kao starom prijatelju. Počela je s nama razgovarati i raspitivala se čak o našem gradu, o gradu iz kojeg smo krenuli na putovanje. Govorila je s nama o njemu kao da ga dobro poznaje. Bili smo ponosni što je neko iz Kuće smetenjaka tako dobro poznavao naš grad. Kad smo joj rekli da želimo spasiti Palmu, mlinara Neru i Vauvana, oči su joj se stamnile. Izgleda da nije bilo jednostavno nikog spasiti iz ruku Gospodarice Boe.

- Na kraju krajeva i mi smo njeni zarobljenici - tužno je rekla Iva.

Anders je saučesnički klimao svojim cilindrom.

- Mi doduše možemo izići, ali samo u Biblioteku. Iz nje put vodi u Grad ili u odaje gospođe Boe. A nama se Grad ne dopada. Bar ne većini. Nije to više onaj grad. Toliko je otrovnih dimova u njemu, toliko čađi, toliko bolesnog praha. Nismo tamo ni dobrodošli. Zmaj i Fontanar vole da se šetaju. Oni su tako nestašni. Zato ih često dovodi straža Gospodarice Boe. A oni se s njima igraju, jer ni straža, niti Gospodarica još nisu uspjeli otkriti kako mi izlazimo. Nikako se ne mogu dosjetiti, a to je tako jednostavno. Oni misle da potkupljujemo njihove stražare ili tako nešto, pa ih često mijenjaju, a nama to nije ni na kraj pameti. Jednostavno, odšetamo do starog, dobrog Ezopa i začas smo napolju. Naravno, nekad kod njega odemo samo zbog razgovora. Ezop je naš drug, samo što to gospođa Boa još uvijek nije uočila. Možda zato što je Ezop tako star. Ili se jednostavno pravi da to ne uočava, jer ko bi drugi mogao voditi Biblioteku, ako ne neko od nas. Ima ona, doduše, i drugu biblioteku, tamo su posebne knjige: vojne, sudske, policijske i tako to. Tamo Ezop i ne ulazi. Ulaz mu je zabranjen. Tamo je glavni bibliotekar jedan od njenih najbliskijih ljudi, nešto kao ministar, ministar Blablab. On strogo pazi na Ezopa.

- Blablab? - upitala je Nina.

- To mu je prezime - odgovorio je Anders.

- Šta pleteš, djevojko? - Blago se zanimao Djed Badem Aziz Tamović.

- Pletem pjesmu.
- Pjesmu? - zaprepastile su se Velika i Mala Duga.
- Pjesmu? - zabrinuo se Burko.
- Pjesmu! - pljesnula je ručicama od oduševljenja Nina.
- Nešto novo za večeras? - Anders je bio radoznao. Kao i svi ovdje, izgleda da je i on volio stihove.
- Za večeras, za sad, za ovaj trenutak.
- Da čujemo - Anders je kucnuo svojim štapom o pod, ispravio prsa i ušiljio nos, kao najavljivač. - Da čujemo tu pjesmu pletaćih igala.
- Žalbu pletaće igle - ispravila ga je Iva.
- No, dobro, Žalbu pletaće igle. Mislim da nije mogla naći bolju sudnicu i bolju porotu.

Ištrikala sam posljednji rub crvenog šala
i opet su me svukli do gola

Koliko god sam se nadala
svaki put bih stradala

Taman ispletem džemperčić
obuče ga dječčić

Nebrojene šarene rukavice
gube nepoznate curice

A tako sam bila brižljiva
jer sam zimogrižljiva

Prosto me hvata muka
kad donesu nova klupka

Sve bih ja to shvatila
i sve bih oprostila

Da mi nije pletilje ruka gruba
slomila jedinog druga

S kojim sam se igrala
s kojim sam štrikala

Toliko me je volio

a sad se eto polomio

Doveli su nekog uobraženka
koji je od gvožđa i još se kenjka

Čim me samo dodirne
jeza u me jurne

To gvožđe je ledeno i strašno mi smeta
jer ja sam to znate od nježnog drveta

Slomit ću se svega mi je dosta
ukoliko se ova stvar ne riješi smjesta.

- Zaista, ovo je velik problem - počeo se Badem Aziz Tamović po svojoj gustoći, sijedoj kosi. - Da je samo ovdje moj prijatelj Nero ili Vauvan (njegovo lice pri toj pomisli sinu kao da su Vauvan i Nero već tu), začas bismo to riješili. Oni bi me odveli do drveta koje je potrebno, a onda bih ja, na peterostrano zadovoljstvo, svojim kineskim perorezom načinio druga žalbenici kakav joj i odgovara.

- Bez brige, profesore Tamoviću - nasmiješio se Anders. - Problem će riješiti Zmaj i Fontanar. Čim se vrate. Zmaj će izabrati drvo, a Fontanar će ga izdjeljati. Tako mi ovdje radimo. Iz svakog stiha nešto nikne. Ako se baš pojavi problem koji ne možemo sami riješiti, tu je stolar vremena.

- Zar je on tu?

- Ne baš. Ali Fontanar i Zmaj ga uvijek nekako pronađu. Oni su naši najveći potukači. Ne, doduše, tako velike skitnice kao vi, profesore, ali uvijek nabasaju na pravu stvar. Takvi su, pa eto.

Anders se duboko zamislio. Pogledao je Ivu, pa Badema Aziza Tamovića, pa onda sve nas.

- Mislim da bismo večeras, zbog naših dragih gostiju trebali pozvati i Ezopa, ukoliko se onaj demonski Blablab ne mota previše tamo. Ili da mu odemo u posjetu. Ezopa svakako morate upoznati.

- Ali... - htio sam da upitam nešto. Ovom Andersu je sve bilo isuviše jednostavno. On se samo šalio. Mnogo stvari mi se tu nije slagalo. Želio sam da sve to nekako dovedem u red, baš onako kao stoje otac činio. "Polako, polako", govorio je on, jedno, pa drugo, pa treće..."

Anders se okrenuo prema meni, a onda se naklonio podsmješljivo kad je vidio kako se ja čudim i kako nastojim da sve to povežem. Sve je prozreo.

- Mislite, mladiću, imamo li mi ovdje drveća. Imamo, naravno. Ovdje postoji sve što nam je potrebno. Tvoj otac se ovdje ne bi baš snašao. On ne bi ništa vidio osim onog što je već vidio. A toga ovdje nema. Zato ti možeš vidjeti. I gledaj. U stanju smo sve načiniti. Sve

osim onog odvratnog grada kojim vlada Boa. I Kuće smetenjaka - nasmija se on sumorno - no, za to se pobrinula Gospodarica Boa.

Zaista, zašto moj otac ne može vidjeti? Mislio sam i bio tužan. Otkako je došao Djed Badem Aziz Tamović, sve se promijenilo. Ali, otac...

- On ne želi da vidi - Andersov izraz lica je govorio kako tu nema pomoći.

- Zaboravio je da gleda - dopunio ga je Djed Badem i stavio mi ruku na rame.

- A mama?

Sad sam ih stvarno doveo u neugodnu situaciju.

I ona je zaboravila. Vidio sam po izrazima njihovih lica. Hoću li i ja zaboraviti? Hoće li mi se oči samo sklopiti, kao što se događa kad stavimo obojene naočale? I sve oko mene će se promijeniti.

Iz vrta se začula buka. Anders je hitro provirio tamo i namrštio se.

- To su Jako i Vili - pokušao je da nam objasni. Provirio sam i ja u vrt. Njih dvojica nalik kao jaje jajetu svašta su činili jedan drugom. Bilo je to kao da je oživjelo ogledalo. Kad bi jedan pružio ruku da uhvati drugog za nos, isto je činio i ovaj. I tako unedogled. Zaista čudno. Bilo mi je malo smiješno. Kad sam se okrenuo, vidio sam da svi gledaju. Jedino je Anders bio ozbiljan. Pokušao nas je izvesti odatle, da nas ne primijete dva rasrđena brata.

- Kad je Jako napisao onu svoju pjesmu o zamišljenoj šibici, - pričao nam je dok smo išli u Biblioteku, dok smo išli do uvaženog Ezopa - Vili je odmah napisao pjesmu o njenoj sestri. To vam je čudna, urnebesna pjesma. Tako je bar ispalo. Skoro su se potukli, jer je Jako bio vrlo ponosan na svoju pjesmu i smatrao je da je Vilijeva neoprostivo vrijeđanje. Najkraće, da vam je ne govorim, a i bojim se da bi Jako mogao čuti, u toj se pjesmi sestra zamišljene šibice toliko rasplače da postane sva vlažna. Od očajanja i ona krene stopama svoje sestre, glavu počne trljati o crni zid svoje tamnice i sva njena vlažna, crvena frizura spadne. Otad su je zvali "ćelava šibica" i bacakali je svuda naokolo, niko je više nije ni pokušao upaliti - završio je Anders suspregnuta daha, kao da je Jako zaista tu negdje i čuje ga.

- A zašto se oni stalno tuku? - upitala je Nina.

- Jako je rekao Viliju za tu pjesmu da je to jako neozbiljno, jer je njegova pjesma ozbiljna, a Vilijeva neozbiljna i da to tako ne može. Baš je tako rekao. Onda je i Vili rekao da je njegova pjesma također ozbiljna. A što se potom dogodilo, ne mogu vam prepričati. Jedva smo ih rastavili. Čak je i Krilović morao ustati sa stolice.

X

- Sve što ovdje vidite blago je Prijestolnice predaka - rekao je Ezop kad smo se provukli kroz tajna vrata (koja je načinio stolar vremena) i došli kod njega.

- Zar je to moguće? Zar nema ničeg iz sadašnjosti? - upitao sam ga, jer nisam mogao povjerovati da je to istina.

- A šta je sadašnjost? Evo, samo što sam je izrekao kao riječ, već mogu da je odložim u

riznicu. Ona je prošla. I ona pripada Prijestolnici predaka. Čak ste i vi jednom nogom u njoj. Vi samo koračate u mjestu...

- Kako da iziđemo? - najednom je postao nestrpljiv Bajko, koji očigledno od svega što se događalo ništa nije razumijevao.

- To je nemoguće. Iz Grada može izići jedino Gospodarica Boa. U buduću grad. U Prijestolnicu potomaka. Skoro da je i nju osvojila. Njoj smeta "nesavršenost" Prijestolnice predaka, kako kaže, jer nikako se ne može sve popisati i katalogizirati. Svaki čas pritječu novi sekundi, novi događaji. Nekako sam se doduše još i snalazio dok vi niste došli. Vi ste sve pobrkali. A u Prijestolnici predaka mora biti sve jasno i precizno. Osim Kuće smetenjaka. Ona nikom nije jasna. Čak ni samoj sebi.

Anders je potapšao Ezopa po ramenu i namignuo mu. Sad nas je Ezop najednom drukčije gledao. Zamišljeno, ali s nježnošću. I s više povjerenja, rekao bih.

- Oprostite, mislio sam da je neka Blablabova zamka. On stalno nastoji da otkrije o čemu se ovdje radi. Kad bi se njega pitao, on bi zapalio čitavu Biblioteku, ali gospođa Boa želi nešto drugo. U tome je stvar. Zato me on zasad samo uhodi.

- Znači, Prijestolnica predaka je potpuno u vlasti gospođe Boe? - upitao sam razočaran.

Anders se veselo nasmijao.

Badem Aziz Tamović se također nasmijao.

Pomislio sam da su ljudi. Da im nije jasno šta se ustvari događa. Da su smetenjaci i da je Kuća smetenjaka pravo mjesto za njih. Ili se jednostavno zaviljavaju sa mnom. Čak se i Ezop nasmiješio.

- Ovo nije prava Prijestolnica predaka - rekao je dubokim glasom Ezop. - Tačnije rečeno, ovo su komadići Prijestolnice. Sjećam se Prijestolnice kad sam bio mnogo mlađi nego što sam sad. To je bilo čudno za mene. Bio sam tad rob u jednoj bogatoj kući. Bio sam dječak, ali sam znao slova i učio sam gospodarevu djecu, koja su bila nešto manja od mene. Znao sam i mnogo priča koje sam čuo od svog djeda. Njemu nisu bila potrebna slova. On je izgovarao riječi kao da je koračao. I ja sam koračao s njim. S njegovim pričama. On mi je prvi otkrio da postoji Prijestolnica predaka, kao što postoji i Prijestolnica potomaka i Prijestolnica trenutka i Tajna prijestolnica. Nisam ga baš najbolje shvatio, ali ta mi se priča usjekla u mozak. Onda sam bio grubo otrgnut i od priča i od veselog dječakčkog života. Postao sam rob, kao i toliki drugi. Zahvaljujući slovima, kao što sam već rekao, život mi je bio nešto lakši. Djeca gospodareva su me voljela i odnosila su se prema meni više kao prema učitelju, nego kao robu. Onda sam počeo da im pričam priče koje sam čuo od svog djeda. Tako sam odlučio da im ispričam i priču o Prijestolnici. U početku ni sam nisam vjerovao da ona postoji, ali što sam više govorio, shvatio sam da priče moga djeda nisu izmišljene. Ta Prijestolnica je zaista morala postojati. Velika Prijestolnica u kojoj nema robova i gospodara, Prijestolnica u kojoj je svak ono što želi da bude. Djeca su me slušala otvorenih očiju. Oni su vjerovali u svaku riječ koju sam govorio i vidio sam da im se Prijestolnica dopada. A ja sam sa svojim pričama bio sve bliže Prijestolnici, njenim trgovima, ulicama, njenim prostranim vrtovima i kućama sa mnogo balkona. Njenom najvećem blagu: njenim stanovnicima! I onda

se dogodilo da je jedno dijete ispričalo ocu o mojim pričama. Njihov otac, gospodar, pritajio se i slušao. Bila je to jedna od mojih najljepših priča. Priča o Mađioničaru. Gospodar me pretukao štapom i dao da me bace u smradnu jamu u podrumu. Ali ja sam već bio daleko otišao. Niko me više nije mogao zatočiti. Iz te jame sam pobjegao, zakoračio u vesele ulice Prijestolnice. U tome mi je sigurno pomogao Mađioničar. Jedino on zna kapije Tajne prijestolnice, jedino on ima ključeve. A drukčije se iz one jame nisam mogao spasiti nego kroz Tajnu prijestolnicu. Tek onda sam došao u Prijestolnicu predaka. Vi me razumijete, zar ne?

Ako i nisam razumio, bar sam se trudio.

- To je morao biti Mađioničar - nastavio je Ezop - pridružio mi se kroz priču koju sam pričao o njemu. Lijepo je bilo. Sve dok se nije pojavila ova Gospodarica Boa. A Prijestolnica nikad nije imala nekakvog gospodara. U njoj su uvijek vladali svi stanovnici. Dobro su se razumijevali i osvajači im nisu mogli ništa. Oni su za osvajače bili i ostali nevidljivi. Kako je gospođa Boa počela da skuplja naše kuće, trgove, ulice i da ih naseljava svojim drvenim ratnicima, ja još uvijek ne znam, iako sam ovdje jedan od najstarijih. Ali, ona ne može sakupiti i osvojiti Prijestolnicu, sve dok ne uhvati Mađioničara. Ona zarobljava samo maglu, ono što je vanjsko, što svaki čas može nestati.

Slušali smo Ezopa duboko pogruženi. Anders se naglo nasmijao i pokušao da nas oraspoloži. Po njegovom licu je izgledalo da tu nema ni najmanje problema. Čudili smo se.

Isto se ponašao i naš veliki Djed Badem Aziz Tamović. Pokušavao je da nas oraspoloži nekim nevidenim trikovima s kartama.

- Ko je Mađioničar? - upitao sam ga.

Djed Badem Aziz Tamović se nije začudio mom pitanju. Sagnuo se sasvim do mene da su mu koljena zaškripala.

- To si ti - rekao je. Bio sam zbunjen.

Anders se smijao i vrtio u krug oko svog štapa koji kao da je izgovarao riječi "hokus-pokus". Onda je sasvim neočekivano prišao Nini, dotaknuo joj svojim dugim kažiprstom nos i rekao:

- Ti.

Ezop je klimao glavom. Mi smo gledali u njega, pokušavajući da shvatimo šta se ovdje zapravo događa. A onda se i Ezop nasmijao našoj nedoumici.

- Mađioničar jeste doduše samo jedan čovjek, ali nikad nije samo jedan čovjek.

Njegovo objašnjenje nas je potpuno zbunilo. Ja sam odlučio da više ništa ne pitam i da sam otkrijem o čemu se ovdje radi. Oni su se igrali s nama. To nije bilo lijepo od njih. Ali neka, još će se oni iznenaditi.

Onda sam se sjetio da je jedanput neko pitao Badema Aziza Tamovića (Mala ili Velika Duga, ne sjećam se tačno, uglavnom tad je Mala Duga držala u ruci neku malu knjigu, a Velika Duga veliki, tvrdo ukoričeni kuhar, kao da ćemo se iz njega najesti), pitao ga je šta misli o piscima.

- Ah, oni mnogo lažu - zacerekao se on kao da ih dobro poznaje.

Začudo, tad se s njim složio i Vauvan. Zamišljeno je prekrpio lisnatim uhom jedno svoje oko i rekao:

- Oni mnogo lažu, jer govore drukčije nego drugi, a drugi vjeruju da govore istinu.
- Tamo gdje ljudi mnogo lažu, pisci govore istinu, jer govore drukčije. I tamo su mnogo nesretni - dodao je Badem Aziz Tamović.

- Zar je baš tako? - naprčila je nos Mala Duga i isplazila jezik.

- Baš je tako - razmahnuo je ušima Vauvan.

- Djede Bademe, - začuo se u šutnji jasni Ninin glas - znači da si ti pisac?

Svi smo iznenađeno pogledali u Djeda Badema, a on je zbunjeno otrgnuo jedan list repuha i useknuo se. I tad se dogodilo ono što smo svi očekivali. Naglo je kihnuo. Jasno. Bio je alergičan na repuh i nije podnosio njegov miris.

- Izgleda da nisam baš mnogo dobar pisac - snuždio se - repuh mi bar ne dâ da se uobrazim.

Zašto sam se svega ovog sjetio, ni sam nisam znao, ali u tom trenutku se začula neka galama, kao da tri čovjeka istovremeno govore, odnosno žučno se svađaju. Uzvrpoljio se i stari Ezop. A Djed Badem Aziz Tamović je nesmotreno kihnuo kao da se useknuo na repuhov list.

- To je Boin ministar Blablab. Ne smije vas vidjeti.

- Idemo nazad - prošaputao je Anders.

- Ne. Idemo pravo u Toranj njene preuzvišenosti - odlučno je rekao Badem Aziz Tamović.

Bajko se obradovao kao da je on sam izgovorio te riječi.

- A ja se vraćam. Sačekat ću vas - uzvrpoljio se Anders.

XI

Kad se malo utišao Blablabov glas, prošli smo sa Ezopom kroz mala vrata u drugu prostoriju.

- Na svakom mjestu na svijetu postoje vrata za ulazak u Prijestolnicu - razmišljao je naglas Ezop. - Samo ta vrata treba poznavati. U tome je sve. Nikad nije potrebno više od jednog dana i jedne noći, ako čovjek ide sam i svojim nogama. Tako je to načinjeno. Ima ljudi koji čitav svoj život provedu uz sama vrata Prijestolnice, a nikad i ne pomisle da bi to mogla biti ona. Ti ljudi kao da žive u kaci sa slijepim prozorima. Njih u Prijestolnicu mogu dovesti samo rođaci i prijatelji, u svom sjećanju. Ustvari - i on duboko uzdahnu - tako je nekad bilo. Sad se sve poremetilo. Mnoga vrata su zatvorena. Vojnici ove vještice što se naziva Gospodarica Boa uništavaju jedna po jedna vrata. Prijestolnica nije više ono što je bila. Sve je teže ući i izići iz nje. Čađ, otrov i dim prekrivaju ulaze. Tajne su sadržane jedino još u knjigama, jer ljudi brzo zaboravljaju. Kad im se jedna vrata zatvore, rijetki se potrudu da pronađu druga i tako sve nestaje. U jednom trenutku sam se čak uplašio da će Gospodarica Boa potpuno uspjeti u svom naumu, da će prisvojiti Prijestolnicu samo za sebe. Naravno, to

više neće biti prava Prijestolnica. Istinske prijestolnice neće ni biti. Ostat će samo Boina. I svi će povjerovati da je to prava. To i jeste Boina namjera.

- Sad mi je jasno zašto smo onoliko lutali - glasno je rekao Badem Aziz Tamović. - Sva vrata koja sam poznao bila su zatvorena. I da nije bilo...

- Da nije bilo kineskog peroreza - povikao sam radosno.

- Da, da nije bilo poklona velikog učitelja Kunga, ko zna koliko bismo još lutali da nađemo Prijestolnicu.

- Moramo pobijediti Bou - odlučno je, kroz zube, procijedio Bajko. Svi smo se iznenadili. Bajko je tako malo govorio.

- Moramo osloboditi Prijestolnicu - rekla je Velika Duga.

- Moramo osloboditi Prijestolnicu - rekla je i Mala Duga. I pošli smo, s tim ushićujućim mislima, jer je Blablab mogao svaki čas upasti na vrata.

Ušli smo u vojnu biblioteku. Tu su knjige zaista bile poslagane kao drva, a ta drva su treperila kao da su bila živa. Na oštri Blablabov glas, knjige su zauzimale stav mirno, a potom se, naravno na *voljno*, opuštale uz oblak prašine. Brzo smo prošli kroz tu odaju, gledajući da nas koja od knjiga ne zahvati svojim klepetavim koricama.

Bili smo već u sudskom registru. Kako je tu bilo teško i zamorno. Mislio sam da ću se onesvijestiti. Svaka od velikih korica sa sudskim predmetima ličila je na malu zatvorsku ćeliju i ja sam zamišljao ljude u toj ćeliji. Koliko ih je samo krivo osuđenih bilo unutra. I ko im je mogao pomoći? Na jednom mjestu police s knjigama bile su postavljene u četverokut, nalik maloj sobi. Čuli smo da Gospodarica Boa voli tu ponekad provoditi svoj odmor. Ona je to smatrala svojom kolekcijom zanimljivih slučajeva. To je izgledalo ovako: ako je u jednim koricama imala uhapšenog motociklistu, automobilistu i fijakerdžiju, ona je svakako nastojala da se odmah uhapsi i neki biciklista kako bi njena sudska knjiga bila kompletna. Ili, ako je u zatvoru bio nečiji otac i djed, odmah bi se potrudila da tu budu i majka i baka, stric i sve tako dalje i sve u tom smislu. To je ona nazivala savršenim radom. Bliski rođaci, dalji rođaci, zanimanja, godišta, plivači, neplivači, skupljači rijetkih stvari itd.

Provukli smo se neprimjetno i kroz tu odaju, zatim još jednu, pa još dvije i bili smo blizu vrata, blizu glavnog ulaza u biblioteku. Nije bilo druge, kroz vrata se moralo proći. Odlučili smo da prvi krene Bajko. On se i tako ljutio da ga zapostavljamo, a mogao je toliko stvari da učini svojim mišicama i svojom snagom. Dakle, Bajko je prvi otvorio vrata i izišao. Odmah smo čuli nešto kao tup-tup i, kad smo izišli, imali smo šta i da vidimo. Stražar, vjerovatno je i on bio Balvan, bio je okrenut naglavce. Mahao je nogama i nešto govorio odozdo, ali nismo ga ništa razumjeli. Osim toga, Bajko ga je čvrsto držao.

Nina se samo malo sagnula i sasvim je lijepo mogla razgovarati s tim Balvanom. Djed Badem joj je šaputao, a ona je pitala.

- Kako ćemo, molim vas, naći Cjepanicu, višeg nadzornika ložača? - upitala je pristojno.

- To vam je odmah lijevo, pardon desno. Više ništa ne razaznajem ovdje dolje - mucao je zbunjeni Balvan.

Nini su se počele vlažiti oči, pa sam ja preuzeo ulogu pitača.

- Lijevo ili desno? - upitao sam što sam pristojnije mogao.

- Kad stojim kao što sam stajao, onda je lijevo - s naporom je konačno izgovorio Balvan.

Potrčali smo ostavljajući naglavce okrenutog Balvana. Izgleda da mu se čak tako počelo i sviđati, jer se nije baš trudio da se vrati u predašnji položaj.

Zatekli smo višeg nadzornika ložača pokraj hrpe knjiga i pred otvorenim grotlom velike peći. Dva ložača su ubacivala te knjige u peć.

- Viši nadzornik ložača Cjepanica? - upitao je Djed Badem Aziz Tamović, nekako profesorski.

- Glavom i bradom - rekao je ponosno Cjepanica iako nije imao brade.

- Zašto ložite tu peć, zašto palite knjige?

- Po naređenju Gospodarice Boe. Ovih knjiga je i tako previše. Gospodarica smatra da ih treba uništiti. Stanovnici zemlje i Grada i tako mnogo razmišljaju o nepotrebnim stvarima. Dovoljno im je da znaju ono što im se kaže, a ne da čitaju neke gluposti. To je bar poznato. Kako da vi to ne znate? - i Cjepanica se sumnjičavo upilji u lice Djeda Badema. Potom u nas.

- Jao, Djede Bademe - skoro je zaplakala Nina. - Pa ovo je knjiga onog Andersa. Lijepo piše njegovo ime. On se tako potpisuje svojim štapom svuda gdje stane. To su sigurno bajke koje je obećao da će nam pričati.

Sad nas je već Cjepanica gledao kao neko ko je otkrio zavjeru. Propala je naša ideja da ga pitamo za Palmu, da mu se predstavimo kao da nas je poslao viši zatvorski čuvar Panj. Sve je propalo. Cjepanica je već dozivao svoje potčinjene, a nas je samo nervozno zapitkivao:

- Kako ste ušli ovamo, kako ste ušli ovamo...

Neka vrata su zaškrpala, što je sasvim odgovaralo škripcu u kojem smo se nalazili.

- To su oni! Koliko ih već tražimo! - čuo se glas, a zatim smo vidjeli hrpu vojnika kako jure prema nama. Svi su ličili na Balvana, a na čelu im je trčao jedan nalik Cjepanici, da smo za trenutak pomislili kako nas Cjepanica goni.

Naravno, počeli smo bježati. To je bilo ovako. Prvo je Bajko udario Cjepanicu u cjevanicu i ovaj je pao na hrpu knjiga, a njegova dva ložača, koji izgleda ništa nisu ni čuli ni vidjeli, zgrabili su ga za ruke i noge i ponijeli da bace u peć. Podvrisnuo je, a oni su se ukočili i stali. Onda ih je razgoropađeni Bajko, čije je lice govorilo da uživa u svemu ovome, pogodio jednom velikom knjigom tako da su se otkotrljali u čošak kao kegle. Tad je Badem Aziz Tamović uhvatio Bajku za ruku, ovaj odmah Veliku Dugu koja je već držala za ručicu Malu Dugu; za drugu ručicu se uhvatio Burko, njegovu sam prihvatio ja, a moju, naravno, Nina. Bio je to neopisiv bijeg kroz labirint Boinog zamka.

Vojnici i stražari su trčali za nama i vikali. Po glasovima smo osjećali da ih je sve više i više.

- Psića! Psića! - zapovjednički je urlao jedan ženski glas i mi smo prepoznali glas Gospodarice Boe. I ona je trčala za nama. U tom urnebesnom bijegu smo shvatili još nešto. Ona je tražila Vauvana, znači da je Vauvan pobjegao. Vauvan je bio slobodan. Ali ko zna

gdje je sad.

Uskoro više nismo mogli bježati. Sve je manje bilo prolaza, a stražara sve više. Na kraju smo se našli pred velikim, memljivim vratima koja su izgleda vodila u podrum. Djed Badem ih je otvorio svojim kineskim perorezom i počeli smo da se uvlačimo unutra. Tu su nas stražari već pristigli. Unutra je bio mrak koji nas je zaslijepio. Htjeli smo se vratiti, ali teška vrata su se zatvorila za nama i čuli smo kako stražari navlače rezu smijući se. Onda smo čuli i smijeh Gospodarice Boe. Pristigla je i ona.

Nije nam preostalo ništa drugo nego da krenemo naprijed. Mrak se pomalo razrjeđivao, tačnije rečeno povlačio se u niše i zakutke, odakle je izbijala teška memla.

Sa obje strane dubokog prolaza, koji se ukazao pred nama, nalazile su se velike bačve sa raznim natpisima, a od njih se osjećao čudnovat, zamaman miris. Ovo zamaman odnosilo se zapravo samo na Djeda, Bajku i posebno Burku, koji je neprestano cokat usnama i vlažio suhi jezik. Na sred podruma stajao je golemi stub. Tek kad smo mu se približili, vidjeli smo da to nije stub u pravom smislu riječi, nego jedna golema boca od tamnog stakla, koja je izranjala iz poda, a čep joj se upijao u sam strop. Na boci je velikim slovima pisalo:

BOAVIN

izuzetna mješavina

Burko je zaprepašteno stao i zabuljio se u bocu. Čudili smo se i mi ostali.

- Koliko li je samo u njoj litara?! - zadržano je i ustrašeno prozborio Burko.

- U boci ima tačno 55.555 litara - začuo se neki glas iznad nas. I smijeh.

Burko je užasnuto prislonio svoje lice uz tamno staklo. Iza stakla se nešto komešalo ili mu se to samo činilo. Pažljivije je pogledao i vidio iza stakla oči koje su ga posmatrale. Mislio je da su to njegove oči, kao što se čovjeku događa dok pokušava da gleda kroz prozor voza koji juri kroz noć. Ali te oči su bile ipak nekako drukčije, poznate ali ne njegove. I kad je shvatio, on zaguši krik. Iz usta mu se ote golem uzdah. Više nije mogao sumnjati. Iza stakla ga je gledala Palma. Svojim dubokim, tamnim očima, tamnim kao noć.

Tad smo čuli Vauvanov lavež. Njegovo veselo kevtanje. Ono koje smo već spominjali u ovoj priči. Kevtanje koje bih volio da opišem na svakoj stranici ove knjige.

Čuli smo ga, ali ga nismo mogli vidjeti. Okretali smo se na sve strane velikog podruma koji je sad bio naš zatvor, ali više nismo mogli tačno odrediti ni odakle čujemo Vauvana. Da se on to ne javlja iz našeg sjećanja? Rasporedili smo se po podrumu i svi načulili uši. Kad smo se ponovo sakupili, svi su govorili da su ga čuli, ne samo njegov glas, nego i odjek šapica dok je trčao kroz velike cijevi.

Onda je nešto puklo.

Ogromni čep je izletio iz velike flaše i čuli smo ga kako udara u gornjim prostorijama. Za čepom je pokuljala tamna tečnost i na kraju je u boci, u providnom staklenom zatvoru ostala samo Palma. Kroz grlić velike boce uskočio je unutra Vauvan, pravo u Palmino naručje. Ona se nije mogla načuditi. Od silnog zamaha velika boca se prevrnula i razbila, a preostalo Boino piće se prosulo i kroz podrum je jurnula prava mala rijeka. Na bačvama su iskakali čepovi. Vauvan je bjesomučno trčao od jednog bureta do drugog i odvrtao čepove,

tako da je tamnocrvena rijeka sve više jurišala i uništavala čitav podrum. Ta uzburkana tekućina je već udarala u vrata iznad stepenica, vrata koja su bila zaključana.

A kad je nesretni stražar otključao vrata da vidi šta se dešava, bujica ga je prevrnula i povukla zajedno sa Bademom Azizom Tamovićem, Velikom i Malom Dugom, Bajkom i Palmom, Ninom i Vauvanom i naravno sa mnoom koji sam pokušavao plivati, uživajući u nevjerovatnoj pustolovini što se kupamo u rijeci koje uskoro više neće biti. Tako je i bilo.

Boino piće od grožđa, kupina i smokava i ko zna još kakvog sve voća, pjenilo je i nosilo nas hodnicima labirinta kojim smo bježali od stražara. Sjedili smo u razvaljenim buradima, kao u čamcima i vješto zaokretali dugim hodnicima. U jednom od hodnika ponovno smo vidjeli Gospodaricu Bou. Lice joj je bilo ružno ljutito. U ruci je držala neku spravu koju je usmjerila na nas, ali kad je vidjela kako joj se pjenušavi potok munjevito približava, zadigla je suknju i počela bježati. Povikali smo svi uglas kao pravi pobjednici. Bajko je vodio naše brodove od buradi i tako smo prošli pokraj kuhinjske ložionice, gdje je jedan krak potoka ugasio vatru, lomaču od knjiga, a preostale knjige su zaplovile s nama. Nina je svojim ručicama kupila jednu po jednu sa površine.

Bajkino bure se opasno približavalo Balvanu koji je stajao ispred vrata biblioteke, još uvijek okrenut naglavce i bezbrižno nešto pjevao. Bujica ga je prevrnula, odnosno postavila na noge i on je zbunjen otvorio vrata biblioteke kroz koja smo prošli trijumfalno i uplovili u sudski registar. Tu bujica kao da se smirila.

Najednom smo čuli nešto kao "blub, blub". Bio je to naravno ministar Blablab, koji je tonuo i izranjao loveći zrak.

Izašli smo iz svojih buradi i, koračajući kroz vojnu biblioteku, gdje nam je zaustavljena bujica bila do koljena, došli do Ezopovih vrata.

XII

Ezop nam je sam otvorio vrata i odmah ih za nama zatvorio. To je stvarno bilo čudo, jer je Ezop bio toliko star da sam se pitao može li on uopće hodati.

Onda smo svi pošli tamo gdje ćemo zaista biti sigurni, kroz tajna vrata u Kuću smetenjaka.

Tamo se zbivalo nešto sasvim drukčije. Zapravo, nije se zbivalo ništa. U tišini se čuo smijeh i poneka podbadalica. Za velikim stolom sjedila su četvorica i igrali karte. Bili su to Anders, Krilović, Fontanar i Zmaj. Baš su se zabavljali. Gledajući ih tako spokojne, konačno smo istinski odahnuli.

- Gdje smo? Ko su ovi ljudi? - upitala je Palma kao da sanja.

Nina joj je pokazala ovlaženu Andersovu knjigu, a Burko prvi put nakon dugo vremena nije štucnuo, nego se samo nasmiješio i zagrlio Palmu.

Skupili smo se oko kartaša koji su nam veselo namigivali, ali su i dalje bili zadubljeni u svoju igru. Zmaj se osobito držao ponosno, kao da u rukama čuva dragocjenosti. A onda je, sa izrazom nekoga ko dobija igru, počeo izbacivati jednu kartu za drugom i govoriti:

Od svih svjetskih kraljeva
najviše Tref izvoljeva

On bi se čak i ženio
u Damu Srce se zaljubio

Poslao je s kopljem svoga Keca
da Damu srcastu upeca

I Kralju Srce on slomi srce
kad na svadbu pozva svirce

Ucvili također Damu Pik
koja od zavisti ne sakri krik

Pobuni se gnjevno i Dama Kara
za koju je bubno da je stara

Da ne govorimo o Dami Tref
kojoj je bio prvi šef

Zato je smjesta zgriješila
sa Dečkom Trefom se tješila

A Kralj Tref otvori sef
u kom je čuvao najdraži senf

I poput pravog domaćina
ponudi ga gostima

U tom se času začu bek
da Dame Srce nema za lijek

I sve je bilo trefasto
i sve je bilo senfasto

I sve je bilo kresavo
i sve je bilo blesavo

Jer Srce Dama i Srce Dečko
koji se ništa nije nećko

Već su pobjegli (kakvog li stila)
u tajnu zemlju novog špila

Umrljan senfom
udaren šlagom

Trefov je Kralj upo u moru
gutajuć paprenu ljubomoru

I, kad je bacio posljednju kartu, sudeći po licu ostale trojice, Zmaj je stvarno dobio ovu igru. Anders je grizao prste i govorio:

- Idemo još jednu! Idemo još jednu!

Krilović je samo šutio i izgledao je kao da spava, a Fontanar je mirno uzeo karte i počeo dijeliti za novu partiju.

Iza vrata se začula prepirka. Ušli su Jako i Vili držeći se za uši. Tačnije rečeno, Jako je (ako je to bio on a ne Vili) svojom desnom rukom držao Vilijevo lijevo uho, a Vili je (naravno ako je to bio on a ne Jako) svojom lijevom rukom stezao Jakino desno uho. Uši su im bile crvene, ali nije puštao ni jedan ni drugi. Usta također nisu zatvarali.

Krilović je počeo primjetno drhtati kad su oni ušli. Nisam znao da ga njihova svađa toliko nervira.

Oni su se i dalje prepirali i po njihovim brzim riječima i rečenicama moglo se shvatiti da su igrali domina pa se posvađali, potom "Crnog Petra", pa su se i tu posvađali, a na kraju "Čovječe, ne ljuti se" i tu ne da su se posvađali, nego su se počeli vući za nos, štipati, da bi na kraju, na već opisani način ušli u ovu sobu.

Krilović je ustao, podrhtavajući od bijesa i nervoze. Čudio sam se kako se tako ogromno tijelo drži na nogama.

- Šta je to bilo, Evgenije? - upitao je Jaku i skinuo njegovu ruku s Vilijeva uha.

Jako je samo nešto promrmljao.

Krilović je zastao i teško puhao. Pomislio sam da ga je ovolika količina riječi zamorila. Ali bio je to samo predah. Samo kratki predah.

- Šta ti misliš o ovome, moj Evgenije Izrug Enije? - zagrmio je na Vauvana čije je sitno kevtanje ličilo na smijeh.

On se izgleda svakome obraćao sa Evgenije. To mu je bilo umjesto riječi ti ili vi. Onda se ipak umorno zavalio u svoju veliku fotelju. Posadio je na lijevo krilo Jaku, a na desno Vilija. Vauvan se sklupčao na njegovoj velikoj papuči. I tad smo čuli prvi put Krilovića kako govori svoju pjesmu. I ostali su ga radoznalo slušali. Izgleda da su i oni ovu pjesmu čuli prvi put.

- Kako je jedan Evgenije želio da postane genije? - rekao je Krilović dubokim glasom i onda zašutio za trenutak. Kad je ponovno progovorio, bilo je to kao da se podmladio:

Jedan je naš mali poznanik
gologlavi
golotrbi
rašćupanko
zvani Evgenije
poželio najednom
da postane genije

Pošao je ravno u svijet
u bijeli svijet
da načini šareni preokret

Na putu nedaleko
sretne ga jedan žućkasti ćuko
među prijateljima poznat
kao Izrug Enije

- Dobar dan - reče mu Evgenije.
- Ev, ev - odvrati Izrug Enije.
- Ne kaže se ev, ev, nego av, av -
poučno mu kaza Evgenije.
- Mene zato i zovu Izrug Enije
jer ne govorim av, av, nego ev, ev -
učeno mu objasni Izrug Enije.
- Dobro, dobro - zamišljeno se složi
Evgenije
- i ja imam malu muku
jer zovem se eto Evgenije
a nikako ne znam
kako da postanem genije?

Žućkasti psić
počeša nosić
i reče: ev, ev
moj Evgenije
ostavi meni to svoje Ev
i ostat ćeš samo genije

- Tako je - reče mali Evgenije
- Tebi dajem to Ev
jer ja sam darežljivosti genije

I sad
genije Evgenije
sjedi na tuti
i mudro šuti.

I Jako i Vili zaista su sad mudro šutjeli. A kad su progovorili, progovorili su u isti mah. Jako je počeo priču o princezi guščarici, a Vili o guščaru koji se oženio princezom. Onda su pogledali u Krilovića, koji je bespomoćno rukama prekrio lice, a zatim i u ostale koji su također nespokojno stajali, i zašutjeli su. Obojica u isti mah. Uljudno su potom, gestama, jedan drugom prepuštali riječ. I onda je Jako, koji je bio nešto stariji, minutu ili dvije, možda godinu, započeo svoju priču, o zlatnoj guski. Zbilja, poznajete li tu priču?

XIII

Ko zna koliko bismo još bili u priči da nije ustao Fontanar. Njegove oči su se istovremeno smijale i bile tužne. On se nekako najmanje družio s nama, ali činilo se da smo mu postali dragi. Izvadio je iz svoje košulje skriveni privjesak i okačio ga Nini oko vrata. Svi smo potrčali da ga vidimo. Bio je izvezen od bijele srebrene žice i izgledao je ovako:

MAĐIONIČAR IZ PRIJESTOLNICE PREDAKA
ROĐEN IZ TAJNE VATRE
TEŽI OD ZEMLJE
LAKŠI OD ZRAKA
U KAPI VODE
ŽIV JE
ZNA
KO
ZNA
I PAMTI
JER ZNA KO ZNA
ZEMLJU VODU ZRAK I VATRU
I VRIJEME KOJE STOLAR DUBI
DA NAČINI SUDBONOSNE LJESTVE
MAĐIONIČARU IZ PRIJESTOLNICE POTOMAKA

Djed Badem Aziz Tamović se duboko zamislio, suze su mu gruhnule na oči i pružio je ruku Fontanaru.

Velika Duga se pravila da je sve razumjela.

Mala Duga se premještala s noge na nogu.

Bajko je bio zadivljen kako su divno bila izvedena mala bijela slova i kako su se okretala. Jer ta slova nisu mirovala. Okretala su se i okretala i značila su na svim jezicima svijeta isto. Kao da su kroz njih čuli Mađioničarev srebreni smijeh. Smijeh koji je bio tako nalik Vauvanovom.

Tako je bar tumačio profesor Badem Aziz Tamović.

Tako se bar igrao Vauvan.

Burko je pomislio kako bi to bila divna ogrlica za njegovu Palmu.

Palma je pomislila kako bi to bilo divno zvonce na Burkinom bicklu.

A ja, ja sam pomislio kako je to sve što će preostati od velikog putovanja, jer sam osjećao nepogrešivo da se ono bliži kraju i da je svijet Gospodarice Boe nešto sa čim ćemo se možda susretati, ali veliko je pitanje hoće li dragi smetenjaci uvijek biti tu da nas zaštite. Slova su se okretala i okretala, pretakala jedno u drugo, čas nalik na dvostruku ružu, čas opet na dvojni pehar. Slova našeg pamćenja. Slova koja je Fontanar poklonio najmanjoj osobi među nama.

Nina sa blistavim privjeskom oko vrata poljubila je Fontanara u čelo i to je bio početak našeg povratka.

XIV

- Ovdje ću se oprostiti s vama - rekao nam je Anders nakon dugog hoda kroz Kuću smetenjaka. Bili smo se već oprostili sa Fontanarom, Jakom, Vilijem i Krilovićem. I Ezopom, naravno. Usput smo upoznali još toliko mnogo drugih. Mnoge od njih i vi sigurno poznajete po imenu. Dalje će vas voditi Zmaj i Iva. Do Zvezdoznanca naravno, koji će vam pokazati put natrag. Tamo su i ljestve, za svaki slučaj. Nero se već vratio po njima. Mislim da profesor Badem Aziz Tamović poznaje put do Zvezdoznančeve sobice, ali ipak neka vas Zmaj i Iva odvedu. Tako smo se dogovorili.

Zmaj je sukao svoje brkove, a Iva je pomilovala Ninu po kosi.

Velika i Mala Duga su klimale glavama, jer su se već bile poželjele svog SAR-CIRKUSA i svojih dragih životinja, a posebno medvjeda Pandže koji je sad lutao ko zna gdje. Najednom smo se svi sjetili tako nekih stvari.

- Još vam nešto želim reći na rastanku. Pjesma koju vam je govorila Boa, moja je pjesma. Htio bih da to znate. Nekad smo nas dvoje živjeli, eh... - tu se Anders nakašlja i skide svoj cilindar - živjeli smo zajedno i dobro se razumijevali, kako se to obično kaže. Ali, njena glad za posjedovanjem sve je više rasla. Onda sam shvatio da sam zapravo u tamnici. Da već dugo ne viđam svoje prijatelje, da ne izlazim napolje. I kad sam, nakon dugo vremena, izišao van, vidio sam da se sve promijenilo. Boa, koja više nije bila moja Boa, nego Gospodarica

Boa, bjesomučno je skupljala ulice, trgove, ljude, sve što joj se dopadalo i što joj se nije dopadalo, jednostavno sve što bi joj došlo pod ruku. Sve o čemu sam joj ikad pričao bilo je zatočeno u njenom gradu. I ja sam. Tad sam napisao onu pjesmu o otmjenoj cigareti i kazivao joj je, riječ po riječ, dok smo pušili. U početku joj se pjesma dopala, ali na kraju se razbjesnila. Htjela je da promijenim kraj pjesme, zamislite, ona je htjela da promijenim pjesmu za njeno zadovoljstvo. A i sami znate da je to nemoguće. Pjesme se ne mijenjaju. One se ili razumijevaju ili ne, ali se mijenjati ne mogu. I onda me je strpala u ovu Kuću smetenjaka, kako je ona zove. Sad sam sretan. Upoznajem vama slične i družim se s njima, a to sam oduvijek i želio. Toliko. Do viđenja!

Anders nam se još jednom nasmiješio, nezgrapno se naklonio, stavio žurno svoj cilindar na glavu i izgubio se u dugom hodniku.

Dalje su nas vodili Zmaj i Iva.

Prolazili smo kroz labirint u kojem su neki dijelovi bili blještavo osvijetljeni, a drugi potpuno tamni, neki su bili kamenom popločani, a u drugima je rasla trava i razno cvijeće. Jedan je čak prolaz bio nalik uskom, dugom drvoredu i, dok smo odmicali njime, u nosnicama smo prepoznali lipe, kestenove, zohve i bagreme. Na kraju drvoreda koji je sve više tonuo u mrak, Zmaj je odškrinuo mala vrata. Jedva da smo se svi mogli kroz njih provući. Najteže je bilo Djedu Bademu. On je bio najviši, a osim toga u posljednje vrijeme se i teško saginjao.

Iva mu je pomogla.

- Iza ovih vrata bila je nekad i mama - rekao je Zmaj i poljubio Ninu u nosić.

- Molim, molim? - bila je Nina radoznala i u čudu gledala Ivu koja je sve više ličila na njenu mamu.

Iza ovih vrata bila je nekad i mama,
kad je, ko tata, bila mala i sama,
u voćnjaku tom začaranom
gdje vjetar je ko djedove kose sijede,
mnoga djeca tu sjede
i slušaju priču o nama.

Zmaj je još jednom zagrlio Ninu, a Iva joj je poklonila svoju pregaču. Potom su nam pokazali na velika, gvozdena vrata nekoliko koraka dalje. Rekli su nam da pokucamo i zatvorili vrata kroz koja smo maločas prošli. Ta vrata kao da su se smanjivala, jer, nekoliko trenutaka nakon što su bila zatvorena, više ih nismo vidjeli, čak nismo mogli da se sjetimo gdje su ta vrata i bila.

XV

Kako nas je samo dočekao Zvezdoznanac. Na stranu to što smo se malko uplašili, kad

nam je poslije dugog kucanja otvorio teška, željezna vrata i izvirio na nas sa šest očiju (dvoje čudnih naočala je imao na nosu), i na stranu to što nas je skoro pomeo svojim dugačkim ogrtačem na kojem su bili islikani nebo i zvijezde, i na stranu još i to što je skoro ispustio svoj veliki globus na nas.

Uveo nas je unutra i mi smo mu rekli svoju želju. Rekli smo da želimo kući, a on nas je pitao zašto. Nina je odgovorila da je tamo najljepše. Onda je on počeo govoriti gdje je sve najljepše i nikako nije prestajao. S njim smo se i mi oduševljavali i više nismo znali gdje zapravo želimo da idemo, zaboravili smo čak i da bježimo od Gospodarice Boe (iako smo je pobijedili, mi smo se ipak sklanjali ispred njezina gnjeva), sve smo zaboravili, toliko nas je bio omamio svojim pričanjem. Ušli smo u golemu odaju i tek kad smo došli do sredine, primijetili smo da je to velika geografska karta. A primijetili smo jer nam se počelo ljuljati pod nogama dok smo išli preko velike plave mrlje i učinilo nam se da smo u čamcu koji se ljulja.

- To je Tihi okean - rekao je tiho taj Zvezdoznanac i geograf.

- Nije nimalo tih - bunio se i šalio istovremeno Vauvan.

- To on samo tako, pretrčite ovamo - posavjetovao nas je geograf, astrolog, astronom i ko zna šta sve još taj Zvezdoznanac nije bio.

Stali smo na jednu žutu mrlju i meni se učini da mi je tako vruće i da sam tako žedan da bih najradije popio čašu boze.

- Što bih sad jedan sladoled - stidljivo reče Mala Duga. Vauvan je samo isplazio gotovo sparušeni jezik i dahtao.

- Odmorite se pod ovom palmom, a možete i malo sjevernije - nutkao nas je Zvezdoznanac.

Pošli smo na sjever, ali smo se brzo vratili i stali negdje na sredini.

- Eto, odlučite se - srdačno će Zvezdoznanac, kao da je to bilo jednostavno.

U taj čas Vauvan počeo nešto nervozno da kopa.

- Ne! - povikao je Zvezdoznanac, ali već je bilo kasno. Vauvan je već svojim zelenim kandžicama bio iskopao malu rupu i karta se pod nama počela uvijati kao lijevak, a rupa se naglo povećavala i mi smo klizili dolje, sve niže, u taj lijevak. Pokušavao sam rukom da se uhvatim za luster, ali uhvatio sam se samo Djedu Bademu za cipelu, a on je već bio zgrabio okruglu loptu lusteru i svi su se drugi zgrabili za njega i tako smo se držali i vukli, svi osim Burke i Palme koji su nam pružali ruke i Zvezdoznanca koji nam je bezuspješno pokušavao nešto objasniti. Onda se luster otkačio i proletio zajedno sa nama kroz rupu i najednom smo se zanjihali u nekom plavetnilu i više nismo znali gdje smo. Vidio sam Zvezdoznanca na rubu rupe koji nam je pokazivao kako da upravljamo.

I zaista, nismo padali. Nismo se ni uspinjali. A ipak se oko nas sve mijenjalo.

Badem Aziz Tamović držao je u ruci počupanu žicu lusteru koji je lebdio iznad nas kao balon, a za njegove ruke i noge smo se držali svi, to jest Nina, Velika i Mala Duga, Bajko, Vauvan i ja. Ustvari, Vauvan se držao za suknju Male Duge i skvičao od ushićenja što tako lebdimo ili mi se to samo činilo.

Sad sam mogao malo bolje da osmotrim taj naš balon, odnosno luster. Nisam se mnogo

iznenadio kad sam vidio da je to veliki globus u kom se nazirala svjetlost. U jednom trenutku mi se čak učinilo da vidim u toj svjetlosti otvor koji se brzo smanjivao i u otvoru malog, malog Zvezdoznanca koji nam maše rukom. Htjedoh da mu otpozdravim, ali sam se bojao da ispustim cipelu Djeda Badema i stropoštam se u prazno. Zaista, čudan odlazak iz zemlje Gospodarice Boe.

Oko nas je već bila šuma. Nismo ni sami znali gdje smo. Noge su nam ipak bile na čvrstom tlu. Šutjeli smo i gledali se.

- Gdje si ono zagrebao nogom? - upitao je Djed Badem Aziz Tamović Vauvana ne ispuštajući globus.

- Ne znam ni sam - počea se Vauvan šapicom iza uha.

- Ja znam - rekao sam i stavio prst na usta. Svi su se utišali i onda smo sasvim dobro čuli šum. Sumnje nije moglo biti. Bio je to šum mlina koji melje.

- Mlin čika Nere! - povikali smo uglas.

Pošli smo ka mlinu dok je padala noć ličeći na ogrtač starog Zvezdoznanca koji se u tami talasa nad nama.

POVRATAK PRIČE U DJEDOVU BILJEŽNICU

I

Koliko je vremena prošlo na našem dugom putovanju? Činilo mi se da su to bile godine, tolika godišnja doba, a kad smo se vratili u rodni grad tek što je počela jesen. Jesen onog istog ljeta iz kojeg smo krenuli na put. Sve su se voćke osule jesenjim plodovima, sve osim naše stare kruške. Ona se jedva držala na svom krivom, suhom stablu. Njen jedini plod je bio Vauvan (kako već znamo iz objašnjenja našeg dobrog Djeda Badema Aziza Tamovića i Vauvana samog).

Poslije povratka, Vauvan se nekako zgurio. Kao da je malo požutio. S njim se zaista zbivalo nešto neobično. Jedva se oprostio s Bajkom, Velikom i Malom Dugom i Pandžom koji ih je dočekaio i došao da se pozdravi s Vauvanom. ŠAR-CIRKUS je krenuo dalje u svijet, u nove događaje, a Vauvan se samo slabašno smiješio i mahao šapicom. Djed Badem Aziz Tamović je bio vrlo žalostan. Čučao je i pokušavao da utješi Vauvana, kojem to ustvari i nije bilo potrebno, niti mu je moglo pomoći, pa je Djed Badem zapravo tješio samog sebe.

Kad je Djed izašao, Vauvan se s naporom popeo na drvo, na orah i smjestio se u jedno gnijezdo imele. Bio je sve tamniji, njegova zelena boja bila je nekako krpasta, boležljiva. Na mjestima je izbijalo pravo žutilo, koje se rasplamsavalo u goruće boje zamirućeg ljeta. Smanjivao se.

Tako je to trajalo i trajalo, ne mogu riječima reći koliko je to dugo trajalo. Penjao sam se gore do njega, penjao se i Djed Badem, ali on ništa nije htio, njemu ništa nije trebalo. Zgrčen u granama oraha, Badem Aziz Tamović mu je šaputao i pokušavao ga uvjeriti u nešto. I on je

postajao sve žući. Nina je stajala pod orahom i plakala.

Vauvan je sada bio toliko malen da je stajao na jednom ovećem listu.

- Nikad nisam volio orah - prošaputao je Vauvan.

- Zašto? - upitao sam ga.

- Orah je moj neprijatelj. Njegova sjena je velika i teška, - jedva je odgovorio Vauvan.

- Zašto si se popeo na orah?

- On će učiniti brzo ono što želim, a i visok je, pa mogu daleko poletjeti. A put je dug - glasno je razmišljao Vauvan.

- Kako si samo nesretan - jedva sam se suzdržavao da ne zagrcam.

- Ja? Ja sam sretan. Doživio sam duboku starost. Nesretan je bio Vauvan XXXVIII. I Vauvan MCXIV. Oni su bili jako nesretni. A ja sam toliko toga doživio. Svi su Vauvani uživali sa mnom, zar ne? - okrenuo je on svoju majušnu njuškicu prema Djedu Bademu.

Djed Badem je samo nijemo klimao glavom.

Niz lice Vauvanovo kliznula je suza i meni se učinilo da u toj suzi bljeskaju sve dugine boje i da je čitav mali svijet odjeven u te boje počeo da se kreće u samo jednoj kaplji. U Vauvanovoj suzi. Gledao sam zaprepašteno u tu suzu koja je skliznula na zemlju, ali nije izgubila svoj sjaj i oblik. Kotrljala se dalje kroz travu, a ja sam puzao za njom, nastojeći da u njoj ponovno vidim ono što se zbilo, što se zbiva i što će se zbiti.

Suza se u jednom trenutku zaustavila i rasula u mali korijen metvice, a u njenom mirisu, čudno, osmjehivalo se lice Vauvanovo.

Ustao sam i pogledao uvis. Vauvana više nije bilo. I otad ga više nisam vidio.

Vidio sam samo kako se otkinuo jedan list i ponesen mladim, junačnim vjetrom, načinio nekoliko okreta u blagom zraku, a zatim krenuo, kao nebeska mala lađa. Badem Aziz Tamović je izbezumljeno potrčao za njim. Padao je preko plotova, penjao se na kuće i dimnjake i stalno jurio za svojim dragim prijateljem koji je već putovao. Sudario se tako s Feferonom i Feferomkom Biber, ali ih nije ni primijetio. Trčao je dalje.

Ni njega, kao ni Vauvana, više nisam vidio.

Možda će to uspjeti nekom drugom. Možda upravo onom koji sada čita ove redove.

II

Zaista, šta se dogodilo kasnije? Koliko je letio onaj list za kojim je trčao Djed Badem Aziz Tamović?

Sutradan, nakon Djedova i Vauvanova odlaska vratili su se tata i mama s puta. Nikako nisu mogli razumjeti šta im govorimo. Mama je kršila ruke i kajala se što je išla na put, govorila je kako njoj svaka stvar u životu mora prisjesti. Tata ju je umirivao, ali i on je bio vidno nervozan. Onda smo dobili pismo. Kakva je to bila radost. Potpisao se svojeručno Djed onom svojom šikarom od slova u kojoj su samo oni koji su znali mogli pročitati ime Badem Aziz Tamović. Dobijali smo i dalje ta pisma i to iz sve daljih i daljih mjesta. Tata i mama su pokušavali na sve načine da pronađu Djeda. Pomagao im je i tatin brkati drug iz osnovne

škole koji je sad bio milicijski inspektor. Ništa nije pomagalo. Djed je bio sve dalje i dalje. Onda su i pisma prestala dolaziti.

Našao sam, u njegovoj sobi, samo jednu bilježnicu, svu raskupusanu, onu u koju je Djed Badem unosio svoje proračune i u kojoj su slova bila tako sitna da sam ih mogao pročitati samo uz pomoć svoje lupe za marke. Tu su bile i njegove napomene s putovanja, te popis vrata koji je gotovo sav bio iskrižan. Ta su vrata bila razvaljena i bespovratno izgubljena.

Ali, neka su još ostala, samo što ih mi ne poznajemo. Kroz ta vrata će se jednog dana vratiti Djed Badem Aziz Tamović s malim Vauvanom na ramenu.

Na posljednjim stranicama je pisalo polurazumljivim slovima, jer je Djed Badem očigledno pisao u žurbi:

DRVO NA SAMOM IZVORU RIJEKE... DALEKO.... DALEKO JE BLIZU, A BLIZU JE DALEKO. (KROŠNJA MU JE U ZEMLJI - KORIJENJE SE RAZRASTA KA NEBU). OBRNUTA KRUŠKA. LABIRINT. ULAZ U OBRNUTI SVIJET. SVIJET JE OBRNUT. OBRNUTI SVIJET JE PRAVI SVIJET. DRVO PULSIRA: JEDNOM GODIŠNJE U NJEMU SE OŠTENE MALI ZELENI PSIĆI. NEKI OD NJIH POSLIJE ŽIVE U ZEMLJI, NEKI ZARONE I DRUGUJU SA ALGAMA, PONEKI, NESTAŠNI, KAD BLJESNE MUNJA (OBRNUTO) riječ u zagradi bila je podvučena crvenom tintom POBJEGNE I ŽIVI NA ZEMLJI, PREMDA JE TU ZA NJIH OPASNO.

ZNAM GDJE JE DRVO. KRUŠKA U VRTU I OBRNUTA KRUŠKA SU JEDNO. ZNAM!!! I ZNAM DA ĆE ME NOVI VAUVAN PREPOZNATI...

Tu se tekst prekida.

- Starac je potpuno poludio - klimao je otac glavom, a mama je plakala.

Milicijski inspektor je imao strogo tužan pogled.

Ja sam zamišljao Djeda Badema na kraju njegova puta, tamo negdje gdje je iščezao žuti list. Vidio sam ga kako stoji pred drvetom. Pred Mamnom kruškom. Eto, gle, na njoj je pupoljak, a zatim se pojavljuje mala kruška, njuškica za kojom se izvlači mali psić, sav vlažan i slijep i trebat će nekoliko trenutaka dok otvori svoje lijepe oči i zalaje, tako tiho da će to čuti samo uzdrhtalo srce Badema Aziza Tamovića. I moje...

U tom trenutku nasmijala se Nina, pljesnula rukama i rekla:

- Dođi, mali Vauvane.

Otac, mama i inspektor iz milicije gledali su je u čudu, a zatim su se i oni hinjeno nasmijali.

III

1

I šta je od svega ostalo?

Samo nekoliko slova od srebra koje će Nina dugo, dugo čuvati, sve dok ne postane djevojka, a potom i nevjesta. Kažu da nikad nijedna nevjesta nije imala takav ukras na vjenčanici. Sa srebrenim privjeskom se sad već sigurno igraju Ninina djeca.

I to bi bilo sve.

Umalo da zaboravim spomenuti još jednu stvar, onaj luster pomoću kojeg smo se vratili, svijetleći globus ispod kojeg ispisujem ove redove i kojeg nazivam: moja Lampa.

Ko jednom samo uđe u taj vilajet nikad se više oslobodit slobode neće. Njegove će oči neprohode vidjeti i poletjeti kroz taj svijet.

Vauvan će mu biti vodič i čitač koji slova u mlinski žrvanj nasipa dok se dosada iz uspomena sipa i svak okupan od tog postaje skitač.

Od šapice u igri ostaje sjena, tačka do tačke tame na bjelokosti, kad trči po crnom kap srebra izusti: klavir od domina bruji iz opsjena.

Gradovi predaka i vrt potomaka tajanstvu Trena bedemi su od mraka.

Nešto vam moram priznati. Kad sam objavio priču o čudesnom prijatelju iz djetinjstva, o psiću Vauvanu, nisam ni slutio da će iz toga proizići toliko neobičnih stvari. Kao prvo sve se oko mene promijenilo. Najsmješnije je bilo to što su mi neki dobri prijatelji rekli da sam se ja promijenio, što naravno nije bila istina. Tako je bar meni izgledalo. Ja sam bio isti, ali ništa oko mene više nije bilo isto. Mnoge stvari sam tek tad prvi put vidio. Kao da je pričanje priče o Vauvanu, odavanje te tajne, djelovalo na poseban način na mene. Na primjer, nisam se više bojao da kažem svoje mišljenje. Ničeg se više nisam bojao. Znao sam da u svakom trenutku odnekud može da se pojavi Vauvan i da mi kaže nešto lijepo, nešto drago, nešto što je sve moje nevolje pokazivalo u drugoj svjetlosti. Pokazivalo ih je kao smiješne.

Vi se sjećate priče koju sam vam onomad ispričao. Sjećate se mog velikog djeda-ujaka Badema Aziza Tamovića, koji je otišao za Vauvanom i ostavio samo svoju bilježnicu. Bilo je to tako davno. Ja sam bio tek dječak i mnogo puta kasnije pomišljao sam da sam sve to samo sanjao, da se ništa od toga nije dogodilo, da je sve to ostalo u blagotvornoj zemlji djetinjstva.

Neću govoriti o pojedinim trenucima, kad sam bio posve umoran, kad mi je duša lutala negdje u tamnini sna i kad su se događale čudnovate stvari o kojima sam se bojao govoriti i svojim najbližim (možda zato nestaju najmagičnije priče, zbog tog straha) i kad bi najedanput došao Vauvan i rekao mi ono što me je zanimalo. O tim trenucima zaista neću govoriti. Uostalom, oni su mi se kasnije posve objasnili.

Stvari su se počele jasnije nazirati u magli svakodnevice, tek kad je stiglo pismo. S tim pismom zapravo je sve i počelo.

2

Silazio sam niz stepenice, kao što obično činim, prošao pokraj sandučića za pisma, ali se nisam zadržavao iako sam vidio neku bijelu kovertu unutra. Vjerojatno neki poziv ili opomena za neplaćeni dug, pomislio sam i nastavio put. Na samom izlazu gotovo da sam se sudario s poštarom koji se upravo penjao na svoj bicikl. Pozdravio sam ga srdačno (vrlo često smo se sretali na ovom istom mjestu) a on me pogledao nekako zamišljeno, gotovo odsutno i jedva da mi je uzvratio pozdrav.

Zamislilo sam se i ja, moram priznati.

Vratio sam se do poštanskog sandučića i otvorio ga. Pismo o kojem je riječ gledalo je

iznutra pravo u mene svojim mašinskim slovima kojima je posve jasno bilo ispisano moje ime.

Ono što je (uz moje ime, naravno) bilo najuzbudljivije na tom pismu, bila je velika marka na kojoj se odmah vidjelo da dolazi iz jedne od kockarskih prijestolnica svijeta. Las Vegas. Zamislite, molim vas. Pismo za mene iz Las Vegasa.

S razumljivom radoznalošću, otvorio sam odmah pismo. Naravno, kakvo razočarenje! Unutra je bilo sve na engleskom. Iako sam taj jezik učio u školi, razumio sam svega nekoliko riječi, onih koje se obično čuju u filmovima ili vide na reklamama. A pismo je bilo dugačko, dugačko i moje sićušno znanje iz filmova i reklama istopilo se začas u nepreglednom moru engleskih redaka. I onda sam vidio neke riječi koje su me zagolicala oko srca. Da li je to bilo moguće? Pisalo je posve jasno. Tu nijedan jezik na svijetu nije mogao biti prepreka. Pisalo je: Badem Aziz Tamović, na jednom mjestu, a na drugom: Vauvan. Sasvim na dnu bio je i potpis: Domingo Domino. To je bio neko kog nisam poznavao. Za kog nikad nisam čuo.

Vratio sam se u kuću i pokazao ženi pismo. Ona ga je ovlaš pogledala, a zatim mi, bez riječi, pružila još jedno. To je bilo pismo iz Egipta, iz glasovitog grada Kaira koji se kočoperio na marki. Na poledini pisma bila je potpisana jedna žena. Sevlja Sam. Nikad nisam čuo za to ime. Osim latiničnih, bila su tu i arapska slova, slična vrtlogu uzbuđenja koji me je obuzimao.

A moja žena me gledala u oči i obrazi su joj bili rumeni. Tako je to valjda kad u sandučić zaluta pismo sa ženskim rukopisom.

- Sve je to samo neka igra - rekao sam. Nisam ni slutio koliko sam bio u pravu.

- Neka greška - dodala je ona dok su joj riječi hvatale ravnotežu između podsmješljivosti i bijesa.

Ja sam slegnuo ramenima, a ona se naglo okrenula i otišla u kuhinju.

Sad mi je i poštareva zamišljenost bila jasnija.

Oba pisma su zapravo bila vrlo slična. Govorila su o dominama. Vjerovali ili ne. O dominama. Nikako nisam mogao shvatiti kakve veze imaju domine s mojim djedom-ujakom, a još manje sa Vauvanom. Ipak, kao kroz neku koprenu, kao kroz maglu, počele su se javljati slike u kojima sam naslućivao ponešto.

Sutradan je stiglo još jedno pismo. Iz Japana. S japanskim čvorićima od crnog tuša na poledini. Bili su to mali grmovi smisla u koje sam besmisleno zurio. Ipak, nisam se čudio. Ničemu se više nisam čudio. Kjoto. Očevidno je u pitanju bila neka velika zabuna. Kako je to samo neobično kad napišete knjigu i kad ta knjiga ode od vas. To je kao da u snu negdje hodate. Knjiga govori u vaše ime, dogovara se, obećava, svađa čak. Zato se čovjek nikad ne treba rastajati od svojih knjiga. Ne smije ih zaboraviti.

Dok sam iz sandučića vadio pismo, primijetio sam jednog dječaka, s druge strane ulice, koji je pažljivo gledao u mene. Kao da mi je želio nešto reći. Poznavao sam njegovo lice. Iz viđenja. Viđao sam ga ponekad u gradu. Pred kinom. Pred stadionom gdje smo odlazili da navijamo za naš drugoligaški klub, za kojeg se nikad nije znalo kako će igrati. Zato su svi navijači grickali toliko mnogo bundevinih sjemenki. A taj dječak koji je stajao s druge strane

ulice i gledao u mene bio je baš jedan od onih koji su prodavali sjemenke, kokice, kikiriki, žvakaće gume, bombone i susam.

Pozdravio sam ga rukom i vratio se u kuću.

Pošiljalac trećeg pisma zvao se Masaki Nomido.

Ni to mi ime nije ništa značilo.

Trebalo je da dugo, uz pomoć rječnika i starije djevojčice, koja je u školi učila engleski jezik, čitam ta tri pisma dok mi se konačno nije počelo nešto razjašnjavati pred očima.

Njih troje su se poznavali. Upoznali su se na visokoj školi u Zenevi, gdje im je predavao ko drugi nego sam moj djed, sam Badem Aziz Tamović. Oni su bili jedini učenici s kojima se Djed družio. Bio je tu još jedan stariji čovjek, sa sjevera, eskimskog lica i čudnog imena, ali on je u tim seminarima više učestvovao kao prijatelj negoli kao učenik. Zvao se Ok ili On ili Og ili tako nekako. U pismima su se spominjala sva tri imena. Vjerovatno su ih tako Sevlja, odnosno Masaki, odnosno Domingo, čuli.

I Masakijevo pismo govorilo je o dominama. I najavljivalo je njegov dolazak, kao što su to najavili i Sevlja i Domingo.

Nisam više znao šta da mislim.

Prelistavao sam staru bilježnicu Badema Aziza Tamovića, ne bih li u njoj našao odgovor, ali sve mi se činilo nepoznato, tako drukčije, kao film za koji mislite da ste ga gledali, a u njemu se ipak dogodi nešto što ne očekujete.

Možda sam nešto zaboravio? Možda nisam na pravi način čitao? Toliko je godina prošlo otkad sam je posljednji put prelistavao. Toliko je godina prošlo od vremena kad sam bio dječak.

Kad sam sve ispričao ženi, ona je odmah počela govoriti o novcu, o smještaju, o svim tim stvarima koje su potrebne za goste i uhvatila se za glavu.

Smirivao sam je i osjećao kao da zaista započinjem neku igru, možda najtajanstveniju i najuzbudljiviju igru u svom životu.

- To će trajati kratko - govorio sam joj.

I trajalo je kratko.

Kao san.

Svi igrači domina imaju nešto zajedničko. Nenadano mi je ta misao prostrujala kroz glavu, poigrala se u njoj, očešala o svaki djelić mozga i isto tako nenadano, baš kad sam se htio njome malo više pozabaviti, iščezla. Iščezla! Možda je u pravu bila ta misao koja se tako neobično javila. Misao se nikad ne javlja iz ničega. Ona je došla odnekud, možda iz tih silnih neprospavanih noći u kojima sam razmišljao samo o dominama.

Pošao sam u stari društveni dom koji se oduvijek zvao *Kasino*. Tamo su se igrale sve moguće igre za koje su ljudi iz našeg grada mogli saznati. Tamo se oduvijek, uz kahvu ili čaj, igrao šah, tabla, karte i domino. Igrali su uglavnom stariji ljudi, a mladići su samo povremeno provirivali i ponekad, oni odvažniji, hvatali se ukoštac s pravim majstorima igre.

U novije vrijeme, uz *Kasino* je smještena jedna dvorana sa bilijarom, elektronskim i drugim novim igrama.

Očekivao sam da ću možda u staroj dvorani za igre pronaći nekog od onih staraca koji se još sjećaju Djeda Badema Aziza Tamovića. Moja nada nije izgledala baš opravdana, ali ja sam ipak i dalje odlučno koračao ka *Kasinu*.

Tamo je bilo jako bučno. Zujali su i brujali elektronski aparati, sudarale se bilijarske kugle, čula se muzika. Vrata stare dvorane, nasuprot, bila su zatvorena i kao zaključana. Pritisnuo sam kvaku i vrata su se otvorila. Unutra je bilo gotovo pusto. Nasred dvorane bile su molerske merdevine, neki stolovi podignuti i sve je izgledalo kao da dvorana ne radi. Međutim, za stolom u uglu, sâm, sjedio je stari stolar iz našeg susjedstva koji već dugo nije radio, kojeg toliko dugo već nisam vidio.

Prišao sam mu, a on se ponašao kao da me je iščekivao.

- Čika Bimbo... - rekao sam (zamislite: u tom trenutku sam se sjetio njegovog nadimka i odmah sam se pobojavao da će se naljutiti, jer on taj nadimak baš i nije volio).

- Otkud ti ovdje? - prekinuo me on nekako zlovoljno (nadao sam se da to nije zbog nadimka) - vidiš da se sve ruši. Preostalo je još samo da mene istjeraju i onu dvojicu-trojicu koji su kao ja. Više nema ko ni tavle zaigrati...

Sjeo sam za stol bez pitanja, a on me samo pogledao, ali nije ništa rekao.

- Mogu ja zaigrati s vama? - rekao sam.

- Stvarno! - obradovao se on, ali lice mu se potom odmah natmurilo - Ipak, nije to isto. Nije samo igra važna. Važna je i priča. To kako se mi šalimo, podvaljujemo jedan drugom. Sve je to dio igre. Ti to ne razumiješ. To je nešto drugo.

- Slušao sam ja vas, čika Bimbo, ponešto sam i zapamtio od vaših peckalica...

- Ma šta ti znaš, šmrkanderu jedan!

To mi baš nije bilo pravo.

- Eto, vidiš, jedna rečenica i već si se natmurio. Kao da ćeš zaplakati. Kako onda da se igram s tobom. Pravi si šmrkander.

- To je slučajno. Neću više, vjerujte, čika Bimbo...

- Dobro, de... reci šta te zanima... - reče on postavljajući pule na tabli za tavlu. - Znam ja da ti nisi došao samo da igraš sa mnom.

- Mislio sam, znate - oklijevao sam dok sam bacio kockice - mislio sam da se možda još uvijek sjećate mog starog djeda-ujaka Badema Aziza Tamovića?

- Njega! - skoro je poskočio sa stolice - Kako se njega ja ne bih sjećao?!

Sad sam se i ja iznenadio. Zar je on toliko dobro poznavao mog Djeda?

- On me naučio svim igrama - reče čika Bimbo pomirljivo - dok sam bio još veći šmrkander nego ti sad.

Pomislio sam kako bi to bilo da jedna od mojih djevojčica čuje riječi čika Bimbe. Nasmijao sam se sam sebi. To je izgledalo kao prava stvar, jer se i on nasmiješio.

- Sjećate li se, čika Bimbo, - upitao sam ga - koju je Djed igru najradije igrao?

- On je igrao sve igre. Čak ih je i izmišljao.

- Da, ali koju je ipak volio najviše? Zar nije nikad o tome govorio? Zar se to nije moglo primijetiti?

- Čekaj... igrao je karte. Znao je sve igre s kartama. Igrao je i šah, tavlje... Nekad je i s nama, djecom, ja sam tad bio još uvijek dječak, nekad je s nama igrao i pirus-pale... Jedino nikad nije igrao domine!

Ovo me je porazilo.

- Rekao je jednom, da... - nastavljao je čika Bimbo - rekao je da tu za njega nema dostojnog protivnika. Rekao je da o toj igri zna sve... čekaj, ne baš tako... rekao je da o toj igri isuviše mnogo zna da bi je igrao s neznalicama. Ona se igra samo sa dostojnim protivnicima ili sa samim sobom...

- Tako je rekao?

- Baš tako!

Zamišljen, nisam ni primijetio da gubim partiju sa čika Bimbom koji je slavodobitno grizao usnicu.

3

Prvi je, kao i njegovo pismo, stigao u naš mali grad Domingo Domino.

Dočekao sam ga na Željezničkoj stanici na kojoj se iskrcao sa osmijehom i dvije putne torbe. Tamnopus i vitak, ne mnogo stariji od mene, ličio je prije na igrača iz neke južnoameričke grupe ili majstora s loptom, negoli na učenjaka.

- Zanimljivo... - rekao sam dok smo sjedili u bašti i pili sok od ruže - vaše ime... čitava ta priča i nagovještaj u pismu...

Govorio sam engleski, ali koristeći i riječi iz svih jezika kojih sam se sjećao.

- Ne samo to - odgovorio je on. - Ja sam Dominikanac. Rođen sam u Santo Domingu. Kad se to ima u vidu, onda činjenica da se zovem Domingo Domino zaista nije toliko neobična.

- I kako ste se onda vi, Domingo, obreli u Ženevi? - moja radoznalost je sve više rasla.

- Sad više ni ja ne znam. Sve mi je to tako čudno. Bio sam siromašan dječak. Vrlo siromašan. Onda su se stvari najednput promijenile, kao u onim lažnim pričama kojih ima toliko mnogo.

- Možda i nisu toliko lažne, možda ih samo treba drukčije čitati - primijetio sam.

- Da, naravno, u pravu ste... - pogledao me on zamišljeno. - Vidim da ste razmišljali o istim stvarima. Putovi su zaista tako neobični.

- Javili ste se iz Las Vegasa?

- Da. Mogu reći da sam uspio. Moj projekat je bio veliki uspjeh. Stekao sam ubrzo ugledno ime i sve što ide s tim. Poslije sam se uključio u jedan zajednički projekat u Silikon-skoj dolini. Čuli ste možda nešto o tome. Strašna je ekipa koju smo sastavili. Slažemo se gotovo kao pločice domina...

I tu Domingo najednom zastade. Gledao me je pažljivo, ispitivački. Pitao se koliko sam zaista otkrio o tajni domina.

Potom je pažljivo otvorio svoju putnu torbu, izvadio njen sadržaj i stavio ga na stol.

Veliki crni domino koji je donio Domingo Domino izgledao je kao da je izdjeljan iz

jednog komada crnog drveta. Na gornjem dijelu bio je niz bijelih tačkica, kao od srebra, i izgledao je isto onako kao i u pismu:

- Šta bi to trebalo značiti? - upitao sam se naglas i učinilo mi se da sam opet onaj dječak od nekad koji ništa ne razumije i čeka da mu Djed Badem Aziz Tamović objasni.

Domingo Domino se samo nasmiješio.

- I ja sam se to isto zapitao. Gledao sam i obrtao domino u rukama, a onda sam ga posve zaboravio. Čuvao sam ga valjda samo zato što mi je bila draga uspomena na nezaboravnog profesora. Bilo je to naravno nešto daleko više od toga. Poruka. Tad to još nisam mogao pojmiti. Tek kad sam se selio u Ameriku, domino je iskrsnuo odnekud. Posve slučajno. Bilo je to iznenađenje za mene. Nisam ga mogao ostaviti u Švicarskoj. Ponio sam ga, naravno, i otad je stajao na mom radnom stolu i služio mi kao pritiskivač za papir. Ovo drvo je zaista teško. I već sama ta činjenica me je mogla na nešto upozoriti, ali ko bi o tome mislio. Čovjek ima toliko stvari u svom životu... Tako je to trajalo sve dok jednog dana moja kćerka... jesam li vam već rekao da imam kćerku... očito govorim posve zbrkano, sve mi se nekako pomiješalo... Moram pokušati da sporije i jasnije izlažem. Dakle, moja mala Domenika je jednog dana uzela sa stola ovaj domino i počela se njime igrati. Ušao sam upravo u trenutku dok je ona iz velikog domina vadila male.

- Kutija se otvara? - upitao sam zaprepašten.

- Naravno, samo što to meni nikad nije palo na pamet, nego mojoj maloj Domeniki. I, znate šta se dogodilo? Kad me ugledala kako ulazim, uplašila se. Bojala se da čini nešto zabranjeno. Brzo je pokupila pločice i zatvorila domino. Izgledalo je to kao magija. Činilo mi se kao da sam sanjao. Držao sam domino u ruci i nisam znao kako da ga otvorim. Morao sam zamoliti Domeniku da to ona ponovo učini.

Domingova priča me je sve više gicala.

- Prvo što sam pomislio, bilo je da su pločice složene po nekom redu i da je Domenika u igri taj red sigurno pobrkala. Zato sam pažljivo zapisao sve kako je bilo: prvi red, drugi...

- I šta ste otkrili? - nisam više mogao da se suzdržim.

- Otkrio sam trag pisma. Dugo mi je trebalo. Na kraju sam podatke ubacio u kompjuter i sve se ukazalo pred mojim očima, jasno, kao da se probudiš na neočekivanom, ali poznatom mjestu.

- Je li postojao neki tekst?

- Da, napisao sam ga u svom pismu. Na dominu je pisalo jasno: Vauvan, kao što vidite,

a unutra ime mog dragog profesora i vaša adresa. Kako bih vam se drugačije obratio pismom? Znaš šta mi je rekla moja kćerka Domenika kad sam krenuo na put?

Odrečno sam klimao glavom, duboko zamišljen.

- Rekla mi je da mnogo pozdravim i poljubim malog Vauvana. Ko je taj Vauvan? upitao sam je. Kako ko? odgovorila je ona. On je moj najbolji prijatelj od svih psića-kruškića.

A meni se činilo, dok sam ga slušao kako govori, da se iz čađavog neba iskrađa plavet i da polako natapa moje očne kapke i da je Vauvan zaista tu negdje, da se igra s nama žmurke i da samo čeka da ga pronađemo.

- Šta možemo da učinimo? - upitao sam Dominga Domina.

- Sad nam preostaje samo da čekamo. Potrebno je da dođu i ostali. Svih pet kutija mora biti na broju. Tek ćemo onda biti u stanju da razmislimo i učinimo pravu stvar. Onu koju je Djed, Profesor, Prijatelj Badem Aziz Tamović želio da načinimo, zajedno, da se tako možda još jednom sretnemo s njim.

4

Druga je stigla Sevlja Sam.

Njen dolazak je bio bučan, iako je ona sama bila vrlo tiha djevojka.

Najprije se pod prozorom čuo doboš, znate kao onaj kad igra medvjed (mislio sam da je to već zaboravljeno, da nijedan medvjed na svijetu više ne igra uz bubanj, a eto, dok ispisujem ove redove, napolju se čuje doboš i glas međedara usred graje djece). Izvirio sam kroz prozor i vidio onog istog crnpuurastog dječaka koji je držao u ruci doboš.

Činilo mi se da gleda pravo u mene i da me obavještava. Mislim da sam jednom čuo njegovo ime: Zenir, Zonar, Zenur ili tako nekako.

Iz njegovog pogleda došla je limena glazba. Bio je to orkestar Dobrovoljnog vatrogasnog voda kojem je na čelu išao naš prvi susjed. Njihova pleh-muzika ječala je tako snažno kao u najveselijim danima nekadašnjih majskih karnevala u našem gradu.

Potom su se čule trube i sirene, pijani glasovi Glavonje i njegovih prijatelja, a zatim se pojavio fijaker. Pravi pravcati. Onaj kakvih je nekad bio pun naš grad. Vozio ga je unuk najpoznatijeg gradskog fijakerdžije, boema i prijatelja mog djeda Badema Aziza Tamovića. Konj koji je bio upregnut u fijaker bio je sigurno pra-praunuk onog čuvenog lipicanera koji je nekad vozio i mog djeda.

U fijakeru su sad sjedili jedna djevojka u zlatnoj haljini i sa zlatnom kapom na glavi koja je potpuno skrivala njenu kosu i zbog koje joj je lice ličilo na lice sfinge. Uz nju je sjedio Glavonja glavom i nešto joj je ljubazno govorio, premda sumnjam da je u onoj buci išta mogla čuti.

Glavonju je poznavao čitav grad, a ja naročito. Ovo naročito odnosi se na to da smo išli u istu školu, a i stanovali smo u susjedstvu. Pretpostavljam da ne treba biti posebno bistar da bi se čovjek dosjetio otkud Glavonji nadimak koji nosi. Sjećam se samo da ga u djetinjstvu baš nije volio i da su mnoge tuče tako nastajale. Glavonja se u tučama dobro snalazio. To treba posebno naglasiti. Danas mu taj nadimak više nije smetao. Nosio ga je s ponosom, kao i

svoju veliku glavu optočenu bujnom, grguravom kosom.

Rekoh već, njega je poznao čitav grad, a djevojku niko. Ipak, svi su je ispratili do moje kuće. Glavonja je čak iskočio iz fijakera i kavalirski joj pružio ruku. Nije izgledao baš najsretniji što ga nisam pozvao u kuću, zajedno s njom, ali to je naravno bila njegova stvar i trudio sam se da o njoj previše ne razmišljam.

Tako je Sevlia Sam ušla u kuću, zagrlila se i poljubila sa Domingom Dominom, na samim vratima, našto je Glavonja prevrnuo očima, a potom izvadila iz svoje zlatne torbice jednu crnu kutiju, domino, zapravo i stavila ga na stol.

Domingo Domino je bio oduševljen kad ju je vidio, a meni se učinilo da priča o dominu zaista ide naprijed, da se u njoj doista počinje nešto neobično i zanimljivo događati.

Kad sam prišao prozoru da vidim nije li Glavonja sa svojom svitom već otišao, vidio sam samo onog dječaka koji je još uvijek stajao na ulici i neodlučno gledao u naše prozore.

I, još nešto, engleski sam govorio sve bolje.

5

Sutradan sam ponovno vidio dječaka. Još bunovan prišao sam prozoru i vidio ga kako stoji s druge strane ulice. U ruci nije držao doboš.

U ruci je držao, tako jasno da sam s prozora mogao pročitati naziv firme, kutiju domina.

Pošao sam u trgovinu preko puta, a on je stajao i netremice gledao u mene.

- Zdravo, dječake - rekao sam.

- Zdravo, čiko - odgovorio je on i prišao mi. - Nešto vam moram reći.

Pošli smo u kafanu preko puta koja se još uvijek, valjda zbog uspomene, zvala *Dibek* iako već dugo niko više nije tucao kahvu.

- Ja sam Zenur - rekao je dječak pijući svoj sok od maline.

- Mislim da sam te viđao, prodaješ sjemenke i...

- Susam, žvake, stripove, romane, sve što treba, sve što ide... - nasmija se on. - Pomažem majci... - dodade kasnije, malo tužno.

- Aha - bilo je sve što sam kazao, a nije mi ni samom bilo jasno šta to znači. Nije značilo ništa, ali sam ipak pokušavao uvjeriti samog sebe da u toj riječi ima nekog razumijevanja, saosjećanja. Pred očima su mi se prelistavali stripovi i romani koje je Zenur prodavao. Bilo su to knjige i sveske šarenih korica, pune petparačkih pričica i sličica, mada ... zapravo... teško je to tako jednostavno reći... Vidio sam tako sjajnih stripova, čiji su crtači bili umjetnici koji su gotovo dotakli apsolutno, a u onim šarenim romanesknim koricama znao je zalutati i poneki veliki roman kojeg su proučavali na studijima književnosti. Knjige, knjige, knjige... zaista, one su tako čudne.

- Vi ste poznavali moju majku?

- Kako misliš? - skoro sam poskočio, jer me pitanje doista iznenadilo.

- Tako. Čim sam joj ispričao svoj san koji se iz noći u noć toliko ponavljao da sam se počeo plašiti, ona je rekla da ga ispričam vama, da se tu ustvari i radi o vama.

Moje iznenađenje je dostizalo vrhunac.

- A kako se zove tvoja majka, ako smijem znati?

- Mala Duga.

Sve sam drugo mogao očekivati. Mala Duga. Kad je to sve bilo. Zar se zajedno sa Vauvanom, s tom igrom domina koju nam je ostavio Djed Badem Aziz Tamović, zar se zajedno s tim vraća sve ono što smo voljeli, što smo upoznali ikad, što je ikad bilo dio naše zajedničke igre? Zar je to igra! Pokuljale su uspomene... S radošću i tugom pričao sam neke od tih uspomena Zenuru, a on se radovao ili mu se u krupnim crnim očima znala navući neka sjeta, čudna, baš onakva kakve se sjećam ponekad u očima djevojčice Male Duge i njene majke Velike Duge dok smo bili u zarobljeništvu Gospodarice Boe. Bilo je tako davno, a ipak kao da ništa nije iščezlo. Samo sam ja iščezao. *Kao* da sam spavao sve ovo vrijeme.

Zenur je pričao svoje neobične priče i ja sam se čudio.

Pričao je gdje je sve lutao Bajkin *Šar-cirkus*, gdje su sve davali svoje predstave, o dalekim je krajevima govorio taj dječak koji je proputovao daleko više nego ja, govorio je o Sjeveru i Jugu, o Istoku i Zapadu, govorio je o svom ocu Zenuru Gvozdenom koji je mogao da povuče lokomotivu s vagonima i o njegovoj žalosnoj sudbini sa magnetnom stijenom kojoj se približio ručavši prije toga bicikl, govorio je o svom rođenju u grčkim planinama, a ja sam ga slušao i slušao i činilo mi se da sve to već znam odranije.

Trebalo bi mi papira i papira, i ogromna olovka naravno, da vam ispričam sve ono što mi je Zenur pričao i sve ono što sam ispričao ja njemu, sve ono čega sam se sjetio kad je taj dječak otvorio vrata moga sjećanja.

Zaista, čovjek nikad nije sam.

Vrata, vrata, vrata! - govorilo je nešto u mojoj glavi. *Kroz* tolika smo vrata prošli, a nijednih se više ne sjećamo. I onda sam se sjetio. Sjetio sam se jednog dana na davnom putovanju kad je izgledalo da je sve izgubljeno. Ispred nas su bila vrata. Bilo ih je toliko mnogo. Ustvari, vrata je bilo koliko i nas. Prva su bila mala, malecka. Njih je otvorio Badem Aziz Tamović. Potom su bila malo veća i njih je otvorio Bajko, veliki atleta i akrobata *Šar-cirkusa*. Još veća je otvorila Velika Duga, pa još veća ja, pa još veća, još puno veća Mala Duga. Najveća, orijaška vrata, pred kojima smo zastali u čudu otvorila je najmanja među nama, mala Nina.

Možda su postojala još jedna vrata. Tim vratima nikad nema kraja. Možda su bila toliko velika da im se nije vidio ni kraj ni početak. Možda kroz njih nikad i ne bismo prošli da nije bilo Vauvana. Možda. Čovjek tako lako zaboravlja. Ali, isto tako, tako malo mu je potrebno da se sjeti. Svega.

Zenurova priča je bila čisto sjećanje.

- Koliko već dugo živite ovdje? - upitao sam Zenura.

- Ne znam ni sam. Nekoliko mjeseci. - A Mala Duga, tvoja mama, kako je ona?

- Dobro je. Rekla je da sad više nećemo putovati neko vrijeme. I da ću ja ići u školu.

Ovo vam je poslala kao poklon.

I Zenur mi pruži kutiju domina.

- Taj san - nagnuo se Zenur prema meni ozbiljna lica - taj san je nešto neobično. To je

neki sjeverni san. U njemu su samo snijeg i led, bijele životinje i bijele ptice. Kad sam ga prvi put sanjao, učinilo mi se da prepoznajem taj kraj, ali sam se odmah u snu sjetio da nikad nismo putovali tako daleko na sjever. I ja sam putovao kroz taj san, kao da letim. Došao sam do nekog eskimskog naselja, igloi su bili poredani u krug, ali izgledalo je da nema nikog. Tek kad sam se bolje zagledao primijetio sam jednog čovjeka u koži bijelog medvjeda kako sjedi okrenut leđima i nešto slaže. Virio sam lebdeći iznad njegovog ramena i vidio sam da su to domina, bijele pločice od kosti, a crne tačke na njima gledale su u mene kao oči. Složene pločice ispred čovjeka su izgledale kao polarna lisica. Kad ih je dotaknuo rukama, ta lisica kao da je uzdrhtala i htjela pobjeći, ali pločice su već bile skupljene na hrpu i čovjek je ponovo slagao. Ovaj put je to bila neka riba, možda sabljarka. Tako se san produživao iz noći u noć. Sve je bilo isto, jedino se mijenjala životinja ili biljka koju je taj čovjek slagao od domina. I ma koliko se trudio, nikako nisam mogao vidjeti lice tog čovjeka. Jedne noći, baš prije nekoliko dana, taj čovjek mi je okrenuo svoje lice. Lice mu je bilo blago i on se ponašao kao da me poznaje. JA SAM OG, rekao je. Hoćeš li prenijeti moju poruku? Nasmiješio se i ja sam osjetio da se i sam smiješim. JA PUTUJEM SAMO GORE I DOLJE, ZATO TE MOLIM DA PRENESEŠ MOJU PORUKU. Skupio je sve pločice i stavio mi ih u naručje. Iz mojih ruku najednom su počeli da bježe polarna lisica, praćaknula se i iskočila riba, uzletio je u nebo albatros, odgegao pingvin. A domina su igrale. To je bio posljednji san. Kad sam ga ispričao majci, ona mi je rekla da te potražim i predam ti ovu kutiju.

Otvorio sam kutiju koju mi je Zenur dao. U njoj su bile bijele pločice, nepravilne. Tačkice na njima zaista su izgledale kao oči. Zajedno smo prebrajali pločice. Bilo ih je tačno 148.

6

U pripovijetkama je obično najjednostavnija stvar, to i ne primjećujete, kad neko ulazi na vrata. Taj i taj se jednostavno stvori u sobi i odmah započne nekakav govor, nekakvu galamu ili slično. Međutim, ono što se dogodilo dok smo čekali Masakija nikako se ne bi moglo tako ispričati ili napisati na tako uobičajen način. Ne može se reći na primjer: Masaki Nomido je utrčao u sobu ili Neko je bojažljivo pokucao na vrata. Ovo je bilo sve prije samo ne tako. Baš nekako da se mora posebno opisati.

Prvo se čuo udarac na vrata, negdje gore, negdje visoko (sigurno je Masaki udario štapom), pa s druge strane, potom u sredini jedan jasan udar i na kraju dva u donjem dijelu kao da potvrđuju dotadašnje kucanje. A onda, ne znam ni sam kako, vrata su se otvorila. Nikako se više ne mogu sjetiti jesam li ih ja otvorio ili su već bila otvorena, pa ih je Masaki Nomido samo gurnuo, ili su se čak odškrinula sama (kako je ustvari izgledalo?), ali vrata su bila otvorena i taj Masaki Nomido je stajao na njima s nekom kutijom pod pazuhom.

(Kasnije sam vidio da Masaki tako kuca na svim vratima iza kojih očekuje da će naći prijatelje.) To kucanje bi se otprilike moglo prikazati ovako:

Masaki Nomido bijaše malen čovjek. Nosio je naočale i ličio po svemu na japansku bubu iz crtanih filmova. Činilo mi se da će svaki čas povikati "asa", skočiti i jednim udarcem raspoloviti stol. No, izgled, kao što vas je život već naučio, vrlo često vara. Masaki Nomido izgledao je nervozan samo zbog velike kutije koju je nosio. Ono što je bilo u njoj toliko je bilo dragocjeno da je njegova uzrujanost bila posve opravdana.

Prsti su mu lagano podrhtavali dok je skidao svileni omotač s crtežom nekog krajolika u kojem je bilo puno malih bijelih slonova razbacanih poput igračaka. Na stolu je sad stajao veliki crni domino. Radoznalo smo ga gledali.

Pritisnuo je neko nevidljivo dugme, začuo se metalni zvuk i domino se rastvorio na sve strane. Ono što se ukazalo pred našim očima bilo je zaista čudesno. Protrljao sam oči i nehotice. Kad su se strane rasklopile, ukazalo se nešto kao minijturni divlji predio, sa šumom i izvorom, s jezercem u koje se taj izvor ulijevao. Okolo je bila šuma, a u sredini uređen krajolik - vrt. A u tom vrtu također sve nešto neobično. Na samom izvoru stajalo je malo drvo, ali u svemu tome bilo je nešto čudno. Nisam odmah shvatio. Korijenje tog drveta razrastalo se u nebo, a krošnja mu je bila u zemlji i u izvoru. Na krošnji su se mogli primijetiti neki pupoljci, neki cvjetovi, ponegdje čak nalik na plod.

- Baterije su izdržale - sretno je uskliknuo Masaki Nomido i ugasio svjetla na jednoj od ploča (onoj koja je bila svod unutar kutije). Tek sam sad primijetio.

- Bonsai! - zadivljeno je rekla Sevlja Sam.

U kutiji domina bio je jedan od najljepših primjeraka bonsaija. Japanske plitke činije, sa patuljastim drvećem koje je u svemu nalik na pravo. Činija je plitka i korijenje se ne može razrastati kao u prirodi. Zato je i stabalce malo, zato su i plodovi, ako ih bude, također vrlo, vrlo mali.

Gledao sam ono obrnuto drvo i kao da mi je nešto dolazilo u svijest.

Domingo Domino je takode bio preneražen i vidio sam kako žestoko upire svojim kažiprstom o čelo.

Jedino se mali Zenur nesputano radovao otvorenih usta.

7

Sjedili smo tako nas petero u dnevnoj sobi i svako je bio zamišljen na svoj način. Kao da smo se odjednom tu probudili i pitali se šta zapravo ovdje radimo. Moja žena bi katkad ušla u sobu, unijela kahvu, čaj i kolače i ljubazno ponudila svakog. Jedino je izbjegavala da mene pogleda. Nisam li vam već rekao: otkako je stiglo pismo Sevlje Sam, ona se potpuno promijenila. A tek kad se pojavila i sama Sevlja u onoj svojoj zlatnoj haljini, pripijenoj uz tijelo... Žena se ponašala kao da je postala stranac u kući, ali su zato naše dvije kćerke

neprestano trčkarale uokolo, igrale se sa svakim od gostiju, ali su se najviše ipak zadržavale, naravno, kod tamnopuslog Zenura, čije bi krupne oči zaigrale kad bi ih ugledao.

Svako je pred sobom čuvao kutiju domina (čak i Masaki, jer su se strane njegove kutije sa smanjenim predjelom izdijelile u niz crnih pločica sa bijelim tačkama). Domingove su pločice također bile crne i nešto veće od Masakijevih, a Zenurove bijele, nepravilne. Domina Sevlje Sam najmanje su ličila na pločice. Izrađena su bila od slonovače, sa najvećom brojčanom vrijednošću 9-9, ali više su ličila na ljudska dvostruka lica ili na glave nekih basnoslovnih životinja. Crne tačke od oniksa gledale su vas sa svake od tih figurica kao prodorne i zajedljive oči.

Sve je bilo tu, a ipak najvažnije je nedostajalo. Jedino ja nisam imao kutiju domina, ja kojem su svi oni došli u posjetu, zbog kojeg su se svi ovdje i sastali. Ja sam u rukama držao samo Djedovu bilježnicu i pokušavao da u njoj pronađem gdje bi se mogla skrivati ta kutija.

- Zašto ti stalno razmišljaš kako je nešto skupo ili nedostižno? - zabrujao mi je u uhu davni Djedov glas. - Zar još uvijek nisi shvatio da ti novac nije potreban? Zar nisi spoznao da se trčanjem udaljavaš, a ne približavaš cilju? Sve što ti govorim zaista je nešto drugo od onoga kako ti razumiješ. A to je bar jednostavno, dječake moj...

Više se nisam mogao sjetiti zašto mi je Djed Badem Aziz Tamović uputio onaj prijekor, ali njegove mi riječi sigurno nisu pale na pamet slučajno.

Koliko samo ima tih domina razbacanih po svijetu? Sjedio sam, istovremeno sretan i očajan, i razmišljao o tom pitanju. Niko mi na njega nije mogao odgovoriti osim neko iz ove sobe ili nešto u Djedovoj bilježnici. Možda su jedino mogle odgovoriti pločice same. (?) Zamislite ovaj znak pitanja kao lampicu koja se pali i gasi. (?) Još jedanput. Zaista, možda domina mogu odgovoriti na ovo pitanje. (!)

Masaki Nomido je sjedio i nešto računao na svom malom računaru. Povremeno je pogledavao na mene, kao da mi mjeri vrijeme, kao da se pita koliko će mi još vremena biti potrebno da pronađem pravi put. Sevlja Sam je skinula zlatnu kapu i češljala kao da je odsutna svoju dugu, crnu kosu. Zenur je pokušavao od pločica složiti neku sjevernu pticu. Domingo Domino je izišao u grad. Rekao je da će potražiti nešto lijepo za svoju Domeniku. Svi su oni učinili svoje i sad je bio red na meni.

A ja sam sjedio i sjedio i nikako nisam mogao otkriti u čemu je tajna svih tih domina koji su plovili kroz moju svijest i koji su htjeli da mi nešto kažu. Brojevi, brojevi, sami brojevi. Zar Djed Badem Aziz Tamović nije govorio da je u brojevima sve? Da se s njima sve može postići i sve reći? Ako saznaš tajnu beskrajnog broja, saznao si i sve o svijetu i o samom sebi. U tome je tajna. To je znao još Pitagora i svi njegovi istinski učenici. I šta su nam ostavili? Samo neke geometrijske figure. Piramidu, Kupu, Stožac, Kocku, Kvadar, Prizmu, Valjak i Dodekaedar. Superkocku. A ove pločice uglavnom liče samo na kvadar ili prizmu. I šta sad ima u toj prizmi što bi bilo tako zanimljivo?

Rimski imperator Dioklecijan izdao je propis kojim se progone matematičari. Dopusštena je bila samo geometrija. Jer matematičari su bili i astrolozi i kaldejci i magi i čarobnjaci. Stalno je bilo neko čudo u vezi s tim matematičarima.

- Čekajte! - proderao sam se - Možda tu ipak nešto ima, u toj posljednjoj rečenici iz bilježnice...

Svi su me pogledali upitno, Sevlja Sam čak sa ushićenjem. Zastao je i Domingo Domino koji je u taj čas ušao na vrata sa zavežljajem ispod miške.

- ZNAM GDJE JE DRVO. KRUŠKA U VRTU I OBRNUTA KRUŠKA SU JEDNO. ZNAM!!! I ZNAM DA ĆE ME NOVI VAUVAN PREPOZNATI... - pročitao sam im pažljivo posljednje riječi iz Djedove bilježnice. - Možda bi trebalo tražiti kod stare kruške, ali kako kad nje više odavno nema - započeo sam rečenicu s nadom, a završio je u očajanju.

Njih četvero su se pristojno trudili da ne izgledaju posve razočarani.

- Tu je i ova karta, ali zaista ne znam šta bi ona mogla značiti. Spominje se jedna pećina Zmajevac i druga pećina Zmajevac, s druge strane grada. To zna svako dijete. Zašto je to Djed crtao...

- To zna svako dijete? - upitala je Sevlja Sam i kroz njene oči me pogledala sfinga.

- Svako dijete? - poskočio je Masaki Nomido.

- Znam i ja - slegnuo je ramenima Zenur. Domingo Domino se samo trijumfalno nasmiješio i zaplesao u mjestu neku svoju rumbu, ili sambu, ili kalipso, ili štatijaznam.

- Evo tog crteža - rekao sam i pokazao im.

Gledali su crtež i lica su im se preobražavala. Kao da ga ne vide prvi put.

- To je kao onaj krajolik pokraj Amsterdama gdje nas je profesor vodio! - rekli su gotovo uglas.

Da, predjeli su poput rečenice.

Dok sam im pokazivao crtež, učinilo mi se da sam i sâm shvatio. Sva nerazumljiva slova i znakovi, znamenja gradova, rijeka i planina, progovorili su kao oni mali bijeli slonovi naslikani na svili u koju je Masaki Nomido zamotao svoj veliki crni domino.

- Vidite li ova slova? To su BIJELI SLONOVI NASLIKANI NA SVILI.

- Kako? - Domingo je izgledao iznenađen.

Sa svilene minijature
Dok ih lovci love
Ranjavaju se nasrćući
Na izgubljene svoje kjove

Zatim posve skamenjeni
Maglom prisjećanja
Mali bijeli bregovi
Sred svilenog tkanja

Spremni da zauraju
U zamišljeno lice
Gdje im surla takne

Vrh kičice

Masaki je izgledao vrlo zadovoljan stihovima koje sam izgovarao, a Sevlja je visoko podigla svoje zagonetne obrve. Zenur je učestvovao u našoj neobjašnjivoj radosti i nije govorio ništa.

- I slonovi su domina, kao i ova slova, znakovi, kako to samo dosad nisam shvatio - čudio sam se naglas sam sebi:

Kao potvrdu za ovo Masaki Nomido je izvadio hrpu figurica od slonovače na kojima su dva i dva slonića bili vezani, neki surlama, neki repovima. Svaki slonić na sebi je imao crne tačke.

- Zar to ima ikakve veze? - upozoravao nas je Domingo Domino. - Vi znate šta kažu enciklopedije. To je Evropa, to je osamnaesto stoljeće, 1771. godine se tek spominje domino, moj profesor je od toga samo sačinio svoj jezik, to je nešto drugo...

- Da - zajedljivo je počeo da se spori s Domingom, s nama, a potom i sa samim sobom Masaki Nomido. - Evropske enciklopedije spominju francuske tapetare, dominikansku inkvizitorsku tajnu, 1117, karnevalske kukuljice, a što je sa kineskim tačkastim kartama, pitam ja vas, šta je sa tačkom kao takvom?! Ko je naučio eskimske mage da igraju domino?

Domingo Domino je pokušao da kaže nešto pomirljivo.

- Nisam želio da se sporim. Mislim da to nije toliko ni važno gdje su domine izmišljene i gdje su se počele prvi put igrati. Želio sam da ukažem na njihovu budućnost. One tako frapantno liče na neke stvari koje se događaju u modernoj matematici, to je ono što me je najviše privuklo ovom putovanju, ovoj pustolovini da tako kažem, to je ono što me navelo da se sjetim svog starog profesora, za kojeg smo svi mislili da je rastresen i da ne zna više šta govori. Nije li tako, Sevlja, i ti, Masaki? Sjetite se samo njegovih predavanja o spašavanju prašuma kroz čisti dah jedne ciklame... zar ste to zaboravili?

- O tome se baš i radi što je jednako važna prošlost, kao i budućnost - smireno je rekla Sevlja Sam i zastala.

Bujica riječi zaustavila se u trenutku na Domingovim usnama. On je malo probljedio, a potom klimnuo glavom.

- Kako sam se samo tako zaboravio - promrmljao je i sjeo pokraj svoje kutije s dominom.

Ja sam šutio i precrtavao kartu iz Djedove bilježnice na veliki papir. Zenur mi je u tome pomogao. Uskoro su se svi okupili oko nas i radoznalo gledali. Vidio sam da se Masaki smiješi, da Sevlja Sam još više uzdiže svoje obrve i da Domingo gleda postidjen, kao neko ko je izgubio svaku nadu i odustao korak do cilja, a onda se suočio sa onim u šta je maločas prestao vjerovati.

- To je karta zakopanog blaga - rekao je Zenur i oči su mu blistale.

Učinilo mi se da je u tom trenutku neko uzdahnuo. Možda mi se to samo pričinilo. Tren potom nešto je, neka mačka možda, strugnulo uz zid kuće i stropoštalo se dolje. Skočio sam do prozora, ali tamo više nije bilo nikoga. Nešto je možda zamicalo za ugao, tako brzo da

nisam bio siguran je li to mačka, pas ili cipela.

- To je to! Ovdje bi trebalo kopati! - pokazivao je Masaki na slovo K na karti. Svaki čas je to provjeravao na svom računar i sve žešće udarao prstom po slovu K.

Domingo Domino je virio preko njegovog ramena na računar, a potom na kartu. Vidjelo se da odobrava i da je zadovoljan.

Sevlja Sam je prikupila svoju kosu u konjski rep i polako opet stavila svoju zlaćanu kapu koja je potpuno uokvirivala njeno lice.

Zenur je ozareno gledao u mene, a potom u slovo K, kao da me pita šta je to.

A ja, zadovoljan svojim otkrićem nisam ni pomišljao da to K ne može biti ništa drugo do naša stara kruška, kruška koje više nema.

8

Sutradan smo Domingo i ja pošli u kupovinu. Kupili smo neke alatke, kurvimetar, busolu i visak. Ostalo što nam je bilo potrebno već sam imao u šupi. Možda se u šupi nalazilo čak i nešto od ovoga što smo kupili, ali ja to u prvom pregledu nisam mogao vidjeti. Šta sve nije bilo u toj maloj šupi! Tu su bile stvarčice koje je ostavio moj otac, djed, pradjed, možda čak i neko prije njega. Neke sam zanimljive komade metala i raznorazne predmete ostavio tu i ja, još dok sam bio dječak, ali ih se nisam odmah mogao sjetiti. Trebalo je da ih uzmem u ruku, obrišem prašinu s njih i tek je onda sjećanje dolazilo.

Domingo se tad lupio po čelu i nešto mi neočekivano brzo počeo govoriti. Moram priznati da ga ništa nisam razumio. Razumio sam samo riječi "domino", "profesor", "slijepi djed", "razgovor" i "Bermudski trougao".

- Jesam li ti već pričao o svom djedu? - zapitao me Domingo kad je vidio da ga ništa ne razumijem.

- Ne. Mislim da ne - zaista, nisam se mogao sjetiti.

- Profesor Badem Aziz Tamović i on su bili veliki prijatelji. Djed je bio potpuno slijep, ali ipak su njih dvojica neprestano igrala domino, kad god bi se sreli. I pritom su stalno šutjeli. To mi je uvijek bilo neobično. Sad mi je naprosto sinulo. Djed je igrao domino, osjećajući pločice vrhovima prstiju. On ih je jednostavno čitao. Čitati, to je ključna riječ. Tako su zapravo njih dvojica razgovarali. Tako je nastalo i djedovo objašnjenje tajne Bermudskog trougla, što više i nije nikakva tajna za one koji poznaju rad mog djeda ili...

- Ili?

- Ili igraju domino - nasmijao se glasno i od srca Domingo Domino. - Zato je djed uvijek govorio da to nije samo njegov rad, nego da je podjednako zaslužan i Profesor. Tako sam se ja ustvari školovao. Tako je to bilo. Domino je na neki način moj dom, moja domovina...

Prolazili smo u tom trenutku upravo pokraj *Kasina*.

Iza zamagljenog prozora vidjele su se molerske merdevine i radnici koji su nešto preuređivali u toj dvorani. Međutim, stol čika Bimba nije bio prazan. Bimbo je sjedio i to ne sam. Neko je sjedio s njim i igrao domino. Taj neko je bio okrenut leđima, ali mi se ipak

učinilo da ga poznajem. Prislonio sam lice uz prozor i prozor se otvorio čim sam ga dotaknuo. Taj neko se odmah okrenuo, taj neko ko je izgledao kao uhvaćen u nečem nepoštenom, taj neko kog sam znao još iz osnovne škole i s kojim sam se stalno tukao. Glavonja glavom.

- O, zdravo... - pokušao je Glavonja da svom licu da izraz nekog ko je upravo progutao medenjaka, no na tom licu i u tom osmijehu još se uvijek skrivala ljuta papričica koju je čas prije zagrizao.

- Kako ste danas, čika Bimbo? - upitao sam ja, ne obraćajući pretjerano pažnju na Glavonju. - Vidim da imate novog saigrača za domino. Ovo je moj prijatelj koji je čak iz Amerike. Zadovoljstvo mi je što vas mogu upoznati...

- Domino - pružio je Domingo ruku čika Bimbi, a potom i Glavonji.

- Bimbo - promućao je nekako zbunjeno Bimbo.

- I to je sigurno neki igrač domina - bubnuo mi je u lice nekako drsko Glavonja, a onda se nasmijao izvještačeno i glasno, kao neko ko posve razumije sve moje tajne i igra se sa mnom.

- Otkad ti voliš domino? - upitao sam ga podsmješljivo.

- Ja? Oduvijek! - odgovorio je Glavonja sa prijetećom vedrinom. - To je čudesna igra. Iz nje se može štošta naučiti. I zaraditi naravno. A svrha svake igre je zarada ili ti možda ne misliš tako?

Bimbo je prijekorno klimao glavom.

- Zar igrate s njim u novac, čika Bimbo?

- Koješta! - naljutio se čika Bimbo. - Igra je nešto sasvim drugo.

- Niste me možda razumjeli - i dalje se Glavonja podmuklo šalio (sjetio sam se tad naše prve tuče u dvorištu osnovne škole, ispod čvornovatog japanskog drveta, tuče koja je počela iznenada, jer je Glavonja iznenada prvi udario, kao što je inače bio njegov običaj, sjetio sam se kako smo obojica bili prljavi i kako je on vikao, kad su nas rastavili, da je pobijedio, da je jači i slično) - ja nisam govorio o novcu. Šta je novac? To je samo papir. Postoje tolike druge stvari koje se mogu zaraditi... Ja mislim da ih i vi tražite u dominu. Niste li se zato tako lijepo iskupili?

Dok je to govorio nekako se optužujući upiljio u mene. Sad sam vidio u njegovom pogledu da se i on sjeća one tuče ispod japanskog drveta.

- To je igra čija ti pravila ne razumiješ. Samo se ti i dalje bavi svojim mučkama i lopovlucima, dok te puštaju ili dok te ne uhvate. To dobro znaš - odgovorio sam mu hladno.

- Ne znam, ne znam - zamišljeno će on - meni se sve čini da ta tvoja međunarodna organizacija neće na dobro izići. Tu će već biti posla i za čuvare javnog reda... Ne znam... Zar ne, čika Bimbo? To okupljanje upada u oči. Šta li se to samo zbiva u našem mjestu. Ovo je malo mjesto. I sad najednom takva svita oko jedne obične partije domina...

- Kako se usuđuješ ti, balavi šmrkavče, da tako govoriš o dominu? - priprijeti mu štapom čika Bimbo.

Glavonja to nije očekivao, pa samo raširi ruke i slegnu ramenima.

- Mislio sam nešto drugo, čika Bimbo - pokušao je da se opravda.

- Gubi se odavde i da te više nisam vidio u ovoj sali! - vikao je sad već ozbiljno narogušen čika Bimbo.

Dok si dlanom o dlan Glavonje je nestalo. Dok je ogorčen i ljutit odlazio, vidjelo se da hrama. Sjetio sam se zašto.

Na licu čika Bimbe pojavio se osmijeh.

Vidio sam da se Domingo čudi kako to da se onako jak čovjek kao što je bio Glavonja plaši čika Bimbe. Bilo je to samo zato što Domingo nije odrastao s nama, nego negdje daleko. Zato nije ni mogao znati kakav je čika Bimbo bio nekad i kakvog smo ga mi pamtili. Čika Bimbo je nekad pravio čamce i to su bili u ono vrijeme i najljepši čamci na našoj rijeci, gdje je ljepota čamaca oduvijek bila posebno cijenjena. A koliko je bio snažan govori to da je svaki svoj novi čamac nosio sam na leđima od svoje stolarske radionice do mjesta gdje će ga porinuti u vodu. To je nešto što niko u našem malom gradu, iako se u njemu tako malo stvari cijeni, nikad nije mogao nipodaštavati, a još manje zaboraviti.

- Imate čudno ime - obratio se čika Bimbo Domingu.

- Ono znači Gospodar igre - odgovorio je Domingo. Čika Bimbo je klimao glavom s razumijevanjem.

- Nijedno ime nije slučajno,

- A vaše ime?

- To je bilo posprdno. Bio je neki strip, neki Bim i Bum, tako nekako. Mnogo sam volio stripove. Danas mi se čini da je to pravo ime za mene. Više se ne ljutim. I moje pravo ime, kad se bolje razmisli, znači otprilike isto.

- Još jedino ne znamo šta znači tvoje ime - pecnu me Domingo - ti se možda skrivaš u svom imenu, tajiš nešto?

- Onaj koji je izašao iz sebe kad je našao sebe. To je značenje mog imena. Na jeziku kruškinog lišća - sročio sam prvo što mi je palo na pamet, a potom se zamislio. Zašto sam rekao baš to.

9

Ispod zemlje se nalaze izgubljeni gradovi.

Šta to ima u njima, šta je sve to zapisano u bilježnici Badema Aziza Tamovića, a što bismo trebali shvatiti kao putokaz.

Ispod zemlje nalaze se bivši i budući gradovi. Baš tako piše u Djedovoj bilježnici. I samo dva imena od svih tih gradova. Arduba i Stridon. Možda zato što su tu negdje. Možda zato što je Djed Badem Aziz Tamović posebno njih volio. Možda...

Bilo kako bilo, mi smo izašli iz sobe u kojoj smo sjedili i danima pokušavali otkriti tajnu koja nas je okupila. Izašli smo iz sobe, izašli smo iz kuće i otišli u bašču, kao što se to događa svim igračima domina. Očigledno, s onim pločicama koje smo imali u rukama nismo više mogli nastaviti igru. Bašča je bila puna tajni, bašča je bila mjesto gdje smo mogli pronaći sve one pločice koje su nam nedostajale da bi se niz produžio, da bi magični domino-niz došao

do svog bijelog ili crnog konca.

- Čitav život tkam nešto s tim koncem i čini mi se da sam uvijek na početku - tiho je rekla Sevlja Sam, za sebe, a kad smo se svi okrenuli i pogledali je, na licu joj se pojavio osmijeh, čudan, onaj koji bi otvorio i skriveni ulaz u piramidu.

Počeli smo kopati na mjestu gdje je bila stara kruška. Pažljivo, oprezno, kako ne bismo povrijedili nešto iz sjećanja, nešto dragocjeno, nešto što je bilo dio svih nas.

Najednom, moj ašov je udario u nešto. Pomislio sam da je to korijen stare kruške. Kopali smo dalje pažljivo, čistili rukama i zaista se uskoro ukazalo korijenje, a onda, u njemu, kao u ruci čiji su se prsti sklopili oko kutije, jedan veliki tamni domino.

Izvadili smo ga i očistili. Korijenje stare kruške razdvojilo se i kao da nam je s radošću pružilo kutiju.

Na njoj je domino-slovima pisala samo jedna riječ: LEGENDA.

Tako smo napokon sakupili svih pet domina.

Bio je tu Domingo Domino sa svojim magičnim dominom, Zenur čije su eskimske pločice prosto drhturile od želje da se preobražavaju u neke sjeverne životinje ili biljke, Sevlja Sam sa svojim dominastim pločicama ili, bolje rečeno, licima, Masaki Nomido sa svojim predjelom u kojem je puhao lagani vjetrić i sitno lišće je sitno zasipalo malecke staze i uznemiravalo vodu jezera. Bio sam tu i ja, s dominom iz kruškine ruke, koju kao da mi je pružio sam Mađioničar iz Prijestolnice predaka, ili Prijestolnice trenutka, ili možda onaj iz Prijestolnice potomaka, ko bi to više znao! Uostalom, koja je bila razlika među njima? Činilo mi se da mi se sjećanje najednom širi i da me vraća u davno zaboravljena mjesta i vremena, koja sam nekad tako dobro poznao i čak volio.

Otvorio sam svoj pronađeni domino, uz pažljivo iščekivanje svih prisutnih, i - to je bilo razočarenje. U njemu nije bilo ništa. Prazna kutija.

Niko nije imao snage da izgovori ni riječ. Svi smo posjedali pokraj svojih domina i započeli jedan poseban razgovor pogledima. Govorili smo tako i govorili, a šutnja je postajala sve dublja i ponornija.

Jedan od najvećih svjetskih stručnjaka za elektroniku pogledom je zapitkiavao dječaka što prodaje bundevine sjemenke, a ovaj mu odgovorio tako jasno da Masaki Nomido u tom trenutku skače i počinje nešto unezvjereno da govori na svom maternjem jeziku dok ga svi u čudu gledaju.

On pokazuje prstom natpise na pločama, a lice Sevlje Sam oblijeva sjeta i rumenilo, blago kao smiješak. Skače i Domingo Domino i čita naglas:

VAUVAN & SAN & KRAJ & PUT & LEGENDA

Odmaknuo sam se i pogledao sva domina, držeći ruku na desnom oku, a onda obratno, kao što sam činio nekad, dok sam se još igrao, dok sam bio dječak.

I: ploče su se pomaknule!

Ne bih znao da objasnim šta se zapravo dogodilo, ali mi se učinilo da čujem sitan smijeh.

Niko nije tako slijep kao oni što se hvale svojim vidom, bila je jedna od poslovice iz

onog vremena, iz vremena o kojem sad govorim pomalo s tugom.

Domina su jasno govorila: prvi je došao Domingo i na njegovoj domini je domino-slovima pisalo VAUVAN, potom je stigla Sevlja Sam, s dominom na kojem je pisalo SAN, Zenur je donio kutiju s natpisom PUT, a na Masakijevoj kutiji slova su bila jasno složena u KRAJ. Predio se sad preselio na svoje pravo mjesto, na mjesto gdje će se završiti Vauvanov san i on će se probuditi među nama. Zato je tu bila kutija u kruškinom korijenju, zato je tu bila LEGENDA.

Baš sam htio da im kažem svoje otkriće, ali oni su bili zabavljeni nečim drugim. Ustvari, svi su bili nagnuti nad Masakijevom kutijom, nad njegovim bonsajem. Približio sam se i ja i uspio da vidim, u posljednjem trenutku, kako s grane male obrnute kruške na zemlju skače mali psić, sasvim maleni, kao da je to bio smanjeni Vauvan.

Mali Zenur je pružio svoju ruku i psić je skočio na njegov palac, a meni se učinilo da čujem njegovo sitno veselo kevtanje.

Zenur je podigao palac skoro do svog oka, pažljivo, a na noktu je sjedio taj psić, gledao u nas i veselo mahao repom.

Zaista, bio je to Vauvan. Nije mogao biti niko drugi.

Oči su mi se ovlažile.

- VAUVAN! - povikali smo uglas.

On je prestao mahati repićem i potrčao uz Zenurov palac, preko ruke i onda je skočio na kutiju na kojoj je pisalo LEGENDA.

Tad je počeo rasti i rastao je sve dok nije postao onaj stari, onaj jedini Vauvan.

- Vauvane, zaista si ti?

- Kraj se preselio blizu legende i meni nije preostalo ništa drugo nego da se probudim iz sna.

- Zar ti spavaš? I sanjaš? - pitao je Masaki i nešto užurbano zapisivao.

- Kao i vi. Kad i vi. Samo, dok vi zaboravljate, ja znam. Uh, koliko je tu stvari. Kad ljudi ne bi bili toliko odsutni u svom snu, toliko neobavezni i nepromišljeni...

- Zašto to govoriš? - zabrinula se Sevlja Sam.

- Upravo sam se probudio iz jednog rata.

- Zar ti sanjaš i ratove? - saučestvovao sam s Vauvanom.

- Toliko da je ponekad tako naporno.

- Zašto?

- Drugi sanjaju. A njihovi snovi su kao poplava ili kao oblaci koji se navlače i donose kišu. Najčešće su kao magla...

- I svi ti snovi dolaze do tebe?

- Sreća što ste me pozvali. Ovaj put sam mogao i stradati. Narančasti ljudi ratuju sa ljubičastim ljudima. Strašan je to san i strašan rat. Sivi ljudi pomažu i jednima i drugima. Ljudi plave boje doskora su bili po strani, a onda su se i oni uključili u sukob. Prvo su bili na strani ljubičastih. Strahotne su to bitke bile. Plavi ljudi bacali su na narančaste metalne zmije, a ovi su ih gađali u glavu granitnim kupusom. Po sredini bojišta teče rijeka Lakmus. Ta rijeka

je ključ i brava za uhode. Čim jedan plavi vojnik prepliva rijeku njegova boja postaje crvena, a crveni su također saveznici narančastih ljudi. Tako uhode neprestano preplivavaju rijeku i boja im se neprestano mijenja. Jedne noći, u bici po mrklom mraku, vojske su ušle u vodu i nastavile se boriti u njenim valovima. Kad je svanulo, više se nije znalo koje ko. Svi su se bojali uhoda i optuživali su jedni druge. Ni sami plavi vojnici više nisu znali koja je njihova prava boja. Ostavio sam ih usred meteža, optužbi i suđenja. Sretan sam što sam se probudio u ovaj san, iako bih volio da sam pomogao tim zbrkanim ratnicima da prestanu biti ratnici i da se posvete drugim stvarima: namještanju soba u orijaškim đurđevcima, pravljenju puta kroz zapečaćene misli, učenju letenja bez krila ili šivanju, vezivanju čvorova sa padajućim zvijezdama...

Slušali smo Vauvana, ali više od toga nam je značilo to što smo ga gledali.

Kao da sam se prenuo, primijetio sam da smo svi u tom trenutku nekako zamišljeni. Svi smo se sjećali. Naše sjećanje dolazilo je sve bliže i bliže, ono je već bilo posve tu, plavilo nas je i polako guralo ka budućnosti. Nije više bilo vremena za drijemež. Vrijeme nije više željelo ni najmanje da čeka na nas. Sad smo već sasvim dobro znali kakva nas je žudnja ovdje okupila, znali smo da niko od nas *sam* ne bi uspio, znali smo da smo tek zajedno uspjeli da zatvorimo drhtavu ptičicu slutnje u svoj kružni slobodni kafez i da je ona dozvala svog prijatelja, našeg prijatelja Vauvana. Gledao sam Zenura, a potom podigao pogled za njegovim. Zenur je gledao visoko gore, u nebo, u bijele oblake što su se gomilali i zgušnjavali u svom bezmjernom hodu. Najednom mi se učinilo nešto čudno u tim oblacima. Naslućivanje se začas uobličilo u glavu i tijelo velikog Eskima koji je odozgo motrio na nas. Nije li nam to i sam veliki eskimski mag Og došao u posjetu, došao da nas vidi i da nam se javi, Og koji je poput sjene misli dotaknuo Zenurovo čelo i zatim se spustio na njegovo lice potičući ga na neobičan, svesaznajući osmijeh?

- Sve su to glupe igre, ali ja sam ipak zabrinut. Kad ti plavi vojnici sa crvenim glavama ili crveni vojnici sa jednom plavom rukom i napola plavim licem, u svojim neozbiljnim igrama stignu i do Trojne prijestolnice, onda bi moglo biti opasno, onda bi mogao nastati pravi Poremećaj. A vi svi znate, vi se svi sjećate, koliko je teških trenutaka Trojna prijestolnica dosad preživjela. - govorio nam je Vauvan.

- Ti si bio u Trojnoj prijestolnici? U sve tri prijestolnice koje je čine? - upitao sam ga ja koji sam se sjećao samo Prijestolnice predaka.

- Nikad ne možeš biti u sve tri prijestolnice odjednom. Uostalom, dovoljno je ako si u jednoj. Ako si u jednoj, onda si zapravo u sve tri. To je tako čudnovato, a tako jednostavno.

Zar je potrebno da shvatiš? Postoje oni koji su uvijek u budućnosti. Oni nikad ne vide trenutak i nikad ga ne mogu shvatiti, pa ipak, ako su doista uspjeli da stignu do Prijestolnice potomaka, oni prepoznaju trenutke koji im se približavaju. Tako znaju i trenutak, tako stižu i u Prijestolnicu predaka. Isto je i sa onima čije su misli okrenute ka bivšem. Ako stignu do Prijestolnice predaka, oni prepoznaju i druge dvije prijestolnice. Uostalom, to i jeste jedna prijestolnica, Trojna prijestolnica, ali osim Mađioničara iz Trojne prijestolnice niko ne može biti odjednom u svim njenim dijelovima. Ali, tu smo već na početku priče o Tajnoj

prijestolnici i objašnjenju njene uloge... Bit će vremena, kad bude vrijeme, i za priču o tome.

Vauvan je najednom podigao uši, načuljio ih, uspravio se na zadnje šape i mahnuo prednjim šapicama.

Svi smo pogledali uvis i vidjeli samo bijele oblake što se rastakaju i putuju negdje.

Zenurovo lice bilo je posve zagonetno.

- A zašto smo se baš sastali ovako, zašto je sve ovo bilo vezano uz domino? - upitao je Masaki Nomido.

- Igra je pokretač života u Trojnoj prijestolnici. Sve je igra. Gdje je moja igra, tu sam i ja.

- To je kao ono: gdje je moja slika tu sam i ja - rekla je nekako začuđeno Sevlja Sam.

- Ili: gdje je priča o meni, tu sam i ja - dodao je Vauvan. - To je prvi zapisao moj prijatelj Badem Aziz Tamović.

- Ali, zašto baš domino? - nije odustajao Masaki Nomido i dalje prčkajući nešto po svom baterijskom računaru.

- Svi u Prijestolnici predaka, i u drugim prijestolnicama mislim, igraju se ove igre, ali većina je naziva Janusovom igrom. Janus je, kao što znate, rimski bog sa dva lica. On označava životnu dvostrukost i tajnovitost. I same pločice u Prijestolnici predaka izgledaju tako, kao dva spojena ljudska lica, slično ovim koje ima Sevlja Sam. A ono što se nalazi na tim licima nisu nikakve tačke, kao što se čini nama dok igramo sa ovim crnim ili bijelim pločicama. To su oči? Pa lijepo, kazat ćete vi, kakvo je to lice sa tri oka ili čak sa pet očiju. E, vidite, baš u tome je stvar. Ako se malo više potrudite, postat će vam jasno kako igra time dobija na značaju i vrijednosti. Šta je zapravo oko? Ono nam služi da bismo nešto vidjeli. Imamo dva oka kao dva lovca koji uhvate svaku stvar koju želimo vidjeti, između sebe, i ona nam nikako više ne može pobjeći, ona postaje dio nas, dio našeg pogleda. A zamislite sad neko oko koje vidi iza stvari ili koje gleda u stvar samu? Koje vidi sjenku stvari? Njenu prošlost? I budućnost? Eto, to su te oči označene u Janusovoj igri. Ponekad se nešto što je tužno tad može sasvim drugačije sagledati. I ono veselo, naravno. Da znate samo kako čudesno izgleda kad Mađioničar iz Prijestolnice domina zaigra tu svoju igru. Čini vam se kao da se čitav nepoznati život odvija pred vama. Igrao sam jedanput s njim. I tako je izgledalo. Premda je to bila samo igra, razumijete, nešto što me se nikako ne tiče (moj život je vezan uz igru godišnjih doba), ja sam ipak buljio i buljio u ta dvostruka lica koja su se počela osmjehivati ili kežiti, naslanjajući se jedno na drugo, i tako je ta igra postala nešto sasvim drugo, zatim sasvim treće i što ti ja više znam. I onda, odjednom, o čuda, primijetio sam među tim figuricama i svoje lice. Isto kao da sam se vidio u ogledalu, i to ne u mrtvom, nego živom ogledalu, onom koje je sasvim dobro znalo da mene vidi s druge strane. Bilo je to nemoguće, ali ipak je bilo tako. Igrao sam i igrao i najednom više nisam osjećao da imam tijelo, bio sam sav u igri u tom dvostrukom ljudskom licu, dvostrukom licu mačke, lisice ili gavrana, dvostrukom licu sfinge, maske i grifona, koje se igralo s drugim licima, slagalo se s njima i tako dalje i tako dalje. Možda bih se još i danas igrao tamo da mi najednom nije neka ruka zakrilila oči i tek kad se smakla vidio sam da je to bila ruka Mađioničara iz prijestolnice

domina i vidio sam pred sobom njegovo nasmiješeno lice!

- Dok si ti igrao, mi smo se skupljali - mislio sam da sam pomislio, a u stvari sam rekao naglas.

- Mi smo ustvari učestvovali u tvojoj igri - stisnula je ruke Sevlja Sam.

- Došao bih možda i prije, vjerovatno ste bili zabrinuti, da nisam naišao na taj prokleti rat - natmureno je razmišljao Vauvan. - Uskoro će i njemu kraj. Večeras će privlačna snaga mjeseca u snu biti posebno jaka. Vode Lakmusa će poplaviti bojno polje. Tako da će svi vidjeti da su ustvari šareni. Onda im više neće biti moguće da nastave rat.

- Igra nas je sastavila - poskočio je Zenur i bacio svoje pločice uvis, a one su se zadržale za trenutak u zraku kao da žele nastaviti put, kao da žele iščeznuti u oblacima.

- A da li si poznao Mađioničara iz Prijestolnice domina? - upitao je Domingo Domino napregnuto. O nečemu je razmišljao dotad, očigledno.

- Kako da ne. Vi ga svi poznajete. Zato me je i poslao ovamo.

- Ko? - upitali smo uglas.

- Kako ko? Onaj čija je ovo sve bila ideja.

I dalje smo gledali u Vauvana s nerazumijevanjem.

- Badem Aziz Tamović! - pljesnuo je on šapicama.

10

- Vrijeme je... Uskoro će pravi trenutak... - šaputao je Vauvan i šapicom nam davao znak da se pripremimo.

- Kakav trenutak? - upitao je Zenur, a zatim odmah ušutio. Svi smo ga pogledali i on je iz naših očiju shvatio ono što smo istovremeno doživljavali i ja, i Sevlja Sam, i Domingo Domino, i Masaki Nomido. Približavalo se vrijeme za početak velike partije domina, zbog koje smo se ovdje svi i skupili. To je bila ta partija, to je bila ta želja Badema Aziza Tamovića, sadašnjeg Mađioničara iz Prijestolnice domina. Vauvan, neiskazivi drug našeg djetinjstva, došao je i u njegovo ime da se igra s nama, da nam u toj igri pokaže sve ono što smo zaboravili, da nam na raskršću zamršenih putova kojima smo počeli kao slijepi lutati (a za mene je to sigurno bilo tačno) pokaže putokaz i pročita sve što je na tom putokazu bilo napisano domino-slovima.

Sevlja Sam je sigurno u tom trenutku pomislila na svoju majku, koja je prepoznavala budućnost u plohama piramide i čitala buduće doživljaje iz leta ptica, kao što ju je naučio Sevljin otac, koji je za pticama došao iz Kašmira i opet se, slijedeći njihov zračni rukopis, izgubio negdje u svijetu. Sevljina majka je uvijek znala gdje je on i čitala je njegova pisma u letu ždralova i lastavica.

Masaki Nomido vidio je tog časa, kao u japanskom mitskom teatru, lice onog svog pretka koji je posadio obrnutu krušku u plitku činiju, zalivenu zlatom, i koji je kasnije, u toj istoj činiji, načinio čitav mali predio sa šumom, livadama, izvorom i jezerom. Taj mali predio živio je u kući njegovih sinova, unuka, praunuka, sve do Masakija, kojem je bilo suđeno da donese krušku na ovo mjesto, na mjesto odakle je možda i krenula daleko na Istok.

Zenur je sigurno mislio na svoju majku Malu Dugu, koja je žalila što nije s nama, što nije i ona u ovoj igri, ali nije željela da nas u njoj ometa. Ipak, zar nije bilo čudesno to što je veliki mag sa Sjevera podario baš njenom sinu čast da igra umjesto njega i što je njoj poslao pločice (okolnost da su eskimske domino-pločice došle u njenu trafiku, samo ta jedna kutija, ona nije mogla nikako drukčije objasniti). Zar to nije bilo kao da i ona igra?

Domingo Domino čvrsto je držao svoj domino i mislio na svoju malu Domeniku, onu koja mu je i pokazala kako se kutija otvara, onu koja ga je uputila u domino-jezik i otvorila mu vrata igre.

Ja sam mislio na svoje djevojčice koje su sad u školi, na Vauvanove zagonetke i na one Djeda Badema Aziza Tamovića, mislio sam na Ninu koja živi u gradu na Dunavu, mislio sam na staru krušku, mislio i gledao u Vauvana i to je bilo kao još jedna misao.

Vauvanova kruškasta njuškica sva se izvila u znak pitanja.

- Sad pažljivo stavi svoj predio u ovo korijenje - naredio je Masakiju.

Masaki je kao hipnotiziran učinio sve što mu je Vauvan rekao.

- Slušajte me. Ovo je možda važnije od svega. Kad kažem riječ domino, izvucite što brže možete zlatnu činiju ispod predjela. Ali tako da se ništa u njemu ne poremeti. Jeste li me razumjeli?

Svi smo klimnuli glavama.

- Previše nas je. To će učiniti samo Sevlja i Domingo. Pažljivo, ali hitro. Masaki će paziti na predio. Kruška će jedino tako pronaći svoje mjesto u okrilju velike kruške. Vas dvojica priskočite u pomoć ako bude trebalo.

Podrhtavali smo od iščekivanja kao trkači pred odlučujući znak.

- Domino!!!

Sevlja i Domingo su trijumfalno izvukli zlatnu činiju, a predio se za trenutak zanjihao u Masakijevim rukama, tako nježnim, kao da njima miluje svoje unuke, i napokon se smirio u raširenom dlanu korijenja stare kruške.

Bilo je to veličanstveno i Sevlja je udarala u zlatnu činiju kao u def, plesala i slavila. Sve je na njoj igralo, sve osim lica koje je bilo pomalo odsutno, kao da joj je pogled otišao za grlicom što je prhnula iznad naših glava.

Tad je iz grmlja iskočio Neko. Zaista, nikako ga u tom trenutku nisam mogao nazvati nego tako. Zato što se sve munjevito dogodilo. Zato što se nešto zbivalo, a mi nismo mogli dokučiti šta. Ne odmah. Ne još. Taj Neko je nasrnuo na Sevlju, istrgnuo joj zlatnu činiju iz ruke, krađući tako i zvonki zvuk kojim nas je darivala, promumlao nešto i nadao se u bijeg. Za njim su se stvorila još četvorica. Preko glava su imali ženske čarape, urlali su, brundali i psovali. Nastojali su da izgledaju što je moguće strašniji. Onaj prvi Neko bježao je šepajući na jednu nogu. To mi se učinilo poznato, kao što mi se učinilo i da je vrijeme da taj Neko napokon dobije svoje, ako već nije pravo shvatio ono što se dogodilo ispod japanskog drveta u starom školskom dvorištu. Sevlja se od udarca zanjela i pala. Masaki i Domingo su joj priskočili u pomoć. Zenur se bacio u noge napadaču i on se preturio psujući. Dojurili su njegovi čarapasti razbojnici. Jedni su mu pomagali da ustane, a drugi su htjeli da istuku

Zenura. Nasrnuo sam na njih s pločicama, jednog pogodio, a drugi se sam povukao. Bježali su bez osvrtnja, raspršeni, kao muhe bez glave.

- Neka idu - rekao je Vauvan smijući se i prezrivo nekako - svako će danas dobiti ono što želi, a možda i ono što je zaslužio.

Zar je Glavonja zaista zaslužio zlatnu činiju, pomislio sam.

- Ta činija je samo pozlaćena - kazao je Masaki Nomido kao da mi čita misli.

- Nemamo više vremena! Gledajte! Zaboravite te lupeže!

Oni su morali otići, kako bi Igra mogla početi! - govorio je i kevtao Vauvan, skakućući s jednog mjesta na drugo, dodirujući naša čela, oči i ruke. Razumjeli smo sve što je govorio, iako je govorio čas psećim, čas jednim od ljudskih jezika, čas domino jezikom. Njegovi pokreti bili su takođe kao govor.

- Sagnite se!

Predio je utonuo u korijenje kruške, a onda je počeo rasti, iznenadno. I jezero se povećavalo, i šuma, ali nekako unutra, kao da smo se svi smanjivali i uvlačili zajedno s njim, kao da propadamo u tu crnu rupu koja je ustvari bila Kruškina kapija. To sam tek tad, tek u tom uranjanju shvatio. Sve događaje sa pismima, sa zavještanjem Djedovim, sve sam shvatio u tom trenutku.

- Slažite domino. Slažite. Počnite od najmanjeg broja. Od domina na kojem nema ništa - dopirao je odnekud Vauvanov glas.

Slagao sam domino, a slagali su i drugi. Ruke su nam se u igri doticale. Eskimske pločice od kosti naslanjale su se uz crne, drvene, a ove opet uz kamene, koje je nastavljala bjelokost. I tako u beskraj.

U petoj, praznoj kutiji, počelo se nešto događati. Podigla se iz nje magla, para ili tako nešto, nešto stoje bujalo, a zatim se kutija bešumno raspukla.

Izronilo je pred nas nešto čudesno, nešto što ne mogu riječima ni naslutiti, a kamoli opisati. To nešto je bilo kao veliki grad koji je rastao dok najednom nismo shvatili da smo njegovi stanovnici. Oduvijek. U onom kratkom trenutku, prije nego što su kule i bedemi, trgovi i ulice tog grada, njegove građevine, postali potpuno jasni i opipljivi, u tom kratkom trenutku učinilo mi se da je to sve skupa nalik na široku kružnu rijeku, čije je ušće ujedno i njen izvor. Jedna velika širinom tog nečeg što sam nazvao rijeka. Ta Vodenica-Lađa bila je puna satova. U tom velikom, šumećem prostoru, u toj Prijestolnici trenutka, jer to je mogla biti samo ona, jedino tu je mogao svako prepoznati svog mjerača Vremena. Sve što živi ima svog mjerača i on istovremeno pokreće točkove velike Vodenice-Lađe, kroz Kružnu rijeku Vremena. Tu je negdje bio i moj sat, ličio je na šoljicu kahve na tanjuriću koja je neprestano poskakivala, kuckala, lupkala - kao pravi sat. Sagnuo sam se i šoljica mi je nešto uzbuđeno šapnula. Šta? To vam neću reći. Možda u nekoj drugoj priči.

Što se tiče Trojne prijestolnice, možda je najbolje da zaboravite sve što sam rekao. Ona se zaista ne može opisati. Svaki čas se preobražava u mojoj svijesti i u mom sjećanju. To je isto kao kad biste pokušali opisati predio koji gledate kroz prozor jurećeg voza.

U tom vremenu izvan vremena ipak je jedna uspomena posve jasna. To je ono što se

zbivalo u Gradu Igara. Grad Igara je tek jedan mali dio Trojne prijestolnice. U onom trenutku kad su nam se pogledi survali u izranjajuću Prijestolnicu, koja je narasla do nas iz crnog velikog domina i koja nas je obujmila, mi smo se potpuno izgubili. Nisam znao gdje je sad Sevlja Sam, niti sam mogao pretpostaviti kojim ulicama tumara Domingo Domino. Zenur i Masaki će vam jednom možda ispričati svoje doživljaje. Tako i ja. Međutim, to je tako čudno. Kao da su hiljade i hiljade života prošli dok smo se ponovno sreli, i to u Gradu Igara, pred samim vratima Prijestolnice domina.

Vrata i sve ostalo bilo je od domina i brojeva. Na vratima je stajao dežurni Domino. Od njega se ništa drugo nije ni vidjelo nego taj ogrtač s kukuljicom. Niko nije znao njegovo ime, niti je to bilo potrebno. Svi su znali da je on jedan od najvećih majstora igre s pločicama i to je bilo najvažnije.

Velika dvorana u prijestonoj palači, popločana mramornim domino-pločama, dočekala nas je nizom svojih govorljivih staza, gdje su ploče, nadovezujući se jedna na drugu, ispisivale tekst i životne priče svih velikih igrača, onih koji su se uzdigli do Mađioničara iz Prijestolnice domina.

Prijestolje je bilo posebna priča. Načinjeno od bijelih i crnih pločica. Bijele pločice od bjelokosti sa utisnutim okruglim kamenčićima oniksa i pločice od crnog, teškog drveta u kojima su se bjelasale srebrene kuglice. Tako nešto se može vidjeti samo jednom u životu. Prijestolje je bilo kao živo i svaka pločica koja je u njega ugrađena bila je živa. Moglo se uzdignuti, moglo se letjeti.

Tu nas je dočekao Mađioničar iz Prijestolnice domina.

Tu nas je dočekao onaj kojeg smo svi poznavali i voljeli.

Tu nas je dočekao onaj koji nas je pozvao.

To je bio vrhunac naše igre.

I početak.

Početak svake igre koju ćemo ikad više s dominama igrati.

Nismo igrali sa običnim pločicama. Igrali smo sa figuricama malih mađioničara iz Prijestolnice domina. Igrali smo i radovali se njihovim malim, toliko govorljivim dvostrukim licima.

- Vrijeme je ... - prenuo nas je glas.

Bio je to glas Vauvana.

Čini mi se da ga čujem i sad.

Da nas nije opomenuo, nikad ne bismo prestali igrati. Ta nam je Igra vraćala sve što smo izgubili, donosila sve što željeli: letjeli smo, sretali svoje drage, odlazili u daleke zemlje i vremena, sve po pravilima Igre, sve po njenom ritmu u kojem su bili i naši damari.

- Vrijeme je. Požurite. Uzmite svi po jednu figuricu za uspomenu. Za sjećanje na mene - to je već govorio Mađioničar iz Prijestolnice domina, govorio je moj Djed.

Zgrabio sam figuricu i osjetio kako se sve vraća. Sevlja, Domingo, Masaki i Zenur nestali su ispred mojih očiju. Potom sam bio negdje ne velikim trgovima Prijestolnice, izgubljen, a zatim visoko gore, iznad nje, dok se Trojna prijestolnica sve više i više smanjivala.

Na kraju je potpuno iščezla u kutiji domina.

Ponovno smo bili tu, kao iza sna, nas petero, okupljeni oko mjesta gdje je bio korijen stare kruške. Ona malecka kruška je sad već bila visoko porasla. Kao da je govorila kako će na ovom mjestu najesen opet biti krušaka. Možda i Vauvan s njima. Možda nekad. Kad dođe neki dječak ili čovjek dovoljno radoznao. Kad dođe onaj koji razumije i koji je prijatelj.

Pogledali smo se, svi smo u ruci čvrsto držali po jednu figuricu Mađioničara iz Prijestolnice domina.

Jedino je Zenur držao dvije figurice. Jedna je predstavljala Mađioničara domina, a druga... to je bio neki drugi Mađioničar, Mađioničar neke druge igre, igre flipera.

To je bio poseban dar za Zenura.

Nakon svega ostala je priča i Mađioničareva figurica, figurica s kojom se tako rado igraju moje kćerke i jedan komad svile (poklon Masakija Nomida) na kojoj je Sevlja Sam izvezla:

DOMINO

Zašto nam se u mraku uvijek čini
da je neko neznan u našoj blizini

Kako su samo draga mračna gnijezda
kad iz njih proviri daleka zvijezda

Jedna se blistava tačka drugoj mami
dvije zvijezde skladno sinu u tami

Koji brojeve pozna zna i zviježđa
vasionsku čašu od gvožđa i grožđa

Kockasta čaša sav mrkli san obigra

iz očiju njenog lica gleda Igra
a kraja nema

BILJEŠKA O PISCU

Irfan Horozović se rodio 27. IV. 1947. u Banjaluci, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu je završio studij komparativne književnosti. Piše poeziju, prozu, dramu, kritiku, te literaturu za djecu. Dosad je, pored ostalih, objavio ove knjige: *Zvečajsko blago* (poezija), *Ružičasta učiteljica* (dramolet), *Talhe ili šedrvanski vrt* (proza), *Soba* (groteska), *Salon gluhonijemih krojačica* (pripovijetke), *Testament iz mladosti* (poezija), *Karta vremena* (priče), *Noćne ceremonije* (roman), *Šeremet* (drama), *Vauvan* (roman za djecu), *Rea* (roman), *Kalfa* (roman), *Mađioničar iz Prijestonice domina* (pripovijest za djecu), *Nepoznati berlinski prolaznik* (roman)...

Za svoje stvaralaštvo dobio je niz priznanja, od kojih su najznačajnija: nagrada "Sedam sekretara SKOJ-a" za knjigu *Talhe ili šedrvanski vrt*, nagrada grada Banjaluke "Veselin Masleša" za knjigu *Salon gluhonijemih krojačica*, nagrada "Oktobarskih poetskih drugovanja" u Tuzli za knjigu *Vauvan* - najbolju knjigu proze za djecu u BiH, nagrada Društva pisaca BiH za knjigu *Nepoznati berlinski prolaznik* (knjiga godine 1999)... Zastupljen je u brojnim antologijama, a i prevođen je na mnoge jezike.